

Ritva Turunen

MAATALOUSKIINTEISTÖJEN PAKKOHUUTOKAUPAT KUORTANEEN
KIHLAKUNNASSA TALOUPULAN VUOSINA (1928 - 1935)

Suomen historian pro gradu.

Jyväskylän yliopisto.

Syksy 1984.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tehtävä ja lähteet	1
1.2. Kuortaneen kihlakunta	12
2. TALOUSPULAN VAIKUTUKSET SUOMESSA	15
2.1. Yleismaailmallinen talouspula	15
2.2. Talouspulan ilmeneminen Suomessa eri alueil- la	18
2.2.1. Maatalous	23
2.2.2. Metsätalous	39
2.2.3. Työttömyys	46
2.2.4. Pulaliikehdintä	57
3. MAATALOUSKIINTEISTÖJEN PAKKOHUUTOKAUPAT KUORTA- NEEN KIHlakunnassa vuosina 1928-1935	63
3.1. Pakkahuutokaupat koko maassa vuosina 1928- 1935	63
3.2. Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat Kuor- taneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935	75
3.2.1. Pakkahuutokaupattujen tilojen koko	83
3.2.1.1. Kokonaispinta-ala	83
3.2.1.2. Peltoala (viljelty maa)	88
3.2.1.3. Viljelyskelpoinen maa	91
3.2.1.4. Metsä	93
3.2.1.5. Joutomaa	95

3.3.	Velan määrä ja laatu	97
3.4.	Velkominen ja velkojat	106
3.5.	Ostajat	109
3.6.	Tarjousten määrä	111
3.7.	Takaajat	114
3.8.	Syyt pakkohuutokauppoihin	115
3.9.	Peruuntuneet huutokaupat	118
3.10.	Uudelleenmyynnit ja ostajat	120
3.11.	Irtaimen omaisuuden myynti	121
4.	TOIMENPITEET TALOUPULAN TORJUMISEKSI	122
4.1.	Yleistilanne	122
4.2.	Kuortaneen kihlakunta	128
5.	TALOUPULAN VUODET KOKO MAASSA SEKÄ KUORTA- NEEN KIHILAKUNNASSA	132
	LÄHTEET	140
	LIITTEET (1-24)	

1. JOHDANTO

1.1. Tehtävä ja lähteet

"Hänen tihruiset silmänsä sattuivat jälleen levällään olevaan sanomalehteen. Niin, niin! Siinä se oli nyt. Nyt maailma saa sen tietää. Siinä kuulutettiin pakkohuutokauppa Isoon Herneiseen. Siellä ja siellä, sellainen ja sellainen paikka, sen ja sen saatavista. Tosi siitä sittenkin näyttää kehittyvän, vaikka hän vielä ulosottajan vierailun jälkeen oli hymyillyt miehekkäästi, salaperäisesti: ei Isosta Herneisestä niin juuri justiinsa lähdetä. Hän on vielä mies, joka järjestää. Mutta luotto oli lopussa kertakaikkiaan. Jokainen vain perisi, ottaisi omansa. Ja kuitenkin hänen asiansa olivat olleet kuta-kuinkin järjestyksessä. Mutta isoin saamamies alkoi ahdistaa. Siinä oli ehkä erään miehen sormet pelissä, miehen, jonka suvulla oli iänikuista kaunaa Herneisille, joka halusi isännäksi Isoon Herneiseen. Käyttävät aikaa hyväkseen, pelaavat, pelaavat. Voi, saatana, talottomaksi, tulottomaksi! Millä häpeällä pitikin vielä miestä lyödä. Kyllä ne nyt ammoittelevat suutansa, odottaen, että Iso-Herneinen vielä konttaa ja kerjää, joutuu joutavan jäljille, kuten Höröläinen, joka on ottanut turvansa pahanpäiväiseen koniin."¹

Näin kuvaa Pentti Haanpää 1930-luvun lamavuosien tilannetta ison talon isännän kohdalla. Monen isännän kohtalona olikin talouspulan vuosina joutuminen pakkohuutokauppaan velkojen vuoksi.

-----
 1. Haanpää, Pentti, Isännät ja isäntien varjot. Romaani talonpojan sortumisesta. Keuruu 1980, s. 133-134.

Yleismaailmallinen talouspula puhkesi vuoden 1929 lopulla New Yorkin pörssiromahduksen seurauksena. Suomessa lama alkoi vuotta aikaisemmin kuin muualla, sillä vuonna 1928 saatiin maataloudessa huono sato. Suomessa vaikeimmat pulavuodet olivat vuodet 1930-1931.

Suhdannotilanne oli jo vuonna 1927 ylikuumenemassa. Se näkyi selvimmin sahateollisuudessa ja rakennustuotannossa. Noususuhdanteen innoittama taloudellinen toimeliaisuus aiheutti kasvavaa tuontipainetta, jota lisäsi vuoden 1928 heikko sato. Myös vienti oli joutumassa vaikeuksiin, koska vallitsi liikatarjontaa ja hintataso oli kääntynyt laskuun. Maan valuuttavaranto supistui jyrkästi, minkä takia kotimaiset rahamarkkinat kiristyivät. Kotimainen rajoittava rahapolitiikka samanaikaisesti heikkenevien vientisuhdanteiden kanssa johti noususuhdanteen katkeamiseen jo ennen yleismaailmallisen talouspulan puhkeamista.¹

Gradutyöni tarkoituksena on käsitellä maataloudessa vallinnutta lamaa ja ennen kaikkea sen seurausilmiöitä. Maatalouspulan yhtenä ilmiönä olivat maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat.

Tässä työssä käytetty aineisto on koottu vuosien 1928 ja 1935 väliseltä ajalta. Vuosi 1928 aloitusajankohtana on perusteltu maataloudessa vallinneen laman vuoksi. Laman taustan

-----
1. Ahvenainen, Jorma-Vartiainen, Henri J., Itsenäisen Suomen talouspolitiikka. Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi. Helsinki 1982, s. 187.

selvittämisessä olen lähtenyt tarkastelussa 1920-luvun alkuvuosista. Keskityn kuitenkin pääosin käsittelemään vuoden 1929 jälkeen syntyneitä talouspölää ja sen seurauksia sekä toimenpiteitä, joita laadittiin laman voittamiseksi.

Päätösvuotena on vuosi 1935, sillä silloin oli osittain kyetty toipumaan pulakaudesta. Kuortaneen kihlakunnassa, josta aineisto on koottu, oli sama trendi.

Työssä tarkastellaan laman vaikutuksia yleismaailmallisesti sekä Suomen osalta. Lähtökohtana on ollut käsitellä niitä talouselämän alueita, joilla talouspölan vaikutukset tuntuivat eli maa- ja metsätaloutta sekä erästä myös näitä koskettavaa ongelmaa, työttömyyttä. Lisäksi talouspöla synnytti pulaliikkeitä. Myös tutkittavalla alueella esiintyi jonkin verran liikehtimistä laman aikana. Eri puolilla maata pidetyissä pulakokouksissa vaadittiin valtiolta toimenpiteitä pulan seurausten lieventämiseksi.

Pakkohuutokauppa perustui ulosottolakiin. Tätä koskeva laki annettiin 3.12.1895. Lakia on myöhemmin muutettu eräiltä osin. Kuitenkin pääosin laki on sisällöltään sama. Ulosottolaki määrää ne toimenpiteet, jotka johtavat ulosottoon. Laissa on säädetty, kuka saa suorittaa ulosmittauksen kaupungissa ja kuka maaseudulla. Kaupungissa ulosmittauksen suoritti kaupunginvouti ja maaseudulla kruununvouti. Silloin, kun kruunun-

vouti oli estynyt, ulosmittauksen suoritti nimismies. Kolmekymmentäluvulla nimismies yhdessä ulosottoapulaisen kanssa suoritti ulosmittaukset ja irtaimen omaisuuden pakkohuutokaupat. Vuoden 1944 lopulla kruununvoudin virka lakkautettiin.¹

Alkuperäislähteinä olen käyttänyt Vaasan maakunta-arkistossa sijaitsevia Kuortaneen kihlakunnan kruununvoudin arkiston pakkohuutokauppapöytäkirjoja sekä Tilastokeskuksen arkistossa olevia maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastoja. Pakkohuutokauppapöytäkirjat olen käynyt läpi vuosilta 1928-1935 ja pakkohuutokauppatilastot vuosilta 1931-1935.

Pakkohuutokauppapöytäkirjojen perusteella nostettiin alueella 540 juttua, joista oli pakkohuutokauppoja 464 ja näistä 15 oli irtaimen omaisuuden myyntiä, ulosmittauksia oli neljä (4), peruutettuja huutokauppoja 67 ja viisi (5) tapausta, joista ei ole varmuutta onko huutokauppaa pantu toimeen.

Pakkohuutokauppapöytäkirja-aineistossa oli mukana siis muitakin tietoja kuin pidetty huutokauppa. Niissä saattoi joissain olla liitteitä, jotka oli koottu huutokaupan varalle, mutta joka sitten olikin peruuntunut. Pöytäkirjoissa oli tavallisesti liitteinä ulosmittauspöytäkirja, maarekisteriote, velkajainluettelo, kauppakirja, kauppahinnan jakoluettelo ja velka-

-----
1. Suomen Suuriruhtinaanmaan Asetus-Kokoelma 1895. Ulosotto-laki 3.12.1895. Helsinki 1896; Ellilä, Tauno, Ulosotto-oikeuden yleiset opit. 2. p. Porvoo 1970, s. 75 ja 89.

kirja. Joissakin oli liitteinä muitakin huutokauppaan liittyviä papereita, kuten asianajajien lähettämiä kirjeitä. Toisinaan saattoivat kahden eri huutokaupan paperit olla sotkeentuneet keskenään, jolloin ei tiennyt, mihin ne liittyivät.

Aineistossa oli muutamassa pakkohuutokaupassa myyty muu kuin maatalouskiinteistö, jonka omisti yhtiö tai yksityinen. Nämä tapaukset on tekstissä pyritty selittämään erikseen.

Huutokauppaa edelsi ulosmittaus, jonka suoritti nimismies tai ulosottoapulainen. Kun kiinteää omaisuutta ulosmitattiin irtaimen omaisuuden ollessa riittämätön, lähetettiin tästä tieto kruununvoudille, joka ryhtyi toimenpiteisiin pakkohuutokaupan valmistelemiseksi. Joskus velallinen sai kuitenkin velkansa hoidettua ennen huutokauppaa, jolloin huutokauppa peruuntui. Siinä tapauksessa arkistoon jäi vain ulosmittauspöytäkirja.

Pöytäkirjojen täydellisyys vaihtelee. Osa pöytäkirjoista oli puutteellisesti laadittuja. Liitteitä saattoi puuttua ja niissä oli osin virheellisiä tietoja. Tämä johtunee osaksi siitä, että tapana oli pitää samanapäivänä useita pakkohuutokauppoja samalla seudulla, jolloin paperit ovat menneet sekaisin tai kruununvoudi ei ole muuten ollut tilanteen tasalla. Yleensä pöytäkirjojen täydellisyys riippui kruununvoudin tekemästä työstä ja tarkkaavaisuudesta. Liitteinä olevat ulosmittauspöytäkirjat olivat tarkemmat. Niistä näki selvemmin, milloin

velkominen oli pantu alulle ja kenen toimesta se tapahtui sekä velan määrä. Ulosmittauspöytäkirjoihin oli myös merkitty omaisuuden määrä ja arvo.

Pakkohuutokauppapöytäkirjoihin oli merkitty joihinkin reunahuomautuksia tilan kunnosta tai sen uudesta omistajasta. Nämä merkinnät eivät kuitenkaan olleet täydellisiä, jotta niitä olisi voinut käyttää systemaattisesti. Niiltä osin kuin oli mahdollista, olen ottanut reunahuomautukset huomioon.

Kun maatilojen pakkomyynnit 1930-luvun alussa lisääntyivät, alettiin valtion taholta kiinnittää siihen huomiota. Tietoja pakkohuutokaupoista ryhdyttiin kokoamaan vuodesta 1931 lähtien aina vuoteen 1939 saakka. Vuonna 1931 sisäasiainministeri Ernst von Born kehotti kiertokirjeessään maaherroja ja heidän alaisiaan kruununvouteja antamaan maaatalousministeriölle apua pakkohuutokauppatilaston aineiston hankkimisessa. Tilastot kokosi Tilastollinen Päätoimisto (nyk. Tilastokeskus).

Vuotta 1931 aikaisemmilta vuosilta on saatavissa vain pidettyjen huutokauppojen määrä. Ne kokosi professori Hannes Gebhard Osuuskassojen Keskuslainarahaston toimesta tehdyn kyselyn perusteella.

Vuodelta 1931 tiedot ovat kolmelta ajanjaksolta, tammi-toukokuulta, kesä-heinäkuulta ja elo-joulukuulta. Seuraavina vuosina tilastot kerättiin vuosineljänneksittäin.

Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastoon kerättiin pidetyt huutokaupat. Aineistossa on Kuortaneen kihlakunnasta vuosilta 1931-1935 mukana 430 huutokauppaa.

Pakkohuutokauppatilastoista saa tietoja pakkohuutokaupoissa myytyjen tilojen lukumäärästä eri kunnissa, kihlakunnissa ja lääneissä. Samoin tilastoista löytyy tilojen pinta-alat, tilojen kunto, huutokauppojen syyt, haetut saatavat, huutokauppasumma ja velkojat.

Tässä työssä käytetty alkuperäislähteistä koottu materiaali on tilastoitu ATK:n avulla Jyväskylän yliopiston laskenta-keskuksessa tiettyjen muuttujien mukaan. Pääryhmät ovat: pinta-alat, velan määrä, kenen toimesta velkominen on pantu alulle, velkojat, ostajat, tarjous, takaajat, lainan laatu, syyt pakkohuutokauppoihin, peruutettu huutokauppa, uudelleenmyynti ja ostaja. Tilastot on koottu vuosittain ja kunnittain¹

Aineisto on ryhmitelty kokonaisuudessaan kyseisiin pääryhmiin lähinnä pakkohuutokauppatilaston ryhmittelyn mukaan. Pinta-alatiedot olivat tarkemmin jaoteltu pakkohuutokauppapöytäkirjoissa. Tilastointia varten laadittiin aineiston pohjalta muuttujaluettelo, joka on liitteenä.

-----
1. ks. Liite 1.

Kaavakkeeseen on merkitty sellainen tieto, jota ei ole tai ei ole saatavissa nolllalla (0). Maa-alat on merkitty kahden desimaalin tarkkuudella ja rahamäärät on laskettu tuhansissa markoissa.¹

Aineiston laskettaminen ATK:n avulla oli kokeilua tämän tyyppisen materiaalin soveltumisesta tietokonepohjaiseen laskentaan. Tulosten luotettavuutta helpottaa aineiston huolellinen kerääminen. On tiedettävä etukäteen tarkkaan, mitä aineistosta etsii.

Molemmat käytetyt alkuperäislähteet on tilastoitu rinnakkain. Kummankin lähteen tietoja on käytetty silloin, kun se on ollut mahdollista. Kuitenkin joissain tapauksissa, kuten pinta-alojen kohdalla, on käytössä ollut vain jomman kumman lähteen tieto. Osaksi tiedot saman muuttujan osalta olivat erilaiset kummassakin päälähteessä. Tähän on vaikea löytää selitystä. YHtenä syynä on mahdollisesti se, että pakkohuutokauppapöytäkirjoihin merkittiin kaikki saatavilla olevat tiedot ja pakkohuutokauppatilastot on koottu tarkastelemalla tiettyjä muuttujia. Seuraavassa asetelmassa on vertailtu, mitä tietoja lähteistä löytyi.

-----
1. ks. Liite 2.

Alkuperäislähteiden perusteella jakaantuivat eri muuttujat seuraavasti:¹

	ptk	tilasto
kokonaispa	x	x
peltoala	x	x
viljelyskelp.	x	-
metsä	x	-
joutomaa	x	-
velka, mk	x	x
velkominen	x	-
velkojat	x	x
ostajat	x	-
tarjous, mk	x	x
takaajat	x	-
lainan laatu	x	x
syyt huutok.	x	x
peruutettu huutok.	x	x
uudelleenm.	x	x
ostajat	x	-
irtain omaisuus	x	-

Pinta-aloista oli kokonaispinta-ala ja peltoala mainittu kummassakin lähteessä. Viljelyskelpoinen maa, metsä ja joutomaa oli mainittu vain pöytäkirjalähteessä. Pöytäkirjoissa käytettiin muotoa viljelty maa tarkoittamassa peltoalaa.

Pakkohuutokauppatilastoissa ei ollut mainintaa siitä, kuka panni huutokauppa- tai ulosmittausprosessin alulle. Nämä tiedot on koottu pöytäkirjoista. Velkojat oli kummassakin lähteessä hieman eri tavalla, samoin ostajat. Takaajista ei ollut tietoja kuin muutamissa pöytäkirjoissa liitteinä olleissa

-----
 1. asetelma on koottu Liitteen 1 jaottelun mukaan, lisäksi Vaasan Maakunta-arkisto (VMA), Kuortaneen kihlakunnan kruununvoudin arkisto (KKKA), pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935 ja Tilastokeskuksen Arkisto (TA), maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.

velkakirjoissa. Useasta pöytäkirjasta puuttui velkakirja. Myös kiinnitetyn tai kiinnittämättömän lainan suhteen merkinnät olivat kummassakin lähteessä epämääräisesti.

Pakkohuutokauppojen syyt kävivät ilmi parhaiten pakkohuutokauppatilastosta. Pöytäkirjoissa oli vain satunnaisia reunahuomautuksia niistä syistä, jotka johtivat tilan pakkomyyntiin.

Vaikka tutkimuskohteena on maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat, olen ottanut vuosilta 1928-1935 keräämäni pakkohuutokauppapöytäkirjojen 540 tapausta kokonaan mukaan. Aineistossa oli irtaimen omaisuuden myyntejä, ulosmittauksia ja peruuntuneita huutokauppoja, yhteensä 76 tapausta.¹

Kirjallisuudesta olen käyttänyt yleisteoksia sekä laman taustaa ja syitä käsitteleviä teoksia, sillä muuta aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ei ole olemassa. Suomen taloushistorian toisen osan eri artikkeleista olen saanut näkökulmaa 1920- ja 1930-luvun talouspolitiikkaan.

Paula Oittisen pro gradu Pulaliikehdintä Suomessa 1930-luvulla tuo esiin paitsi pulaliikehdintään liittyviä kysymyksiä, myös taustaa maatalouden pulan syntymiselle.

Talouspulasta on kirjoitettu paljon yleisesityksiä. Osa tutkimuksista on peräisin 1930- ja 1940-luvulta. Nämä antavat usein hyvin synkän ja epätoivoisen kuvan lamasta. Osa on myös propagandistisesti sävyttyneitä.

Maatalouspulaa ja velkaantumista on käsitelty useissa tutkimuksissa. K.T. Jutilan ja J.H. Konttisen tutkimus Maatalouspula Suomessa vuosina 1928-35 esittelee maatalouspulan syitä ja toimenpiteitä sen torjumiseksi. Maatalouden velkaantumista on tutkinut professori Hannes Gebhard. Tutkimukset käsittelevät maanviljelijöiden pääomapulaa ja velkaantumista. Ne on julkaistu Osuuskassojen Keskusliiton julkaisusarjassa.

Velkaantumisongelmaa on käsitelty myös taloustieteilijä V.F. Johanson tutkimuksessaan Suomen maanviljelijäin velkaantuminen ja toimenpiteet sen lieventämiseksi vuosina 1931-34. Johanson esittää myös kritiikkiä professori Gebhardin tutkimuksista.

Lisäksi olen käyttänyt useita muita talouslammaa ja erityisesti maataloutta tuona aikana käsitteleviä teoksia. On todettava, että uudempaa tutkimusta ei ole tuolta ajalta. Erityisesti olisi kiinnostanut ne teokset ja tutkimukset, joissa olisi käsitelty pakkohuutokauppoja 1930-luvulla. Suoranaista tutkimusta pakkohuutokaupoista ei olekaan. Paula Oittisen sivulaudaturtyössä sekä lisensiaatintyössä on kosketeltu pakkohuutokauppoja pulaliikehdinnän syynä. Samoin Matti Lackman on kosketellut pulaliikehdinnän taustana pakkohuutokauppoja sekä sivulaudaturtyössään että lisensiaatintyössään.

Työttömyyttä on käsitellyt Eljas Kahra tutkimuksessaan Työttömyys vuosina 1928-36. Siitä sai runsaasti talouspulan aikaista työttömyyttä koskevaa numeroaineistoa. Olen käyttänyt myös Pirkko-Liisa Niemisen sivulaudaturtyötä Talouspula ja työttömyys.

Sanomalehdistä olen käynyt läpi eteläpohjalaiset Ilkan ja Vaasan vuosilta 1928-1936. Näistä sai lähinnä Kuortaneen kihlakuntaa, mutta myös koko maata koskevia tietoja talouspulasta ja sen vaikutuksista.

Virallisjulkaisuista olen käyttänyt Suomen Virallisen Tilaston (SVT) maataloustilastoja sekä Suomen Tilastollista Vuosikirjaa. Väestötiedot ovat SVT:sta.

1.2. Kuortaneen kihlakunta

Aineisto on koottu Kuortaneen kihlakunnasta, joka sijaitsee Vaasan läänin itäisellä alueella. Tutkittavana ajankohtana kihlakuntaan kuuluivat seuraavat kunnat: Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Korttesjärvi, Kuortane, Lappajärvi, Lehtimäki, Soini, Töysä, Vimpeli, Virrat¹ ja Ähtäri.²

-----
 1. Virrat kuului 1930-luvulla Vaasan lääniin, nykyisin Hämeen lääniin.
 2. ks. Liite 3.

Kuortaneen kihlakunta on valittu tutkimusalueeksi muun muassa siksi, että alue on kirjoittajalle tuttu. Verrattuna esimerkiksi Pohjois-Suomeen, Oulun seutuun, missä pula 1930-luvulla oli tuntuva, Kuortaneen kihlakunta oli hyvä vertailukohde alueesta, missä talouslaman vaikutukset eivät olleet niin suuret. Aluetta onkin pyritty vertailemaan käytössä olleen lähteistön mukaan muuhun maahan. Kuortaneen kihlakunnan maatalousvaltaisuus oli myös yksi peruste maatalouspulan tutkimiseen.

Tässä työssä puhutaan myös rinnakkain Kuortaneen kihlakunnasta ja Järviseudun kunnista. Järviseudun kunnat ovat osa Kuortaneen kihlakuntaa. Siihen kuuluvat: Alajärvi, Evijärvi, Korttajärvi, Lappajärvi, Lehtimäki, Soini ja Vimpeli.

Vaasan läänissä oli maatalous pääelinkeinona 1920- ja 1930-luvulla. Maataloudesta sai elantonsa 71.8 % väestöstä vuonna 1930. Teollisuudesta sai toimeentulonsa 11.0 % Vaasan läänin väestöstä. Koko maassa oli maatalousväestön osuus vuonna 1930 59.6 %.¹

Kuortaneen kihlakunnassa oli yleisen maataloustiedustelun mukaan vuonna 1929-30 metsän osuus suurin, 66.9 %. Peltoalan osuus oli 15.8 %. Vaasan läänissä metsän osuus oli eri tiluslajien maa-alasta 67.9 % ja peltoalan osuus vastaavasti 18.9 %.²

-----
1. ks. Liite 4.
2. ks. Liite 5.

Lähes puolet (47.6 %) peltoalasta oli alle viiden peltohehtaarin tiloja Kuortaneen kihlakunnassa yleisen maataloustiedustelun mukaan. Tämän tiedustelun perusteella ei yli sadan peltohehtaarin tiloja ollut Kuortaneen kihlakunnassa lainkaan. Samoin ei ollut kovin monta 50-100 hehtaarin tilaa.¹

Kaikissa kihlakunnan kunnissa oli metsän osuus yli puolet suhteessa kunkin kunnan eri tiluslajien maa-alaan. Töysässä jopa 3/4 maa-alasta oli metsää.²

Maatalouspula ei ollut alkuvaiheissaan kovin tuntuva Kuortaneen kihlakunnan Järviseudun alueen kunnissa. Vuonna 1930 maatalouspulan tutkimista ja lieventämistä selvitetty komitea luokitteli tällä alueella suurimman osan kunnista kuuluviksi Etelä-Pohjanmaalla maatalouden ylituotantoalueisiin.³

Talouspula tuntui Järviseudulla myöhemmässä vaiheessa. Kuntien velkaantuminen asukasta kohden nousi. Velkaantumisprosentti oli suurin Soinissa, 57.5 % ja pienin Korttesjärvellä 22.2 %. Järviseudun kunnissa oli keskimäärin velkaa asukasta kohden 352 markkaa (nykyrahassa n.461 mk). Vaasan läänin maalaiskunnissa velan määrä asukasta kohden oli 253 markkaa (nyk. 331 mk) ja kaikissa maalaiskunnissa 271 markkaa (nyk. 355 mk).⁴

-----
1. ks. Liite 6.

2. ks. Liite 5.

3. Viitaniemi, Matti, Elinkeinot. Uudistuva maanviljelys. Järviseudun historia II. Vaasa 1983, s. 198.

4. Koskela, Esko, Kunta ja kuntalaiset. Järviseudun historia I. Vaasa 1983, s. 515.

Velkaantumisprosentti oli Järviseudulla vuonna 1930 keskimäärin 34 %. Vastaavasti Vaasan läänin maalaiskunnissa se oli 30.4 % ja kaikissa maalaiskunnissa 27.1 %.¹

2. TALOUSPULAN VAIKUTUKSET SUOMESSA

2.1. Yleismaailmallinen talouspula

Yleismaailmallinen talouspula puhkesi 1920-luvun lopulla. Sen alkuna pidetään lokakuussa 1929 syntynyttä New Yorkin pörssiromahdusta. Pohjois-Amerikasta lama siirtyi Englantiin ja muuhun Eurooppaan, leviten lopulta miltei kaikkiin maailman maihin.

Pula ilmeni eri maissa eri tavalla. Niissä maissa, missä teollisuus oli pääelinkeinona, puhuttiin teollisuuspulasta ja niissä maissa, joissa maanviljelyksellä ja karjanhoidolla oli valta-asema, voitiin puhua maatalouspulasta. Näin oli Suomessa, jossa valtaosa väestöstä sai toimeentulonsa maataloudesta, karjanhoidosta ja metsätaloudesta. Metsätaloudesta saivat varsinkin pienviljelijät sivutulvoja maatilán ulkopuolelta.

-----

1. Koskela, s. 515.

2. Jutila, K.T.-Konttinen, J.H., Maatalouspula Suomessa vv. 1928-35. Porvoo 1936, s. 5.

1920-luvun alussa oli myös ollut vaikea lamakausi, josta selvittiin vuoteen 1925 mennessä. Tästä alkoi nousukausi, jota kesti 1920-luvun lopulle saakka.¹ Vuoden 1929 pörssiromahdus teki lopun nousukaudesta. Siihen päättyi iloinen 20-luku. Arvopaperien kurssit laskivat, kysyntä laski, tuotanto supistui. Suurista maista kärsivät eniten Yhdysvallat ja Saksa. Englanti ja pohjoismaat pääsivät vähemmällä. Vuonna 1932 saavutettiin laman pohja. Tästä alkoi hidas toipuminen.²

Pohjoismaissa lama puhkesi vuoden 1931 aikana ja saavutti huipun vuonna 1932. Pahiten lama kosketti Ruotsia. Suomessa lama alkoi jo vuoden 1928 lopulla. Pohjoismaiden rahapolitiikan kannalta ratkaiseva tapahtuma oli 21.9.1931, jolloin Englanti luopui kultakannasta.³

Tekniikka oli kehittynyt sodan paineessa ja teollisuuden ja liikenteen rationalisointi kohotti 1920-luvulla tuotantoa voimakkaasti. Maatalous oli laajentunut sodan aikana erityisesti Yhdysvalloissa ja Kanadassa, joiden oli pitänyt korvata eurooppalaisten liittolaisten tuotannon heikkeneminen. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Euroopassa maatalouden tuotanto kasvoi nopeasti. Monet Euroopan uudet valtiot ryhtyivät harjoitta-

-----
1. Virrankoski, Pentti, Suomen taloushistoria. Keuruu 1975, s.5

2. sama, s. 194.

3. Beckman, Svante-Johansen, Hans Chr.-Sejersted, Francis-Vartiainen, Henri J., Ekonomisk politik och teori i Norden under mellankrigstiden. Kriser och krispolitik i Norden under mellankrigstiden. Nordiska historikermötet i Uppsala 1974. Mötesrapport. Uppsala 1974, s. 32.

maan jyrkästi protektionistista kauppapolitiikkaa ostaen mahdollisimman vähän ulkomaisia tuotteita. Suurissa vaikeuksissa kamppaileva Neuvostoliitto koetti olla ostamatta juuri mitään.

Merentakaisissa maanosissa ei ollut sodan aikana saatavissa eurooppalaisia tuotteita, joten ne kehittivät omaa teollisuuttaan. 1920-luvulla eurooppalaisilla oli vastassaan kova kilpailu. Kaikista näistä syistä Euroopassa ja Yhdysvalloissa esiintyi liikatuotantoa, mikä saattoi talouselämän pois raihteiltaan.

Nämä ja monet muut tekijät aiheuttivat talouspulan. Maailman teollisuustuotanto - Neuvostoliittoa lukuunottamatta - aleni vuosina 1929-1932 noin 38 %, Yhdysvaltain ja Saksan jopa 47 % vuoden 1929 tasosta. Maatalouden tuotanto ei alentunut muualla kuin Pohjois-Amerikassa, sen tuotteiden hinnat laskivat.

Vähitellen lamakausi hellitti. Englanti voitti pahimmat vaikeudet vuonna 1931 luopumalla syyskuussa kultakannasta ja devalvoimalla punnan, minkä jälkeen maan teollisuuden tuotteet alkoivat taas saada menekkiä ulkomailla. Yhdysvalloissa presidentti Franklin D. Rooseveltin toimet (The New Deal) helpottivat lamasta selviytymistä: valtiovalta puuttui talouselämään voimakkaasti, mikä oli uutta sen ajan politiikassa.¹

-----
1. Virrankoski, s. 194; Ahvenainen-Vartiainen, s. 186-187.

Taluspula oli säilyttänyt kaikkien maiden talousmiehiä ja poliitikkoja. Sen vuoksi 1930-luvulla yritettiin kaikkialla varmistaa kotimarkkinat suojelutullein, tuontikiintiöin ja rajoituksin. Kotimarkkinateollisuuden voimistuttaminen oli tavoitteena. Uudella nousukaudellakaan ei palattu kultakantaan. Oli havaittu, että jos suuri osa maista oli kultakannalla, niiden rahajärjestelmät olivat kytkeytyneet liiaksi toisiinsa. Yhdessä maassa esiintyvät vaikeudet levisivät muihin.¹

2.2. Taluspulan ilmeneminen Suomessa eri alueilla

Vuosina 1925-28 elettiin Suomessa nousukautta, joka päättyi vuotta aikaisemmin kuin muualla, lähinnä runsaan tuonnin, liiallisen investoinnin ja samana vuonna saadun huonon sadon vuoksi.²

Taluspulan syitä on etsitty maailmansodan jälkeisestä liikkaparasiteetista: sekä maataloudessa että teollisuudessa tuotanto oli kasvanut nopeammin kuin kulutus. Varastot olivat liian suuret verrattuna kansainvälisessä kaupassa liikkuneisiin tavaramääriin. Varastojen kertyminen ja vajaa tuotanto alkoivat vähitellen rasittaa taloutta siinä määrin, että kei-

-----
 1. Virrankoski, s. 195; Ahvenainen-Vartiainen, s. 186.
 2. Virrankoski, s. 197.

nottelun varaan rakentunut epätodellinen kuvitelma talouden tilasta luhistui. Valtioid koettivat suojata kotimaisia elinkeinoja rakentamalla tullimuureja. Tullien korotukset olivat jopa sata prosenttia.¹

Maaillantaloudelle muodostui vuosi 1931 vaikeaksi. Toukokuussa Itävallan pankki Credit-Anstalt joutui konkurssiin. Kriisi levisi Saksaan ja edelleen Englantiin. Englanti koetti palauttaa järjestystä kansainvälisillä luottomarkkinoilla, mutta seurauksena oli vain kullan virtaaminen maasta. Tässä tilanteessa syksyllä 1931 Englannin pankki lopetti seteleiden lunastamisen kullalla. Ruotsi luopui kultakannasta viikkoa myöhemmin kuin Englanti. Se horjutti Suomen mahdollisuuksia pysyä kultakannassa, sillä molempien maiden vienti laskutettiin suurimmaksi osaksi puntina samoilla markkinoilla, joten pitäytyminen kultakannassa olisi merkinnyt vaikeuksia viennille.

Suomi luopui kultakannasta lokakuussa 1931. Punnan kurssi vakiintui vuoden 1932 lopulla. Markan kurssi sidottiin puntaan maaliskuussa 1933. Muiden valuuttojen kurssit saivat muuttua suhteessa tähän arvoon. Punnan suhteen markka devalvoitui noin 15 %, mikä oli hyödyksi viennin kilpailukyvyille.²

-----
1. Ahvenainen-Vartiainen, s. 186.

2. sama, s. 187.

Vuoden 1928 sato muodostui kadoksi aiheuttaen maataloudelle 750 miljoonan markan kokonaistappion sen aikaisessa rahassa mitattuna.¹ Puunjalostusteollisuudella oli lisäksi vientivaikeuksia. Tarjonnan kasvaessa hinnat romahtivat jo talvella 1927-1928. Samoin ostot vähenivät. Vuodesta 1927 lähtien Neuvostoliitto oli alkanut vallata sijaa puutavaramarkkinoilla. Markkinointivaikeudet puunjalostusteollisuudessa ja sahateollisuudessa heijastuivat maaseudulla yksityisten metsänomistajien kantorahatulujen selvänä laskuna. Kokonaismetsäalasta oli yksityisten omistuksessa 51 %.² Koska pääosa yksityisistä metsänomistajista oli maataloustuottajia, oli kantorahatulujen laskun seurauksena mautilojen arvon väheneminen lähes samassa suhteessa. Metsän myyntitulujen väheneminen koski eniten juuri keski- ja suurviljelijöitä etenkin maan länsiosissa.³

Suomi oli ulkomaankaupastaan riippuvainen maa jo itsenäistytessään. Maa ei ollut vielä teollistunut kovin pitkälle.

Vuoden 1920 lopulla alkaneen lamakauden aikana Suomen Pankki yritti korottaa markan alentunutta arvoa. Tulos oli kuitenkin päinvastainen. Markka täytyi vakaannuttaa vuoden 1920 kurssiaakin alhaisempaan arvoon eli devalvoida. Seurauksena tästä Suomi sai vientinsä pian hyvään vauhtiin ja tämä lama ohitettiin melko nopeasti.⁴

-----

1. nykyrahassa summa on 87 miljardia markkaa (v. 1984).
2. Jutila-Konttinen, s. 16-17; Oittinen, Paula, Pulaliikehdintä Suomessa 1930-luvulla. Poliittisen historian pro gradu. Helsingin yliopisto 1975, s. 61.
3. Oittinen, s. 63.
4. Virrankoski, s. 196-197; Suvanto, Antti, Raha- ja luottomarkkinat. Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi. Helsinki 1982, s. 296-297.

Suomen Pankki katsoi ensimmäisen maailmansodan jälkeen parhaaksi siirtyä tiukkaan rahapolitiikkaan. Diskonttokoron korotuksista vuosina 1918-1920, jolloin korko nousi 5 %:sta 9 %:iin, huolimatta teollisuustuotanto laajeni, markan ulkomainen arvo laski ja setelimäärä lisääntyi. Vuonna 1923 Suomen Pankki lisäsi rajoituksia ulkomaisen lainan avulla ja jatkettua korkean korkopolitiikan avulla oli tarkoituksena saavuttaa vakaantuminen. Vuodesta 1924 lähtien nähtiin tämän politiikan vaikutukset.

Kultarähäkanta, joka oli 13 % vuoden 1914 rahakannasta, otettiin käyttöön vuosien 1925-26 vaihteessa ja se nähtiin paluuna terveen rahapolitiikan periaatteisiin. Voimakasta likviditeettiä edistävää kehitystä maksutasapainon avulla tuettiin vuodesta 1925 vuoteen 1927 Suomen Pankin elinkeinoelämälle lisätyn suoran luotonannon ja koronalennusten avulla. Alennus oli 9 %:sta 6 %:iin.

Vuosina 1927-28 oli havaittavissa selviä ylikuumenemisen merkkejä suhdanteissa, esimerkiksi rakennusalalla. Yllytys tiettyjen kulutustavaroiden tullien alentamiseen ja lisääntyneet puutavaran viennin menekkivaikeudet aiheuttivat ulkomaankaupan alenemisen vuoden 1928 aikana. Samana vuonna tuli maataloudessa huono sato. Tilanne kehittyi Suomessa vähitellen lamaksi.¹

-----
1. Beckman-Johansen-Sejersted-Vartiainen, s. 30.

Suomessa vuoden 1928 kriisiä seurasi kiristynyt rahapolitiikka. Korkean korkotason avulla oli tarkoitus vaimentaa luotonkysyntää ja houkutella esiin kotimaista ja ulkomaista pääomaa. Asuntorakentaminen, joka oli suuressa määrin aiheuttanut edellisen noususuhdanteen, laski nopeasti ja nousi vuonna 1933 vain 1/10 vuoden 1928 tasosta. Laman alussa vientihinnat laskivat hitaammin kuin tuontihinnat. Vuonna 1929 tuonti lisääntyi samanaikaisesti kun kiristyneet toimenpiteet näkyivät vähentyneessä viennissä. Seurauksena oli parantunut maksutasapaino. Kun kansainvälinen hinnanlasku asettui paikoilleen suuressa määrin vuosina 1930-31, laski viennin arvo kuitenkin vuosina 1929-31 noin 30 %:lla. Tämä poisti koronalennuksen vaikutukset 7 %:sta 6 %:iin vuoden 1930 aikana. Teollisuustuotannon volyyymi laski vuosina 1929-31 17 prosenttia, työttömyys teollisuudessa kolminkertaistui. Maatalous joutui vaikeuksiin, kun hinnanlasku maataloustuotteiden osalta muodostui yli kaksi kertaa niin suureksi kuin mitä oli yleinen hintatason lasku.

Maatalouden velkataakka lisääntyi tuntuvasti. Suomen Pankki yritti tietyssä määrin kompensoida korottamalla suoria luottojaan liikepankeille. Huomattavaa helpotusta tapahtui sen jälkeen kun luovuttiin kultakannasta. Kun markka stabilisoi- tiin uuteen punnan kurssiin vuoden 1933 alussa, devalvoitui markka noin 45 %:lla suhteessa vanhan kurssin nimellisarvoon ja 15 % suhteessa puntaan. Viennin kilpailukyky parani olennaisesti ja metsäteollisuuden kasvua tapahtui jo vuonna 1932.

Vuonna 1933 kasvoi teollisuustuotanto 12 %:lla ja vienti lähes 20 %. Matalan koron politiikka ja voimakkaan myönteiset maksutaseet loivat tilaa kevyille luottomarkkinoille ja takasivat tuotannon nousun aina vuoteen 1938 saakka. Tuolloin saatiin tuntumaa kansainvälisestä resessiosta. Suomen ulkomainen velka väheni vuosien 1931-1938 välillä noin 90 %:lla.¹

Vuosien 1929-1933 lama oli Suomessa vaikea. Teollisuuden tuotanto aleni vuosina 1929-1931 noin 30 % ja työttömiä oli alkuvuodesta 1932 virallisten tietojen mukaan 92 000 henkeä. Maatalous joutui suuriin vaikeuksiin, sillä hakuut vähenivät ja tuotteiden hinnat laskivat.²

2.2.1. Maatalous

Suomi oli 1920- ja 1930-luvulla maatalousvaltainen maa. Pääosa väestöstä sai toimeentulonsa maataloudesta. Vuonna 1920 maataloudesta hankki elantonsa 65.1 % ja esimerkiksi teollisuudesta 14.8 % väestöstä. Vuonna 1930 maatalousväestön osuus oli 59.6 % ja teollisuusväestön 16.8 %, kuten seuraavan sivun taulukosta käy ilmi.

-----
1. Beckman-Johansen-Sejersted-Vartiainen, s. 33-34.
2. Virrankoski, s. 197.

Taulukko n:o 1. Suomen väestön elinkeinoryhmitys vuosina 1920 ja 1930.¹

	1920	%	1930	%
maatalous	2 020 021	65.1	2 014 788	59.6
teollisuus	459 751	14.8	569 505	16.8
liikenne	104 142	3.4	127 995	3.8
kauppa	106 276	3.4	145 361	4.3
julkinen toiminta	92 552	3.0	121 888	3.6
muu	322 361	10.3	401 211	11.9
	3 105 103	100.0	3 380 748	100.0

Maatalousväestön osuus on vähentynyt sekä absoluuttisesti että suhteellisesti.

Suomen maatalousväestö jakaantui vuonna 1930 eri päähaarojen kesken seuraavasti:²

maanviljelys ja karjanhoito	1 973 891	98.0 %
puutarhanhoito	7 674	0.4 "
meijeriliike	4 166	0.2 "
metsänhoito	12 590	0.6 "
metsästys ja kalastus	16 467	0.8 "
	2 014 788	100.0 %

Maatalousväestö sai lähes sataprosenttisesti toimeentulonsa maanviljelyksestä ja karjanhoidosta. Muiden osuus jäi hyvin pieneksi.

-
1. Suomen Virallinen Tilasto (SVT) VI 1-3. Väestötilastoa 76:3 Suomen väestö 31.12.1930, III nide. Helsinki 1934, s. 3.
  2. SVT VI 1-3, s. 24.

Taulukko n:o 2. Suomen maatalousväestön jakautuminen elinkeinohaaroittain vuonna 1930.¹

elinkeinohaara	koko väestö		ammattissa toimivat	
		%		%
maanomistajia	1 237 780	62.9	699 661	64.4
kruununtalojen tai kruunun uudistilojen haltijoita	7 009	0.4	3 931	0.4
kruunun- ja kirkollisvirkatilojen vuokraajia	5 892	0.3	3 017	0.3
itsenäisen tilan vuokraajia	15 841	0.8	8 340	0.7
lamputeja ja maatorppareita, jotka ovat päätilan alaisia	54 660	2.8	29 565	2.7
kruunun metsätorppareita	28 825	1.5	14 788	1.4
muonatorppareita, muonamiehiä ja muonarenkejä	58 689	2.9	19 075	1.7
tilanhoitajia, vouteja, työjohtajia ja ammattioppineita	13 864	0.7	5 055	0.5
palkollisia	68 291	3.5	60 210	5.5
muita maatyöläisiä	475 837	24.2	243 445	22.4
	1 966 688	100.0	1 087 087	100.0

Nämä luvut ovat maaseudun osalta, sillä kaupunkien luvut maatalousväestön osalta eivät olleet merkityksellisiä.

Taulukon mukaan runsas puolet maatalousväestöstä oli maanomistajia vuonna 1930. Ryhmä "muut" oli seuraavaksi suurin, noin neljäsosa maatalousväestöstä. Muiden ryhmien osuus oli varsin pieni.

-----
1. SVT VI 1-3, III nide, s. 28.

Maaillmansotien välisenä aikana maatalousväestön väheneminen kohdistui koke maassa pääosin irtaimen maatyöväen ryhmään. Koska tästä väestöryhmästä oli merkitty ammatissa toimivaan väestöön jossain määrin pienempi osa kuin muusta maatalousväestöstä, tämän ryhmän pieneneminen vaikutti hieman korostetummin koko maa- ja metsätalousväestön kuin ammatissa toimivien määrään. Irtaimen maatyöväestön osuus väheni itsenäisyyden ajan kahden ensimmäisen vuosikymmenen aikana selvästi niistä huippuluvuista, jotka vuosisadan vaihteen tienoilla oli saavutettu.¹

Koska maa- ja metsätalousväestö säilytti valtaväestön aseman ja maa säilytti agraarisen luonteensa, ei sotien välinen aika täältä kannalta katsoen ollut erityinen murroksen aikakausi. Maatalousväestön rakenne oli muuttunut torppariväestön itenäistyttyä ja irtaimen maatalousväestön määrän laskettua.

Muuttoliike oli lisännyt taajamien väestöä. Etelä-Suomi erottui entistä selvemmin uudistuvan yhteiskunnan keskusalueeksi, jonne 1920- ja 1930-luvulla kaksinkertaistunut teollisuuden, rakennustoiminnan ja eri palveluelinkeinojen palveluksessa oleva väestö keskittyi.²

-----
1. Pitkänen, Kari, Väestönkehitys. Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi. Helsinki 1982, s. 200-201.
2. sama, s. 203.

Eri läänien ammattiryhmitystä vertailtaessa eroaa Uudenmaan lääni olennaisesti kaikista muista lääneistä sikäli, että sen maatalousväestön osuus oli paljon pienempi koko läänin väestöstä kuin muissa lääneissä. Uudenmaan läänissä ei edes 1/3 väestöä saanut toimeentuloaan maataloudesta. Hämeen läänissä sai runsas puolet elantonsa maataloudesta. Suhteellisesti eniten maatalousväestöä oli Mikkelin läänissä, jossa sen osuus oli noin 3/4 väestöstä. Teollisuusväestö oli suhteellisesti suurinta Uudellamaalla, jonka väestöstä runsas 1/4 sai elantonsa teollisuudesta ja käsityöstä. Lähinnä seurasivat Hämeen, Turun ja Porin sekä Viipurin läänit. Pienin teollisuusväestön osuus oli Ahvenanmaalla ja Vaasan läänissä.¹

Suomessa suoritettiin vuosina 1929-30 yleinen maataloustiedustelu. Siinä otettiin huomioon ne viljelmät, joilla oli peltoalaa vähintään 0.25 hehtaaria. Viljelmien lukumäärä oli tiedustelun mukaan 287 171. Näistä oli maalauskunnissa 285 390 tilaa eli 99.4 % ja kaupungeissa 1 781 tilaa eli 0.6 %.²

-----
1. SVT VI 76:1-3, III nide, s. 7-9 sekä Liite 4.

2. SVT III 26:1, osa 1. Maatalous. Yleinen maataloustiedustelu v. 1929-30. Helsinki 1932, s. 7.

Taulukko n:o 3. Viljelmien jakautuminen suuruusryhmittäin v. 1929-1930 Kuortaneen kihlakunnassa, Vaasan läänissä ja koko maassa, peltoala, ha.¹

viljelmien suuruusryhmät, ha	Kuortaneen kihlakunta		Vaasan lääni		koko maa	
	lukum.	%	lukum.	%	lukum.	%
0.25-0.50	347	4.2	1 683	3.1	13 881	4.8
0.50-1	577	7.0	3 359	6.1	24 106	8.4
1 - 2	978	11.8	6 019	11.0	40 114	14.0
2 - 3	824	10.0	5 179	9.5	32 279	11.2
3 - 5	1 211	14.6	7 855	14.4	46 513	16.2
5 - 10	1 765	21.3	12 983	23.8	62 584	21.8
10 - 15	1 181	14.3	7 902	14.5	28 947	10.1
15 - 25	1 037	12.5	6 499	11.9	22 810	7.9
25 - 50	329	4.0	2 786	5.1	12 240	4.3
50 - 100	19	0.3	303	0.6	2 865	1.0
100 -	-	-	21	0.0	832	0.3
	8 268	100.0	54 589	100.0	287 171	100.0

Valtaosa tiloista oli niin Kuortaneen kihlakunnassa, Vaasan läänissä kuin koko maassakin alle viiden hehtaarin tiloja. Kuortaneen kihlakunnassa oli alle viiden hehtaarin tilojen osuus 47.6 %, Vaasan läänissä 44.1 % ja koko maassa 54.6 %.

Yleisen maataloustiedustelun mukaan maan koko peltoala oli vuonna 1929 2 245 219 hehtaaria, josta maaseudulla oli 2 238 338 hehtaaria ja kaupungeissa 6 881 hehtaaria. Edellisenä vuonna oli peltoala maaseudulla 2 176 966 hehtaaria.²

Maa-alan jakautuminen tiluslajien mukaan erisuuruisilla viljelmillä osoittaa, että suurin osa viljelmien maa-alasta oli metsää. Koko maan tilastoissa metsän osuus oli 68.5 % kun taas pellon osuus oli 14.6 %. Kuortaneen kihlakunnassa ja Vaasan läänissä metsän osuus oli yli 60 % ja pellon osuus noin 16 % kihlakunnassa ja Vaasan läänissä noin 18.5 %.³

1. SVT III 26:1, taulu n:o 1, s. 13; ks. myös Liite 6.

2. SVT III 26:1, s. 10-11.

3. SVT III 26:1, s. 10-11.

Vuoden 1928 katoalueeseen kuuluivat koko Pohjois-Suomi, mikä tarkoitti Oulun lääniä, miltei koko Vaasan lääni, suurin osa Turun ja Porin lääniä, josta varsinkin Satakunnassa kato oli tuhoisa, Hämeen läänin länsiosa ja Kuopion läänin pohjoiset kunnat. Kuntia, joille myönnettiin katolainoja oli 235.¹

Kadon laajuutta pyrittiin selvittämään muun muassa Osuuskas-
sojen Keskuslainarahaston toimesta. Se lähetti kirjelmän kaikille osuuskassoille tiedustellen niiltä katotilannetta. Kirjelmään lähetti vastauksen 452 osuuskassaa ja näiden vastausten perusteella oli kato ollut kovempi tai lievempi 235 kunnassa 519 kunnasta.

Taulukko n:o 4. Vuoden 1928 kadon laajuus Suomessa lääneittäin.²

lääni	maalaiskuntia lukum.	kadosta kärsineitä lukum.	%
Uudenmaan	44	3	6.8
Turun ja Porin	109	32	29.4
Hämeen	59	16	27.1
Viipurin	65	29	44.6
Mikkelin	29	11	37.9
Kuopion	49	36	73.5
Vaasan	89	47	52.8
Oulun	76	61	80.3
	519	235	45.3

Eniten tämän tiedustelun mukaan oli kärsinyt Oulun lääni. Sinne asetettiin katokomitea, joka ryhtyi tutkimaan kadon aiheuttamia toimenpiteitä. Tämän komitean ulkopuolelle jäi Kajaanin

-----

1. Hirvensalo, J.G., Vuoden 1928 kato ja toimenpiteet sen seurausten lieventämiseksi. Maatalousministeriön julkaisuja. Helsinki 1931, s. 10-11.
2. sama, s. 15-16; prosenttiluvut on saatu Lackman, Matti, Muhkan pulaliike, sen yhteiskunnallinen tausta, synty ja toiminta. Suomen historian sivulaudaturtyö. Jyväskylän yliopisto 1977, s. 24.

kihlakunta, jonne perustettiin oma toimikunta. Katotoimikuntia asetettiin miltei jokaiseen Oulun läänin kuntaan sekä myös Hämeen ja Vaasan läänin kuntiin. Muualla katotoimikunnan tehtävät hoiti asianomainen kunnallislautakunta ja eräissä tapauksissa asutuslautakunta.¹

Tuonti ulkomailta oli vuonna 1928 paisunut vientiä suuremmaksi. Rakennustoimintaan kaupungeissa sekä perusparannuksiin maataloudessa oli sidottu huomattavia pääomia. Seurauksena oli tuntuva rahankireys. Tavarain ja varsinkin maataloustuotteiden hinnat alenivat.²

Kun merkitään vuoden 1926 hintaindeksi 100:lla, oli maataloustuotteiden kotimainen tukkuhintaindeksi seuraavan asetelman mukainen vuosina 1926-1935:³

1926	100	1931	72
1927	104	1932	74
1928	110	1933	74
1929	100	1934	73
1930	82	1935	76

Jos verrataan vuoden 1931 tammikuun tukkuhintaindeksiä tammikuuhun 1929, olivat maataloustuotteiden hinnat näiden kahden vuoden aikana laskeneet keskimäärin 29.5 %, niistä liha 30.8%, maitotaloustuotteet 29.1 % ja vilja 27.9 %.⁴

-----
1. Hirvensalo, s. 16-17.

2. Jutila-Konttinen, s. 17.

3. Suomen Tilastollinen Vuosikirja (STV) 1936. Helsinki 1936, taulukko n:o 251, s. 298.

4. Jutila-Konttinen, s. 17.

Vuonna 1929 maataloustuotteiden ja etenkin viljan ylituotanto aiheutti maailmanmarkkinoilla hintojen romahtamisen. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Euroopassa oli nälänhätää. Viljaa tuotiin Pohjois-Amerikasta, Argentiinasta ja Australiasta. Kun maatalous Euroopassa pääsi jälleen kasvuun, alkoi 1920-luvun alussa olla viljan ylituotanto-ongelmia. Maanviljelijät lisäsivät tuotantaan laskevista maailmanmarkkinahinnoista huolimatta. Kulutuksen kasvu ei kuitenkaan vastannut tuotannon kasvua. Sen seurauksena hinnat laskivat, joten maataloustuotannon kannattavuus tuli kyseenalaiseksi useissa maissa. Kriisiä oli kyetty siirtämään varastoinnilla, mutta vuonna 1929 oli tultu siihen pisteeseen, ettei hintojen romahdusta voitu estää.¹

Suomessa oli leipäviljan omavaraisuutta pyritty nostamaan 1920-luvulla tullikorotuksin. Tässä oli onnistuttu jossain määrin. Ennen ensimmäistä maailmansotaa omavaraisuus oli 41 % ja 1920-luvun lopulla yli 50 %. Koko maan viljelyalasta oli vuonna 1929 leipäviljalla noin 15 %. Uudisraivaustoiminnasta huolimatta leipäviljan viljelyala ei noussut paljonkaan 1920-luvulla. Tuotannon lisäystä tapahtui lähes yksinomaan viljelyä tehostamalla.²

Pääasiassa Suomessa viljeltiin vuonna 1930 kauraa, ruista ja ohraa. Suhde oli sama Vaasan läänissä ja Kuortaneen kihlakunnassa. Kauran viljelyala oli lähes 20 % koko maan peltoalasta.

-----
1. Oittinen, s. 64.

2. sama, s. 64.

Vastaavasti oli kauran viljelyala Vaasan läänissä 14 % peltoalasta ja Kuortaneen kihlakunnassa noin 16 %. Kauraa viljeltiin eniten vuonna 1930. Hehtaaria kohden oli sato koko maassa kyseisenä vuonna hieman runsas 1 400 kiloa. Vaasan läänissä ja Kuortaneen kihlakunnassa oli sato hehtaaria kohden yli 1 300 kiloa.

Rukiin viljelyalan osuus oli Suomessa noin 9 % peltoalasta. Sato oli hehtaaria kohden vuonna 1930 noin 1 600 kiloa. Vaasan läänissä ja Kuortaneen kihlakunnassa oli rukiin osuus keskimäärin 8-9 % peltoalasta. Hehtaaria kohden sato oli noin 1 400 kiloa.

Ohraa viljeltiin Suomessa noin 5 % peltoalasta. Sen sato oli hieman yli 1 400 kiloa hehtaaria kohden. Vaasan läänissä olivat vastaavat luvut noin 6 % peltoalasta ja hehtaaria kohden ohraa saatiin sama määrä kuin koko maankin kohdalla. Kuortaneen kihlakunnassa oli ohran viljelyalan osuus peltoalasta sama kuin Vaasan läänissä ja hehtaaria kohden sato oli noin 1 300 kiloa.

Näiden viljalajien osuus oli vuonna 1930 Suomessa 1/3 peltoalasta. Sama suhde oli Vaasan läänissä ja Kuortaneen kihlakunnassa. Keskimäärin eivät Vaasan läänin ja Kuortaneen kihlakunnan luvut poikenneet kyseisenä vuonna paljonkaan vastaavista koko maan luvuista.¹

-----
1. SVT III, 27. Maatalous. Maanviljelys ja karjanhoito vuosina 1929 ja 1930. Helsinki 1932, taululiite n:o 1, s. 6-7.

Vuoden 1925 satomääriin verrattaessa olivat sadot vuonna 1930 hieman nousseet kaikkien tärkeimpien viljalajien kohdalla. Poikkeuksen tekee ruis, sillä sen satomäärä väheni Suomessa verrattuna vuoteen 1925. Mitään merkittäviä muutoksia viljelyalussa ei tapahtunut paitsi Kuortaneen kihlakunnassa, missä kauran viljelyala laski noin 1 000 hehtaaria vuodesta 1925. Kuitankin satomäärä pysyi siellä edelleen lähes samana, ehkä hieman suurempi kuin vuonna 1925.¹

Suomessa toteutettiin kansalaissodan jälkeen laaja maareformi, jonka tuloksena syntyi 130 000 itsenäistä tilaa. Torpparivapautus teki entisistä torppareista itsenäisiä pienviljelijöitä ja asutuslainsäädäntö monista maaseudun tilattomista pientilallisista. Tämä tapahtui samaan aikaan, kun rahatalous syrjäytti luontaistalouden suuressa osassa maata ja kaupallinen maataloustuotanto merkittävästi laajeni. Maareformi lisäsi pientuottajien määrää, vaikkakaan se ei tehnyt Suomen maatalouden rakennetta aikaisempaa oleellisesti pienviljelyvaltaisemmaksi.

Maatalouden uudet pientuottajat olivat heikossa asemassa. Itsenäistyneiden ja uusien tilojen keskimääräinen peltoala oli alle viisi peltohehtaaria, kun tutkimusten mukaan vasta noin kymmenen peltohehtaaria olisi taannut tilalle omavaraisuuden. Tämä teki monet pientuottajat riippuvaisiksi sivuansioista.

-----
1. SVT III, 22. Maatalous. Maanviljelys ja karjanhoito vuonna 1925. Helsinki 1926, taululiite n:o 1, s. 6-7.

Valtio myönsi 30 miljoonaa markkaa uudisviljelypalkkioihin vuonna 1920. Tämän tukitoiminnan ansiosta maan peltoala kasvoi 3.5 % vuosina 1921-22. Näinä vuosina peltoa raivattiin yli kaksi kertaa enemmän kuin vuosina 1923-28, jolloin palkkioita ja lainoja ei myönnetty.¹

Vuoden 1927 valtiopäivillä hyväksyttiin seuraavan vuoden budjettiin 15 miljoonan markan määräraha korottomiksi lainoiksi uudisraivausta varten. Vuoden 1928 valtiopäivillä saman vuoden lisäbudjettiin määrättiin 20 miljoonan markan määräraha uudis- ja laidunviljelypalkkioita varten. Vuoden 1929 ensimmäisillä valtiopäivillä perustettiin maataloustuotannon edistämisrahasto yhdistämällä useita pienempiä rahastoja. Edistämisrahastosta annettiin vuodesta 1930 alkaen korollisia lainoja uudisviljelyksiä, laitumen perustamista, viljelysten perusparannuksia sekä maataloudellisia uudisrakennuksia varten. Rahastolla oli vuosittain käytössä 20 miljoonaa markkaa.²

Uudisraivauspalkkioiden merkitys oli suurin maan itä- ja pohjoisosissa. Eniten palkkioilla raivattiin peltoa Oulun läänissä (yli 35 000 ha) ja seuraavaksi eniten Viipurin, Kuopion sekä Vaasan lääneissä. Uudisraivauspalkkioiden ansiosta maan peltoala kasvoi 6.5 %. Tämä oli yli puolet kokonaiskasvusta vuosina 1929-1934.³

-----

1. Oittinen, s. 92-93.
2. sama, s. 93.
3. sama, s. 94.

Peltoalan lisääntyminen nosti tuotantoa. Muita syitä tuotannon lisääntymiseen olivat ilmasto, uudet lajikkeet, tehokkaampi muokkaus ja runsaampi väkilannoitteiden käyttö.¹

Maataloustuotannon kasvu vaikutti maataloustuotteiden ulkomaankauppaan, osittain vientiä lisäämällä ja osittain niiden tuontia supistamalla. Elintarvikkeiden kotimainen kulutus kasvoi väkiluvun lisääntyessä ja monen tuotteen osalta kasvoi myös kulutus asukasta kohden.

Maataloustuotteiden viennissä tapahtui monipuolistumista. Ennen ensimmäistä maailmansotaa vienti oli käsittänyt miltei yksinomaan voita, mutta 1920-luvulla alkoi juuston vienti suuremmassa määrin ja saman vuosikymmenen lopulla myös sianlihan ja kananmunien vienti.²

Elintarvikkeiden kulutuksen lisääntymisestä huolimatta omavaraisuus kohosi tuntuvasti. Kun omavaraisuusprosentti oli ennen ensimmäistä maailmansotaa noin 86, oli vastaava luku 1930-luvulla noin 95 %. Normaalia edullisimpien sääsuhteiden johdosta kotimainen tuotanto oli silloin myös runsaampaa ja omavaraisuus jonkin verran korkeampi kuin se olisi ollut muuten.³

-
1. Jutikkala, Eino, Omavaraiseen maatalouteen. Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi. Helsinki 1982, s. 211.
  2. Korpela, E.J., Maatalous 1919-1939. Itsenäisen Suomen taloushistoriaa 1919-1950. Porvoo 1967, s. 46.
  3. sama, s. 46-47.

Suomessa ei ollut ennen maan itsenäistymistä tuontitulleja eikä muutenkaan suojaa ulkomaista kilpailua vastaan. Vuonna 1914 tuli voimaan viljatullit. Näiden tullien merkitys jäi kuitenkin vähäiseksi jo sen vuoksi, että melkein heti alkanut maailmansota esti viljan tuonnin ulkomailta ja vaikutti viljamarkkinoihin.¹

Tulleja korotettiin erityisesti 1920-luvun alussa ja lamavuosina.² Vuonna 1922 ja seuraavina vuosina tulleja korotettiin niin paljon, että rukiin tulli oli noin 25 % tuontihinnasta ja vehnän tulli vastaavasti 25-30 %. Tämä viljatullin taso säilyi sitten 1920-luvun lopulle, vaikka asiasta vallitsi suuri erimielisyys vasemmiston vastustaessa eduskunnassa yleensä viljatulleja. Tuottajien mielestä tullit olivat välttämättömiä kotimaisen tuotannon ylläpitämiseksi.³

Vuoden 1929 lopulla alkoi viljan hintojen aleneminen maailmanmarkkinoilla. Tällöin tulleja korotettiin edelleen.⁴

Lamakauden alussa vuonna 1930 sosialidemokraatit päättivät, että rukiista voitiin kantaa sen suuruista tullia, joka vastasi viljan vientipalkkioita siinä maassa, missä se oli korkein.⁵ Hallitus esitti tullien korottamista lähes kaikkien

-
1. Korpela, s. 47.
  2. Jutikkala, s. 212.
  3. Korpela, s. 47-48.
  4. sama, s. 48.
  5. Jutikkala, s. 212.

viljatuotteiden osalta vuoden 1930 valtiopäivillä. Ehdotukset menivät sellaisenaan läpi eduskunnassa ja korotetut tulit tulivat voimaan jo samana vuonna.¹

Vuonna 1931 vehnän osalta toteutettiin jauhatussuojan lisääminen. Tämän johdosta vehnän kauppajauhatus pääsi alkuun ja sen seurauksena vehnän myyntituotanto.

Vuonna 1931 säädettiin laki, joka velvoitti käyttämään rukiin jauhatuksessa ja kauraryynien valmistuksessa kotimaista viljaa vähintään sen määrän, minkä maatalousministeriö kulloinkin vahvisti.²

Kotimaisen viljan suojeluun kuului myös vuodesta 1932 sekoituspakko. Se tarkoitti, että myllyn, joka osti ulkomaisia jyviä, tai kauppiaan, joka osti ulkomaisia jauhoja, oli sekoitettava niihin kotimaista viljaa. Sekoituspakko koski aluksi ruista ja kauraa, mutta ulotettiin sitten myös vehnään.³

Laman aikana hinnat laskivat huolimatta siitä, että tulli oli vuosina 1931-35 enemmän kuin cif-arvo. Toisin sanoen se nosti tuontiviljan hintaa yli sadalla prosentilla. Jos rukiin hintaa verrataan tukkuhintaindeksiin, maanviljelijät saivat vuosina 1931 ja 1932 suunnilleen yhtä hyvän maksun tuotteestaan kuin 1920-luvullakin, ja sama pitää paikkansa vuosikymmenen lopun noususuhdanteessa huolimatta siitä, että tulleja alennettiin ja että tukkuhintaindeksi nousi.⁴

-
1. Oittinen, s. 68.
  2. Korpela, s. 48.
  3. Jutikkala, s. 213.
  4. sama, s. 213.

Tukitoimenpiteistä huolimatta maataloustuotteiden hinnat las-
kivat talouspulana aikana jopa 30 % alle sen tason, jolle ne
olivat 1920-luvun lopulla vakiintuneet.¹

Yleensä käsitettiin, että 1930-luvulla tapahtunut maatalous-
tuotteiden hintojen romahtaminen kansainvälisillä markki-
noilla korjaantuisi ennen pitkää tuotannon ja kulutuksen pääs-
tessä parempaan tasapainoon. Tällainen käänne tapahtui vuonna
1935. Maataloustuotteiden kansainväliset hinnat eivät sen jäl-
keenkään palautuneet entiselle tasolle, eivätkä entiseen suh-
teeseen muihin tavaroihin verrattuna. Tämän vuoksi ei voitu
luopua 1930-luvulla käyttöön otetuista, alunperin poikkeuk-
sellisiksi ajatelluista maatalouden tukitoimenpiteistä. Tähän
vaikutti osaksi myös se, että maatalouden kustannustekijät,
varsinkin palkat, nousivat 1930-luvun lopulla varsin jyrkäs-
ti.²

Maailmansotien välinen aika oli Suomen maataloudessa voimak-
kaan kehityksen aikaa. Maatalouden tuotanto lisääntyi nopeas-
ti, minkä johdosta myös elintarvikeomaisuus kohosi kulutuksen
melko suuresta kasvusta huolimatta. Myös viljelijäväestön ta-
loudellinen asema pääsi 1930-luvun maatalouspulasta huoli-
matta hiljalleen paranemaan.³

-----
1. Korpela, s. 50.
2. sama, s. 50.
3. sama, s. 51.

2.2.2. Metsätalous

Metsät toivat maataloudelle tärkeitä sivuansioita. Pääosa yksityisistä metsänomistajista oli maataloustuottajia. Metsätyöt toivat lisäansioita etenkin pientilallisille. Alle kymmenen hehtaarin tiloilla oli sivuansioden osuus rahatuloista lähes 20 % vuonna 1928 ja vielä 10-25 peltohehtaarin omistajat saivat kuudennen osan tuloistaan sivuansioista. ¹

Suomessa suoritettiin vuosina 1921-24 ensimmäinen valtakunnallinen metsien inventointi ja vuonna 1927 toimitettiin ensimmäinen valtakunnallinen puunkäyttötutkimus. Vuoden 1929 maatalouslaskennan yhteydessä suoritettiin metsälaskenta ja sen perusteella laaditusta metsätilastosta on mahdollista saada tietoja maan metsätaloudesta. Toinen valtakunnan metsien inventointi pantiin toimeen vuosina 1936-38. ²

Metsävaroissa sellaisenaan ei tapahtunut kovin suuria muutoksia ensimmäisen ja toisen inventoinnin välisenä jaksena. Metsäala hiukan pieneni muun muassa uudisraivaustoiminnan johdosta.

Metsäala oli ensimmäisen inventoinnin mukaan 73.5 % maa-alasta ja asukasta kohden metsää oli 7.4 hehtaaria. Suomi oli tuolloin Euroopan metsäisin maa. ³

-----

1. Oittinen, s. 83-84.
2. Holopainen, Viljo, Metsätalous sekä puu- ja paperiteollisuus 1919-1939. Itsenäisen Suomen taloushistoriaa 1919-1950. Porvoo 1967, s. 65-66.
3. sama, s. 66.

Yleisen maataloustiedustelun pohjalta oli metsän osuus 68.5 % eri tiluslajien maa-alasta ja valtakunnan koko maa-alasta 30.6 %. Seuraavassa taulukossa on vertailtu metsän osuutta lähinnä Kuortaneen kihlakunnan kunnissa sekä Vaasan läänissä ja koko maassa.

Taulukko n:o 5. Metsän suhteellinen osuus eri tiluslajeihin ja koko maa-alaan nähden Kuortaneen kihlakunnassa, Vaasan läänissä sekä koko maassa yleisen maataloustiedustelun mukaan, %.¹

kunta	% eri tiluslajien maa-alasta	% koko maa-alasta
Alajärvi	55.4	29.3
Alavus	65.8	42.4
Evijärvi	68.5	60.2
Kortesjärvi	56.3	40.1
Kuortane	65.3	50.9
Lappajärvi	63.5	48.4
Lehtimäki	68.9	44.3
Soini	69.1	30.0
Töysä	75.2	65.9
Vimpeli	58.3	45.2
Virrat	74.6	40.7
Ähtäri	72.8	51.1
kihlakunta	66.9	43.5
Vaasan lääni	67.9	44.5
koko maa	68.5	30.6

Metsän osuus eri tiluslajien maa-alasta oli kaikissa kihlakunnan kunnissa yli puolet, jopa 3/4 Töysässä, Ähtärissä sekä Virroilla. Kuntien koko maa-alaan nähden suhde vaihteli 1/3 runsaaseen puoleen. Kuortaneen kihlakunnan metsäalan osuus oli suunnilleen sama kuin mitä Vaasan läänissä ja koko maassa.

-----
1. metsien suhteellinen osuus on laskettu Liitteen 5 tietojen pohjalta.

Valtakunnallisessa metsien inventoinnin yhteydessä laskettiin metsäalan jakaantuminen eri omistajaryhmien kesken. Ne on koottu seuraavaan taulukkoon.

Taulukko n:o 6. Metsänomistussuhteet Suomessa vuosina 1921-24 ja 1936-38, %.¹

	1921-24 % metsäalasta	1936-38 % metsäalasta
valtio	39.8	37.0
kunnat ja srk	1.6	2.5
yhtiöt	7.6	7.9
yksityiset	51.0	52.6
	100.0	100.0

Suurin metsänomistajaryhmä 1920- ja 1930-luvulla oli ryhmä yksityiset, jonka omistusten pääosan muodostavat maatilametsät.

Itsenäisyyden alussa yksityismetsien merkitys maan metsätaloudessa oli suuri. Niiden osuus lisääntyi maailmansotien välisenä aikana. Tähän vaikutti ensinnäkin itsenäisyyden ajan alussa tapahtunut vuokra-alueiden itsenäistäminen sekä myöhemmin 1920- ja 1930-luvulla harjoitettu asutustoiminta. Lasketaan, että vuosina 1919-1939 noin 0.9 miljoonaa hehtaaria valtion metsämaata siirrettiin yksityisille. Yksityismetsien osuus maan metsien kasvusta olikin vuosien 1936-38 metsien inventoinnin mukaan jo 65 %.²

-----
1. Holopainen, s. 68.
2. sama, s. 68-69.

Taulukko n:o 7. Maataloustuottajien metsät tilaryhmittäin.¹

	peltoala, ha				yht.
	- 5	5 - 15	15 - 25	25 -	
metsäala	2 588 210	3 893 853	1 626 757	2 404 791	10 513 611
%	24.7	37.0	15.4	22.9	100.0
talouksien lukumäärä	130 354	87 853	21 993	14 195	254 395
%	51.0	34.4	8.6	6.0	100.0

Yksityisten omistuksessa olleista metsistä 82 % kuului maataloustuottajille. Yli 15 peltohehtaarin tilat, joita oli vain noin 15 % maan kaikista tiloista, omistivat yli 38 % metsäalasta, kun taas viiden peltohehtaarin tiloilla, joita oli yli puolet kaikista talouksista, oli vain vajaa neljännes yksityisistä metsistä. Pienimpien tilaryhmien metsät sijaitsivat lisäksi suurimmaksi osaksi Pohjois-Suomessa, sillä Etelä-Suomessa alle kymmenen peltohehtaarin tiloilla metsäala oli keskimäärin alle kymmenen hehtaaria. Pohjois-Suomessa vastaava luku oli 80 hehtaaria.²

Yhtiöiden maanhankinta oli jo vuodesta 1915 lähtien ollut tiettyjen rajoittavien säännösten alaisia. Vuonna 1925 säännösten toimeenpanoa tehostettiin säätämällä niin sanottu Lex Pulkkinen, joka velvoitti yhtiöt palauttamaan vuoden 1915 asetuksen säännöksiä kiertäen hankitut maat.³

-----
1. Oittinen, s. 62.

2. sama, s. 62-63.

3. Holopainen, s. 71.

Vuonna 1928 annettiin yksityismetsälaki, jolla kumottiin vuonna 1917 annettu laki. Laissa kiellettiin metsän hävittäminen, organisoitiin uudelleen metsätalouden neuvontatyö ja varattiin siihen tarkoitukseen suuremmat määrärahat. Samana vuonna annettiin metsänparannuslaki. Sillä pyrittiin elvyttämään tuottamattomien ja vajaatuottoisten alojen metsitys sekä soiden ojitus valtion avustusten ja lainojen turvin.¹

Puunjalostusteollisuudella oli 1920-luvun lopulla vaikeuksia. Vuonna 1927 puun ja puujalosteiden osuus teollisuuden kokonaistuotannosta oli 46 % eli noin 5700.1 miljoonaa markkaa. Kokonaisviennistä oli näiden tuotteiden osuus 85.9 % ja sahatavaran osuus yksin oli yli 50 %. Länsi- ja Keski-Euroopan valtiot tarvitsivat runsaasti puutavaraa rakentaakseen talouden uudelleen sodan jälkeen.²

Sahatavaran vienti laski vuonna 1928. Tuotantoa supistettiin Suomessa 10 %:lla. Neuvosto-Venäjä tuli mukaan markkinoille vuoden 1928 alussa. Sahatavaran osuus oli noin 525 000 standardtia. Sitä tarjottiin markkinoille noin puoli tai yksi punta alemmalla hinnalla kuin suomalaista sahatavaraa.³

Markkinointivaikeudet puunjalostusteollisuudessa ja sahateollisuudessa heijastuivat maaseudulla yksityisten metsänomistajien kantorahatulosten selvänä laskuna.⁴

-----
1. Ahvenainen-Vartiainen, s. 183; Holopainen, s. 69.

2. Oittinen, s. 60.

3. Helander, A. Benj., Suomen metsätalouden historia. Helsinki 1949, s. 131.

4. Oittinen, s. 61.

Taulukko n:o 8. Metsänomistajien kantorahatulot vuosina 1926-1938, milj. mk, 1926=100.¹

<u>vuosi</u>	<u>milj. mk</u>	<u>indeksi</u>
1926	893	100
1927	1 457	163
1928	986	110
1929	903	101
1930	575	64
1931	280	31
1932	482	54
1933	1 050	118
1934	1 230	138
1935	965	108
1936	1 395	156
1937	2 470	277
1938	1 790	200

Kantorahatulot laskivat selvästi vuodesta 1928 vuoteen 1932, jonka jälkeen tapahtui äkillistä nousua vuonna 1933. Vuosi 1934 oli vielä nousua, mutta vuonna 1935 kantorahatulot jälleen laskivat. Suurin lasku oli vuoden 1931 tuloissa.

Vuoden 1931 lopulla paperipuiden hinta laski voimakkaasti aiheuttaen sen, että kaupat melkein pysähtyivät. Metsätuotteiden kysyntä heikkeni yleisesti ja hintataso aleni.²

Vuonna 1932 tilanne oli suunnilleen ennallaan. Rahan arvo heilahteli, mutta kuitenkin oli olemassa toipumisen merkkejä. Ranska asetti Suomen tavaralle 15 % vientitullin. Vuoden alkupuolella oli sahapuiden ostohalu vähäinen ja hinnat olivat alhaiset, mutta kesällä kysyntä oli valtion huutokaupoissa vilkasta ja hinnat parempia kuin edellisenä vuonna.

-----
1. Waris, Klaus, Kuluttajain tulot, kulutus ja säästäminen sudannekehityksen valossa Suomessa vuosina 1926-1938. Kansantaloudellisia tutkimuksia XIV. Helsinki 1945, liitetaulukko 1.

2. Helander, s. 135.

Vuonna 1933 osoittautui pulan helpottamisen merkkejä. Kauppavaihdossa oli ylijäämää noin 1.4 miljardia markkaa. Suomen Pankin diskonttokorko aleni $6 \frac{1}{2}$:sta $4 \frac{1}{2}$ %:iin.

Vuonna 1934 pula helpotti. Seuraavana vuonna valtion sahapuuhuutokaupoissa oli hiljaista ja suunta aleni. Vuonna 1936 markkinatilanne oli epämääräinen. Vuoden lopulla oli noususuuntausta.¹

Kaikkiaan vuosi 1927 oli Suomessa sahatavaran viennin suhteen huippuvuosi. Sahatavaran tarve ja käyttö oli 1930-luvun puolivälissä etenkin Englannissa vilkkaan rakennustoiminnan johdosta suuri, mutta ankara kansainvälinen kilpailu hillitsi Suomen viennin kasvua.²

Metsätaloudessa ei kyetty ylittämään vuonna 1927 saavutettua huippua kuin vasta kymmenen vuotta myöhemmin. Tämä korostaa sitä, että Suomen puuhun nojaava talouselämä kärsi ylikuumenemisesta jo 1920-luvun lopulla. Metsätalouden kehitys oli hyvin epätasaista verrattuna teollisuuteen ja kauppaan.³

Metsäteollisuuden tuotteiden ja raakapuun viennin osuus oli maailmansotien välisenä aikana 80-94 % viennin arvosta Suomessa.⁴

-----
1. Helander, s. 136-137.

2. Holopainen, s. 77.

3. Ahvenainen, Jorma, Taloudellinen kasvu ja elintaso. Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi. Helsinki 1982, s. 308.

4. Holopainen. s. 73.

2.2.3. Työttömyys

Ennen pulakautta oli työttömyys Suomessa varsin pientä. Suurimmissa kaupungeissa järjestettiin kuitenkin joka talvi vuosisadan alusta asti hätäaputoita. Lisäksi katovuosina oli maaseudulla kadosta kärsineissä kunnissa järjestetty hätäaputoita. Ne eivät kuitenkaan johtuneet työttömyydestä vaan niillä pyrittiin turvaamaan maanviljelijöiden toimeentulo.

Vuodesta 1920 alkaen aina talouspulan vuosiin saakka ei Suomessa ollut varsinaista työttömyyttä. Vuodesta 1925 alkaen oli menoarviossa erityinen määräraha työttömyyden lieventämiseksi, joka oli kuitenkin hyvin pieni. Sen käyttö supistui eräiden kaupunkien talvityöttömyyden ja köyhien kuntien asukkaiden toimeentulon parantamiseen.

Kun talouspula vuonna 1929 ulottui Suomeenkin aiheuttaen työttömyyttä, tuli se yllätyksenä. Tähän ei oltu valmistauduttu. Nyt jouduttiin luomaan kiireellisesti väliaikainen järjestelmä työttömien työllistämiseksi. Perusteet otettiin Ruotsista.¹

Maanviljelijöiden velat olivat pulaa edeltävinä vuosina kasvaneet nopeasti. Hankituista lainoista oli 80 % lyhytaikaista luottoa, jonka keskimääräinen korko oli 8 1/2 %. Maanviljelijöiden oli pakko supistaa vieraan työvoiman käyttöä mahdollisimman pieneen. Metsätöiden vähennyttyä maaseudun työttömyys

-----
1. Kahra, Eljas, Työttömyyskauden 1933-34 työttömyyden torjumista koskeva ohjelma. Helsinki 1933, s. 20.

lisääntyi. Kaupungeissa tilanne vaikeutui jonkin verran myöhemmin kuin maaseudulla.¹

Työttömiksi ilmoittautuneita oli määrän ollessa suurimmillaan talvella 1930 noin 35 000 henkeä. Työttömyyskautena 1930-31 oli työttömänä noin 55 000 henkeä. Vuosina 1931-32 työttömänä oli noin 90 000 henkeä ja talvella 1932-33 noin 80 000 henkeä.

Pulasta joutuivat kärsimään erityisesti maatalous ja sahateollisuus, jotka joutuivat supistamaan työntekijöidensä määrän minimiin.²

Työttömistä ryhdyttiin pitämään tilastoa. Sen perusteina olivat a) ammattiyhdistysten tilastot työttömistä jäsenistään, b) työnvälitystoimistojen tiedot työnhakijoiden määristä sekä c) niiden henkilöiden lukumäärä, jotka muodossa tai toisessa saavat apua yhteiskunnalta.

Suomessa valtionavustuksen ehdoksi asetettiin, että kuntien tuli asettaa työttömyyslautakunta, jonka oli pidettävä kortistoa kaikista yhteiskunnan avun tarpeessa olevista työttömistä. Työttömän tuli täyttää seuraavat edellytykset: 1) olla työkykyinen ja työhaluinen sekä ilman omaa syytään työtön, 2) olla niin heikossa taloudellisessa asemassa, että hänelle työttömyyden vuoksi yhteiskunnan oli annettava tukea ja 3) tä-

-
1. Kahra, Eljas, Työttömyys vuosina 1928-36. Työttömyysneuvoston julkaisuja. Helsinki 1938, s. 7.
  2. Nieminen, Pirkko-Liisa, Talouspula ja työttömyys. Suomen historian sivulaudaturtyö. Jyväskylän yliopisto 1970, s. 21

män avun tarpeessa työttömyyden tähden, jota oli kulunut vähintään kuusi päivää sen jälkeen, kun asianomainen oli hakenu kunnan työnvälitystoimistosta työtä tai ilmoittautunut työttömyyslautakunnalle, mutta ei ollut saanut työtä.¹

Vuoden 1929 joulukuun lopussa ilmoitti 71 kuntaa työttöminä olevan yhteensä 23 240 henkeä. Vuoden 1930 tammikuun lopussa 135 kunnassa oli työttömänä yhteensä 43 786 henkeä. Vuoden 1931 tammikuussa oli työttömiä 62 409 henkeä 237 kunnassa.²

Täulukko n:o 9. Työttömiä Suomessa vuosina 1929-1936.³

vuosi	työttömiä	kuntia	työttömiä keskim./kunta	% väestöstä
1929	23 240	71	327	0.6
1930	55 607	217	256	1.5
1931	87 667	404	217	2.4
1932	83 520	367	228	2.2
1933	42 301	234	181	1.1
1934	19 734	89	222	0.5
1935 ⁴	18 070	83	218	0.5
1936 ⁴	3 097	18	172	0.1
ka	41 655	185	228	1.1

Suurimmillaan työttömyys oli vuosina 1931-1932. Huippu oli vuonna 1932 helmikuussa, jolloin työttömiä oli 91 778 henkeä 363 kunnassa. Koko vuoden 1933 työmarkkinat olivat edelleen huonot, mutta enää ei saavutettu vuoden 1932 lukuja. Parane- mista alkoi tapahtua vuoden 1933 lopulla ja sitä jatkui vuoden 1934 aikana. Talvella 1934 oli työttömänä noin 43 000 henkeä ja vuoden lopussa 19 734 henkeä.⁵

-----
1. Kahra 1938, s. 9.

2. sama, s. 10.

3. Kahra 1938, liitetaulukko I, s. 76-77.

4. vuoden 1936 luku lokakuulta, muut joulukuulta.

5. Kahra 1938, s. 9.

Työttömyys oli suurelta osin maaseututyöttömyyttä. Etenkin talouspulpan aikana eniten kärsineillä seuduilla Viipurin, Mikkelin, Vaasan ja Oulun lääneissä työttömyys tuntui juuri maaseudulla. Maaseudun työttömiä oli eniten vielä vuoden 1932 lopussa, mutta sen jälkeen oli teollisuustyöntekijöitä enemmän vailla työtä kuin maataloustyöntekijöitä.¹

Työttömyys oli pahimmillaan maaseudulla vuonna 1931. Tuolloin oli vailla työtä 78.8 % maaseudun väestöstä. Tämän jälkeen määrä pieneni. Vuonna 1933 oli maaseututyöttömyys 45.7 % koko maan luvista. Silloin nimittäin kaupunkien työttömien määrä alkoi olla suurempaa ja tämä suuntaus jatkui seuraavina vuosina.²

Lääneittäin tarkasteltuna oli työttömyys suurinta Oulun läänissä. Samoin Viipurin ja Uudenmaan lääneissä se oli ankaraa 1930-luvun alkupuolella. Oulun läänissä oli maaseututyöttömyyttä. Uudenmaan läänissä vuosina 1933-34 työttömyys lisääntyi, kun se muissa lääneissä kääntyi laskuun. Siellä oli pääasiassa tuolloin kaupunkityöttömyyttä, 74.9 % koko läänin luvuista.³

Työttömyyttä pyrittiin poistamaan eri keinoin. Pääosa miespuolisista työtä vailla olevista oli maa- ja metsätaloustyöläisiä, rakennustyöläisiä ja muita ulkotöihin pystyviä työntekijöitä.⁴

-
1. Nieminen, s. 30.
  2. ks. Liite 7.
  3. ks. Liite 8.
  4. Kahra 1938, s. 16.

Kunnat olivat ensisijaisia huolehtimaan työttömistään. Edellytyksenä valtion toimenpiteille oli, että asianomainen kunta oli ryhtynyt toimenpiteisiin työttömyyden torjumiseksi. Tämä riippui kunnan taloudellisesta asemasta ja työttömien lukumäärästä. Valtio avusti kuntaa, kun se oli järjestänyt varatöitä. Jos kunta ei täyttänyt velvollisuuksiaan tässä suhteessa ja työttömien määrä kasvoi, oli kunta velvoitettu osallistumaan valtion varatöiden kustannuksiin tai antamaan sitoumuksen, että se itse käytti määräsunnan omien varatöiden järjestämiseen. Poikkeuksen muodosti se, jos kunnan taloudellinen asema oli niin heikko, ettei se kestänyt suuria taloudellisia ponnistuksia työttömyyden lieventämiseksi.¹

Työttömyysasioiden valmistelua ja suunnittelua varten oli kululaitosten ja yleisten töiden ministeriön alaisena työttömyyskeskustoimikunta, josta tuli vuonna 1933 työttömyysneuvosto. Neuvoston tehtävänä oli seurata työttömyyttä Suomessa sekä laatia suunnitelmia ja tehdä ehdotuksia toimenpiteistä, jotka katsottiin tarpeellisiksi työttömyyden torjumista varten. Myös työttömien asioiden hoidon valvonta sekä ehdotusten tekeminen sen kehittämiseksi kuuluivat neuvostolle.²

Kunnissa olivat työttömyyslautakunnat, jotka määrättiin yhdeksi syys- ja talvikaudeksi kerrallaan. Sen tehtävänä oli selvittää kunnassa vallitseva työttömyys ja sille kuului kortiston pitäminen työttömistä. Lautakuntien tuli hankkia työ-

-----
1. Kahra 1933, s. 21.

2. Kahra 1938, s. 17.

tilaisuuksia työttömille, tehdä esitys kunnan viranomaisille, että ne anoisivat valtion varatöiden käyntiinpanoa kunnassa vallitsevan työttömyyden lieventämiseksi tai avustusta muista sellaisista töistä varten, joita voitiin tukea työttömyysvaroilla.¹

Taulukko n:o 10. Työttömien ja varatöissä olleiden lukumäärä vuosina 1929-1936.²

vuosi	työttömiä (31.12)	varatöissä abs.	% työt- tömistä	kuntia
1929	23 240	6 756	29.1	71
1930	55 607	16 560	29.8	217
1931	87 667	32 507	37.1	404
1932	83 520	35 212	42.2	367
1933	42 301	17 518	41.4	234
1934	19 734	8 498	43.1	89
1935	18 070	9 563	52.9	83
1936	3 097	1 887	60.9	18

Varatöihin ei pulan ankarimpina vuosina pystytty sijoittamaan kovinkaan paljon työttömistä. Tämä johtui osaksi siitä, että joukkotyöttömyyteen ei oltu osattu varautua etukäteen.³

Vuonna 1929 valtioneuvosto asetti komitean tutkimaan työttömyyskysymystä. Komitea lähetti valtioneuvostolle mietinnön toimenpiteiksi naistyöttömyyden lieventämiseksi. Lisäksi komitea käsitteli talvikauden 1931-32 työttömyysohjeita ja varatyöohjelmaa. Komitean mietintö julkaistiin vuonna 1932.

-----
1. Kahra 1938, s. 18.

2. Nieminen, taulukko 5, s. 42; vuoden 1929 %-luku oli Niemisellä 28.3.

3. sama, s. 42.

Komitean mukaan työttömyyden lieventämisen tärkeimpiä keinoja oli yleisten töiden varaaminen. Se ehdotti perustettavaksi työttömyysrahastoa, koska lamakausien aikana työmäärärahoja vähennettiin kaikkein eniten.¹

Työttömyyden torjuminen kuului komitean mukaan ensisijaisesti kunnille ja sen jälkeen valtiolle. Valtion avustustoiminnan muodoiksi määriteltiin valtion varatyöt ja kuntien varatyöt, naisten ja 20 vuotta nuorempien miesten ammattikurssit ja työtuvat, työttömien sijoittaminen yksityisten työnantajien töihin kunnan myöntämää raha-avustusta tai lainaa vastaan ja työttömien maksuton lähettäminen kotipaikkakunnilleen.

Suoranaista avustusten jakamista ei tullut harjoittaa. Mutta jos kunnassa ei voitu järjestää työtilaisuuksia, saatettiin jakaa avustuksia elintarvikkeina.²

Tehdyt ehdotukset eivät sinänsä pystyneet välittömästi lieventämään työttömyyttä, koska huippu saavutettiin vuoden 1932 keväällä ja mietintö valmistui syksyllä 1932. Komitea hyväksyi noudatetun väliaikaisen järjestelmän periaatteet ja teki siihen vain muutamia korjauksia.³

-----
1. Komiteanmietintö, 1932:2, s. 26-27.
2. sama, s. 32-36, 41-42.

Keväällä 1932 ehdotettiin varatöiden lisäksi yleisten ylimääräisten töiden suunnittelemista ja käynnistämistä. Tämä hyväksyttiin syksyllä 1932 eduskunnassa. Ylimääräisiä yleisiä töitä varten myönnettiin 350 miljoonaa markkaa. Työntekijät tuli ottaa töihin työnvälitystoimistojen välityksellä.¹

Eduskunnassa tehtiin 31.8.1933 esitys erikoisasutustoiminnan harjoittamisesta työttömyyden torjumista silmälläpitäen. Maa- ja metsätalous ei kyennyt tarjoamaan riittävästi töitä kaikille niille työntekijöille, jotka aikaisemmin olivat saaneet maataloustöitä. Lisäksi asutustilalliset tarvitsivat toimeentulonsa turvaamiseksi lisämaata. Kiihkeä rakennustoiminta ennen pulaa ja teollisuuden kukoistus olivat vetäneet kaupunkeihin ja kauppaloihin suuren joukon maaseudun työväkeä. Usealla heistä oli riittävä kokemusta maataloustöistä, jotta jos työtön itse halusi, hänet voitiin siirtää uudisviljelijäksi.²

Laki erikoisasutustoiminnasta annettiin 10.1.1934. Maatalousministeriölle annettiin valtuudet ostaa valtiolle kyseessä olevaa tarkoitusta varten maatalouskiinteistöjä ja suorittaa niiden hinta valtion varoilla. Kohteeksi tulivat ne maatalouskiinteistöt, jotka voitiin valtiolle hankkia joko vapaaehtoisin kaupun tai voimassa olevan lainsäädännön mukaan pakkolunastamalla tai huutamalla. Myös perustettuja ilman viljelystä

-----
 1. Kahra 1938, s. 28.
 2. sama, s. 51.

olevia asutustiloja käytettiin. Tilojen kuntoon saattamiseksi tai perustamista varten raivaus-, tie-, rakennus- ja muihin töihin siirrettiin työttömiä osittain kaupunki- ja kauppala-kunnista, osittain maalaiskunnista. Työttömistä valittiin tilojen varsinaiset viljelijät ja heidän kanssaan tehtiin alustava sopimus tilan luovuttamisesta, jolloin uudisviljelykselle jäisi koeaikaa. Kunnille myönnettiin raha-avustuksia, mitkä käytettiin välttämättömien maatalousirtaimiston, kotieläinten ja siementen hankintaan asutustilallisia varten.¹

Taluspulan jälkeen työttömyyttä hoidettiin niiden peruseriaatteiden mukaan, jotka luotiin pulan aikana. Kunnat huolehtivat edelleen ensi sijassa työtilaisuuksien järjestämisestä. Kukulaitosten ja yleisten töiden ministeriöön perustettiin erityinen työvoima-asiain osasto hoitamaan työasioita. Paikallisina eliminä asioista huolehtivat työasiainlautakunnat aikaisempien työttömyyslautakuntien asemasta.²

Myös Kuortaneen kihlakunnassa työttömyys koetteli pulavuosina Järvisseudun kunnissa jo talvella 1929-30 ilmeni työttömyyttä. Aläjärvellä valittiin tammikuussa 1929 toimikunta järjestämään hätäaputöitä ja saman vuoden lokakuussa työttömyyslautakunta. Vuonna 1930 oli kaikissa Järvisseudun kunnissa työttömyyslautakunta.

-----
1. Kahra 1938, s. 52; Asetuskokoelma 12/1934.
2. Nieminen, s. 57.

Kuortaneen kihlakunnassa oli työttömiä ja varatöissä olevia seuraavan taulukon mukaisesti.

Taulukko n:o 11. Työttömien ja varatöissä olleiden määrä Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1931-1936.¹

kausi	työttömiä	varatöissä	% työttömistä
1931-32	1 693	376	22.2
1932-33	1 140	487	42.7
1933-34	179	39	21.8
1934-35	122	35	28.7
1935-36	45	15	33.3

Työttömyys oli Kuortaneen kihlakunnassa suurimmillaan kausina 1931-32 ja 1932-33. Alueen kunnista eniten työttömyyttä ilmeni Alajärvellä, Virroilla, Alavudella, Vimpelissä ja Soinissa. Esimerkiksi Soinissa oli kaudella 1931-32 työttömänä runsas 200 henkeä ja seuraavana kautena oli työtä vailla olevien lukumäärä pudonnut alle sataan. Alavudella taas työttömien määrä kohosi vuosina 1932-33.²

Kyseessä olevalla alueella oli sama suuntaus kuin koko maan luvuissa (vrt. taulukko n:o 10). Vuosi 1931 oli pahin ja tämän jälkeen työttömyys laski. Varatöihin sijoitettavien määrä oli suhteessa sama Kuortaneen kihlakunnassa kuin koko maassakin.

-----
 1. Kahra 1938, liitetaulukko XX, s. 118-121.
 2. sama, s. 118-121.

Esimerkiksi Alajärvellä hyväksyttiin syksyllä 1931 työttömyysohjelma siksi syksyksi ja seuraavaksi talvikaudeksi. Ohjelma sisälsi esimerkiksi hakkuutöitä kunnan metsissä. Talveksi sijoitettiin työttömiä töihin taloihin. Isäntä vastasi työmiehensä ruoasta ja kunta hankki isännälle halpakorkoista lainaa, jolla tämä voi maksaa työmiehensä palkan.¹

Myös muissa alueen kunnissa pyrittiin työttömille järjestämään töitä. Esimerkiksi Lehtimäellä varattiin työttömille viljelyspalstoja, joista jaettiin palstoja puutteessa oleville perheille.²

Alajärvellä oli vuoden 1931 alussa työttömyyslautakunnalle ilmoittautunut 358 miestä, joista 85 sai miltei välittömästi töitä. Kaikki työttömät olivat miehiä. Töitä oli luvassa noin puolelle työttömäksi ilmoittautuneelle vuoden alkupäivinä. Niitä perheitä, joilla ei ollut työtä, kunnan kövähäinholitolautakunta avusti.³

Kesäkuussa 1931 oli Alajärvellä työttömien määrä kasvanut. Nyt oli vailla työtä 457 henkeä. Näistä pystyttiin osa sijoittamaan valtion tie- ja siltatöihin sekä suonkuivaustöihin.⁴

-
1. Koskela, s. 538-539.
  2. sama, s. 540.
  3. Ilkka 5.1.1931.
  4. Ilkka 3.7.1931.

Työttömien määrä oli laskenut Alajärvellä heinäkuun lopulla 1931, jolloin lukumäärä oli 394 henkeä. Ilkassa olleen uutisen mukaan vain osalle oystyttiin järjestämään töitä. Lisäksi oli Hoiskon sahalla lopetettu sahaustyöt heinäkuun alussa, jolloin työttömäksi jäi 40 henkeä ja Kurejoen sahalta vähennettiin 20 miestä.¹

Yleisimmin hätäaputyöt olivat metsätöitä. Esimerkiksi Korttesjärvellä suunniteltiin syksyllä 1931 metsämaiden kuivattamista hätäaputöinä.² Ja Alajärvellä päätti kunnanvaltuusto ottaa heinäkuussa 1931 100 000 markan lainan kunnan metsämaiden ojittamista varten.³

Näiden esimerkkien mukaisesti hoidettiin työllistämistä myös muissa Kuortaneen kihlakunnan kunnissa. Muun muassa Lappajärvellä haluttiin järjestää valtion töinä maantien korjaamista ja Soini anoi tien rakentamista Soinista Karstulaan.⁴

2.2.4. Pulaliikehdintä

Jo vuoden 1928 kadon seurauksena syntyi Pohjanmaalla talonpoikien liikehtimistä. Tämä oli myöhemmän pulaliikkeen edeltäjä.⁵

-----
1. Ilkka 12.8.1931.

2. Ilkka 3.9.1931.

3. Ilkka 21.7.1931.

4. Koskela, s. 540.

5. Lackman, Matti, Suomen Kommunistisen Puolueen vaikutus pientalonpoikaisliikkeisiin 1918-1930. Suomen historian liseniaatintyö. Jyväskylän yliopisto 1980, s. 232, 234.

Maataloudessa vallinnut pula sai velkaantuneet viljelijät liikkeelle vaatimaan parannusta taloudelliseen asemaansa. Vuoden 1930 aikana järjestettiin eri puolilla maata pulakokouksia. Varsinaisen pulaliikkeen alkuna voidaan pitää tammikuussa 1931 Loimaalla pidettyä ensimmäistä kokousta. Siellä valittiin pysyvä toimikunta järjestämään tulevaa toimintaa. Loimaan kokous oli lapuanliikkeen koollekutsuma ja myös sen johtama.¹

Suoran toiminnan vaatimuksina esitettiin muun muassa maatyöläisten irtisanomista, pakkohuutokauppojen boikotointia sekä ostolakkoa. Valtio ei mennyt kuitenkaan näin pitkälle.

Loimaalla järjestettiin uusi kokous huhtikuussa 1931. Tässä kokouksessa valittu uusi toimikunta alkoi organisoida pulakokouksia, lähinnä Viipurin läänissä, Pohjois-Pohjanmaalla sekä Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueella. Helsingissä järjestettiin saman vuoden kesä- ja elokuussa yleiskokouksia. Kesäkuun kokouksessa päätettiin perustaa koko maata käsittävä pulanvastustamisjärjestö, Talouspulan Vastustamisliitto. Sen johtoon valittiin sekä maltillisia että lapualaismielisiä pulamiehiä.²

-----
1. Oittinen, s. 22-23.

2. sama, s. 23-24.

Loimaan liike oli keskittänyt toimintansa Länsi-Suomeen, mutta joitakin kokouksia järjestettiin myös Etelä-Pohjanmaalla.¹

Pulaliikehdintä keskittyi kolmelle maantieteellisesti rajatulle alueelle: Länsi-Suomi, Viipurin alue, Keski-Pohjanmaa sekä Pohjois-Pohjanmaa. Pulakokouksia pidettiin myös Pohjanmaan järvisseudulla, Pohjois-Uudellamaalla sekä Savossa. Pula-toiminnalla ei kuitenkaan näillä alueilla ollut jatkuvuutta.²

Kesällä 1931 sattuivat ensimmäiset pakkohuutokauppojen yhteydessä tapahtuneet häirinnät. Loimaan pulamiehet päättivät, että enää ei sallittaisi pakkohuutokauppoja. Tästä päätöksestä tiedotettiin usealle paikkakunnalle.³

Kesäkuussa Kalajokilaaksossa Nivalassa purkautuivat tunteet, jotka vallitsivat viljelijöiden keskuudessa. Tämä tunnetaan ns. Nivalan konikapinana.⁴

Pulaliikkeiden aktiivinen toiminta jatkui noin vuoden 1931 talvesta Mäntsälän kapinaan maaliskuussa 1932.⁵

Pulaliikkeiden yhteisinä vaatimuksina olivat ns. pulalakivaatimukset. Näihin kuuluivat maatalousvelkojen vakauttaminen, maatalousmoratorio, akordimenettely ja pakkohuutokaupattujen

-
1. Kuusterä, Paula, Maatalouden 1930-luvun lamanaikaisesta protestitoiminnasta Suomessa. Tutkielma pulaliikehdinnän taloudellisesti-sosiaalisesta taustasta ja alueellisesta laajuudesta. Poliittinen historia. Lisensiaatintyö. Helsingin yliopisto 1979, s. 27.
  2. Oittinen, s. 8-10.
  3. sama, s. 25; ks. myös Lackamn, Matti, Kun pulamiesten veri punnittiin. Helsingin Sanomat (HS) 13.6.1982.
  4. Oittinen, s. 28; ks. myös Lackmanin artikkeli HS 13.6.1982
  5. Oittinen. s. 29.

tilojen lunastaminen valtion toimesta takaisin entisille omistajille. Lisäksi vaadittiin korkokannan alentamista ja setelistön määrän lisäämistä.¹

Valtio ryhtyi moniin toimenpiteisiin velkaantuneiden viljelijöiden aseman helpottamiseksi, mutta vasta kun pulamiehet olivat aloittaneet toimintansa. Valtion toimenpiteistä kerrotaan enemmän luvussa 4.²

Kuortaneen kihlakunnan alueella eräissä kunnissa pidettiin pulakokouksia. Ne pidettiin järvisseudulla. Kuortaneen kihlakunnasta osallistui miehiä myös lapuanliikkeen toimintaan.

Pulakokouksia pidettiin muun muassa Lappajärvellä ja Alajärvellä. Lappajärvellä pidettiin 14.12.1930 yleinen kansalaiskokous. Kokouksessa keskusteltiin keinoista, joilla taloudellista tilannetta voitaisiin parantaa. Osanottajia kokouksessa oli noin 200. Kokouksessa esitettiin vaatimuksia, jotka saatiin Etelä-Pohjanmaan Maataloustuottajain Liiton tietoon. Vaatimuksina esitettiin muun muassa pikaista luotto-olojen järjestelyä ja rahan korkokannan alentamista vastaamaan alentunutta elintarvike- ja liike-elämää.³

-
1. Oittinen, s. 31; vuonna 1928 Muhoksen katokokouksessa vaadittiin mm. pakkohuutokauppojen pitämisen kieltämistä (vrt Lackmanin lisensiaatintyö, s. 271).
  2. Oittinen, s. 31.
  3. Ilkka 16.12.1930.

Alajärvellä pidettiin 23.12.1930 kansalaiskokous, jossa keskusteltiin myös taloudellisesta tilanteesta. Paikalla oli noin 200-300 henkilöä. Kokouksessa valittiin toimikunta, joka laati ponsiehdotuksen. Siinä esitettiin samoja huomioita kuin mitä oli tehty Lappajärven kokouksessa eli vaadittiin pikaista luotto-olojen järjestelyä ja rahan korkokannan alentamista. Kuntien rasitusta olisi lievennettävä lykkäämällä pakollisten yleisten rakennusten rakentamista. Lopuksi vaasittiin vielä valtion suurempaa huomiota vallitsevaan työttömyyteen ja vaadittiin varoja sen ehkäisemiseksi. Kokouksessa, kuten jo Lappajärvelläkin, "vallitsi täysin rauhallinen joskin huolestunut mieliala."¹

Lappajärvellä pidettiin uusi pulakokous heinäkuussa 1931. Mukana oli noin 200 henkilöä järvisseudun kunnista. Paikalla oli tri V.F. Johanson, joka selvitti talouspulaa syitä, vaikutuksia sekä keinoja, millä pulaa voitaisiin torjua. Hän puhui myös korkean korkokannan vaikutuksesta. Kokouksessa valittiin pulatoimikunta järvisseudun alueelle. Toimikuntaan valittiin miehiä Lappajärveltä, Evijärveltä, Korttesjärveltä, Vimpelistä Alajärveltä ja Lehtimäeltä.

Kokouksessa annettiin julkilausuma, jossa esitettiin toivomus että "Etelä-Pohjanmaan miehet puolueista riippumatta huolehtisivat siitä, että kaikki maakunnasta valitut kansanedustajat omakohtaisesti tutustuisivat nykyiseen taloudelliseen ti-

-----
1. Ilkka 5.1.1931.

lanteeseen maakunnassa niin, että he edustajatehtäviä suorittaessaan voisivat henkilökohtaisten havaintojensa perusteella osallistua ratkaisuihin eduskunnassa pulatilanteen lievittämiseksi."¹

Helmikuussa 1932 sattui Mäntsälän kapinana tunnettu selkkaus. Siihen osallistui myös varsin suuri joukko kuortanelaisia. Joukko kokoontui Lapualla, jossa miehet yhtyivät muihin Mäntsälään lähtijöihin. Lehtitietojen mukaan yön 29.2. aikana oli hälytetty koolle 100-miehininen joukko kuortanelaisia. Lapualla joukko oli kuitenkin hajaantunut. Kuitenkin oikeudenkäynnin, joka järjestettiin kesällä 1932, aikaisissa kuulusteluissa kävi ilmi, että kuortanelaisia olisi Mäntsälässä ollut vain 15-16 miestä.²

Nivalan konikapinan jälkeen Kuortaneella sattui eräs välikohtaus Mäntsälän miesten toimesta. Kuortaneelle oli kokoonnut paljon Mäntsälän miehiä. He suunnittelivat useitten hallituksen jäsenten, eduskunnan puhemiehen ja kenraali Sihvon kaappaamista. Tarkoituksena oli viedä heidät Kuortaneelle ja sen jälkeen ilmoittaa hallitukselle ehdot heidän vapauttamisestaan.

Heinäkuussa 1932 kyseiset miehet tunkeutuivat puolustusministeri Jalo Lahdensuon kotitaloon Lapualla. Kaappausyritys kuitenkin epäonnistui. Tapaus herätti tavatonta huomiota.³

-----
1. Ilkka 13.7.1931.

2. Ilkka 1.7.1932; Vaasa 19.8.1932.

3. Juva, Einar W., P:E. Svinhufvud II 1917-1944. Porvoo 1961, s. 481-482; Kangas, Lasse, Kustaa Tiitu-Tasavallan talonpoika. Jyväskylä 1983, s. 65-67.

Vuonna 1932 pulaliikehdintä alkoi vähentyä. Mäntsälän kapinan jälkeen lapuanliikkeen järjestöt lakkautettiin ja yhteiskunnallinen rauha alkoi palautua.

Pulaliikehdintä oli pääasiassa vuosina 1931-1932 tapahtunutta talonpoikaisliikehdintää, joka ilmeni kokouksina eri puolilla maata, viranomaisten painostuksena lähetystöjen avulla sekä joissakin tapauksissa myös pakkohuutokauppojen estämisenä. Pulaliikkeet olivat tietyn maataloustuottajaryhmän protesti laman aiheuttamia taloudellisia oloja vastaan.¹

3. MAATALOUSKIINTEISTÖJEN PAKKOHUUTOKAUPAT KUORTANEEN KIHILAKUNNASSA VUOSINA 1928-1935

3.1. Pakkohuutokaupat koko maassa vuosina 1928-1935

Hakkuiden supistuminen kavensi sivuansiomahdollisuuksia ja vuoden 1928 ja seuraavan vuoden heikko sato vähensivät karjataloudelle välttämättömien rehujen, ennen muuta heinän ja kauran tuotantoa. Koska pientuottajien taloudet olivat omavaraisempia ja yleisestä markkinakehityksestä vähemmän riippuvaisia kuin suuremmat ja keskisuuret tilat, vuoden 1929 laskusuhdanne ei heidän kohdallaan vielä aiheuttanut ratkaisevaa muutosta.²

-----
 1. Kuusterä, s. 2.
 2. Oittinen, s. 75.

Vuonna 1928 hyväksytty laki sianlihan ja kananmunien vientitodistuksista lisäsi myös vuonna 1929 ja sen jälkeen jonkin verran pientuottajien tuloja. Näiden tuotteiden hinnat kääntyivät laskuun vasta vuonna 1930. Sama koski maitoa. Sen hinta oli laskenut hieman vuonna 1929, mutta seuraavana vuonna sen hinta romahti. Lasku oli yli 20 % edelliseen vuoteen verrattuna. Myös metsälöiden kohdalla muuttui tilanne vaikeaksi vasta vuonna 1930. Hakkuut olivat selvästi supistuneet talvikaudella 1928-29, mutta toisaalta metsätyöntekijöiden reaalityöntekijöiden reaalipalkat nousivat vielä vuonna 1930. Seuraavana vuonna nekin romahtivat.¹

Karjataloustuotteiden hintojen lasku sekä sivuansiomahdollisuuksien supistuminen ja palkkatason aleneminen vähensivät pientuottajien rahatuloloja vuodesta 1930 lähtien. Rahanarvon yleisestä koheamisesta johtuen velkaantuminen muuttui raskaaksi. Korkotasot ei lamasta huolimatta paljonkaan laskenut. Kunnallisverot nousivat laman aikana työttömyyden torjumiseksi järjestettyjen hätäapu- ja varatöiden aiheuttamien kustannusten sekä köyhäinhuoitomenojen kasvun vuoksi.²

Vuosina 1930 ja 1939 lankesivat monien tuottajien kohdalla maksettaviksi ensimmäiset lyhennyserät niistä lainoista, joita he olivat saaneet valtiolta uudisraivausta varten ja vuoden 1928 kadon seurausten lieventämiseksi.³

-
1. Oittinen, s. 75-76.
  2. sama, s. 89.
  3. sama, s. 90.

Liikavelkaantumisen seurauksena on yleensä maksukyvyttömyys. Se johtaa ennen pitkää ulosottotoimenpiteisiin pakkomyyntei-
neen. Talouspulien aikana pakkomyynnit tulivat yleisiksi ja
niiden lisääntyminen oli eräs talouspulan laajenemisen merkki.

Laman aiheuttama rahatulojen väheneminen sekä sivuansoiden
että itse tilalta saatujen tulojen suhteen teki velkojen hoi-
tamisen vaikeaksi. Seurauksena olivat pakkohuutokaupat, joiden
lukumäärä alkoi lisääntyä jo vuodesta 1928 lähtien.¹

Maanviljelijät joutivat turvautumaan tilojensa pakkomyyntiin
selviytyäkseen veloistaan, myös muut syyt johtivat pakkohuuto-
kauppoihin. Tarkemmat tiedot pakkohuutokauppojen lukumäärästä
ovat vuodesta 1931 alkaen, jolloin ryhdyttiin keräämään pakko-
huutokauppatilastoa.

Ensimmäiset tiedot pakkomyyntien määrästä ennen vuotta 1931
kokosi professori Hannes Gebhard Osuuskassojen Keskuslainara-
haston toimeksiannosta. Hän suoritti kyselyn osuuskassojen hoi-
tajilta siitä, minkä verran eri kokoisia tiloja joutui pakko-
huutokauppoihin. Kysely lähetettiin 1 362 osuuskassanhoitajal-
le. Vastaukset käsittivät 407 kuntaa ja niissä 997 osuuskassa-
piiriä.²

-
1. Johanson, V.F., Suomen maanviljelijäin velkaantuminen ja
toimenpiteet sen lieventämiseksi vv. 1931-34. Suomen Maa-
taloustieteellisen seuran julkaisuja 44. Acta Agralia Fen-
nica. Vammala 1941, s. 136.
  2. Gebhard, Hannes, Suomen maanviljelijäin pääomapula. Osuus-
kassojen Keskusliiton julkaisuja. Sarja I. Osuuskassakir-
jasto n:o 4. Helsinki 1931, s. 13.

Professori Gebhard totesi, että tiedustelu ei ollut täysin luotettava, koska vastaukset perustuivat vastaajan muistin varaan ja koska tietoja puuttui noin 100 kunnasta ja useasta kunnan osasta. Gebhardin mukaan kuitenkin näistä puutteista huolimatta tiedustelu antoi pääosin oikean kuvan tilanteesta.

Tiedustelu osoitti, että pakkohuutokauppoja ei ollut lainkaan 91 kunnassa eikä 305 osuuskassapiirissä. Pakkohuutokauppoja oli toimitettu 1 008 osuuskassapiirissä. Vastaukset osoittivat että maanviljelystiloja pakkomyytiin vuosien 1926-30 välillä ko. piireissä seuraavan asetelman mukaisesti:¹

1926	219
1928	315
1929	396
1930	1 088

Vaikka nämä luvut eivät kerrokaan tilannetta täysin koko maan osalta, voidaan niistä kuitenkin nähdä se, että pakkomyyntien lukumäärä lisääntyi tuntuvasti vuonna 1930. Tällöin yleismaailmallinen pula oli jo levinnyt Suomeen ja sen vaikutukset alkoivat näkyä.

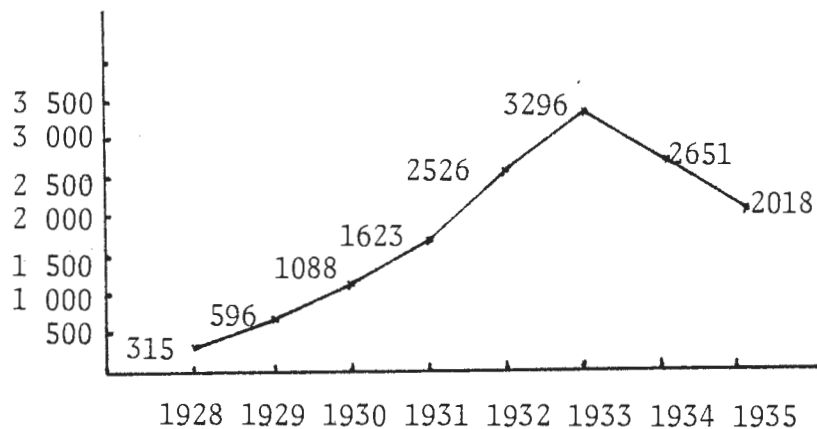
Pakkohuutokauppojen määrän lisääntyminen ja pulakokousten vaatimukset antoivat aiheita keskusteluun pakkohuutokaupoista. Ne haluttiin saada jatkuvan tarkkailun alaiseksi. Tietoja ryhdyttiin keräämään pakkohuutokauppatilastoa varten. Sisäasiainmi-

-----
1. Gebhard 1931, s. 14.

nisteri kehotti kiertokirjeellä 20.5.1931 maaherroja ja heidän alaisiaan kruunuvouteja antamaan maatalousministeriölle apua pakkohuutokauppatilaston aineiston hankkimisessa.¹

Tilastoon on koottu pidettyjen pakkohuutokauppojen määrä vuonna 1931 kolmelta ajanjaksolta, tammi-toukokuulta, kesä-heinäkuulta ja elo-joulukuulta. Seuraavina vuosina tilastot kerättiin vuosineljänneksittäin.

Kuvio n:o 1. Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat Suomessa vuosina 1928-1935.²

Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppoja toimeenpantiin eniten vuonna 1933. Tällöin alkoi maatalouspulan aallonpohja olla jo

1. Johanson, s. 144.

2. Vuodet 1928-1930 ovat Gebhard 1931, s. 14 ja vuodet 1931-1935 Tilastokeskuksen Arkisto (TA), maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.

ohitettu, mutta pakkohuutokaupat jatkuivat edelleen. Tähän oli syynä osaksi se, että ulosottotoimenpide oli hidas. Pakkohuutokaupan aloittamista pystyttiin siirtämään neljästä kuuteen kuukauteen. Tämä aika kului ulosottotoimenpiteisiin. Vielä tämän jälkeen velallisella oli noin puoli vuotta aikaa selviytyä veloistaan. Pakkohuutokauppa saatettiin pitää vasta vuoden tai parin kuluttua siitä, kun tilanne olisi ollut kriittisin.¹

Taulukko n:o 12. Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat vuosineljänneksittäin Suomessa vuosina 1932-1935.²

	1932	1933	1934	1935	yht.
I	467	658	511	485	2 121
II	800	1 101	933	726	3 560
III	743	905	701	393	2 742
IV	516	632	506	414	2 068
yht.	2 526	3 296	2 651	2 018	10 491

Taulukon mukaan kolmasosa huutokaupoista pidettiin huhti-kesäkuussa. Vuonna 1931, jolloin huutokauppatiedot kerättiin kolmelta ajanjaksolta, suurin osa pakkohuutokaupoista keskittyi alku- ja loppuvuoteen. Ulosotto toimiin oli ryhdytty noin puoli vuotta aikaisemmin eli loka-joulukuussa, joten huutokaupat tuntuivat seuraavan vuoden alussa.³

-----
1. Oittinen, s. 127-128.

2. TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1932-1935.

3. TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilasto 1931.

Sivuansioiden eli pääasiassa metsätöiden puuttuminen tuntui myös pakkohuutokaupoissa, sillä velkojen ulosottotoimiin ryhdyttiin erityisesti talvella. Yli 60 % pakkomyynneistä pidettiin juuri huhti-syyskuussa.¹

Ulosmittaus, joka edelsi huutokauppaa, oli toimenpide, jonka suoritti nimismies tai ulosottoapulainen. Ulosmittauksella haetaan yleensä velan vastineeksi omaisuus, joka vastaa velan suuruutta. Laki jättää ulosmittauksen ulkopuolelle sellaisen velallisen omaisuuden, joka on katsottu välttämättömäksi hänen ja hänen perheensä vähimmäistulon turvaamiseksi.

Ulosmitatun omaisuuden rahaksi muuttaminen tapahtuu säännönmukaisesti siten, että omaisuus myydään julkisella huutokaupalla eli pakkohuutokaupalla. Tällöin toimittaa irtaimen omaisuuden huutokaupan yleensä ulosottomies ja kiinteän omaisuuden huutokaupan taas ulosotonhaltija.²

Taulukko n:o 13. Ulosmitatut tilat vuosina 1931-1935 sekä pakkohuutokauppojen suhteellinen osuus niihin verrattuna.³

vuosi	ulosmittaukset	pakkohuutokaupat	%
1931	4 732	1 623	34.3
1932	17 073	2 526	14.8
1933	23 739	3 296	13.9
1934	25 459	2 651	10.4
1935	19 228	2 018	10.5
	90 231	12 114	13.4

-----
1. Oittinen, s. 125; Johanson, s. 144.

2. Tirkkonen, Tauno, Oikeudenkäyntilaitos ja sen uudistaminen. Oma maa I. Porvoo 1958, s. 399.

3. TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot, vuosittaiset yhteenvedot 1931-1935.

Ulosmittauksia suoritettiin vuonna 1934 eniten, vaikka tuoloin alkoi pakkohuutokauppojen määrä vähetä. Taulukossa kiinnittyy huomio vuoden 1931 alhaiseen lukuun verrattuna muiden vuosien vastaaviin määriin.

Pakkohuutokauppojen osuus oli keskimäärin 13 % ulosmittauksista näiden tietojen mukaan. Suuri osa tiloista selviytyi vaikeuksistaan ennen tilan joutumista pakkomyyntiin.

Yleisen maataloustiedustelun mukaan oli vuonna 1929 Suomessa 287 171 tilaa. Vuosittain kaikkien tilojen lukumäärään verrattuna jäi pakkohuutokauppojen määrä 1930-luvulla alle yhden prosentin. Vastaavasti ulosmitattujen tilojen lukumäärä vaihteli verrattuna kaikkien tilojen lukumäärään vajaasta kahdesta prosentista noin yhdeksään prosenttiin vuosina 1931-1935.

Taulukko n:o 14. Pakkohuutokaupoissa myytyjen ja ulosmitattujen tilojen osuus kaikkiin tiloihin verrattuna vuosina 1931-1935, %.¹

vuosi	pakkohuutokaupat, %	ulosmittaukset, %
1931	0.6	1.6
1932	0.9	5.9
1933	1.1	8.3
1934	0.9	8.9
1935	0.7	6.7
	0.8	6.3

Ulosmitattujen tilojen osuus oli keskimäärin kuusi prosenttia kyseisenä aikana. Vuonna 1934 oli ulosmittausten osuus noin yhdeksän prosenttia eli lähes 1/10 kaikista tiloista.

-----
1. SVT III 26:1; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot vuosilta 1931-1935; vrt. myös Liite 6.

Osa pidettäväksi kuulutetuista huutokaupoista raukesi joko siksi, että ei tehty lainkaan tarjouksia tai tarjous ei ollut hyväksyttävissä. Seuraavassa asetelmassa on rauenneiden huutokauppojen määrä Suomessa vuosina 1931-1936:¹

1931	48
1932	230
1933	170
1934	117
1935	119
1936	55

Pidettyjen huutokauppojen määrästä oli peruuntuneiden pakko-huutokauppojen osuus noin 5.5 %. Peruuntuneiden huutokauppojen määrä ei sisälly tässä aineistossa pidettyjen huutokauppojen lukumäärään, vaan ne on tilastoitu erikseen. Tarkempia syitä huutokauppojen peruuntumiseen ei aineistosta käy ilmi.

Alueellisesti pidettyjen pakkohuutokauppojen määrä oli suurin kyseisenä aikana Viipurin läänissä. Seuraavaksi eniten huutokauppoja pantiin toimeen Oulun, Kuopion ja Vaasan lääneissä. Vähiten maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppoja oli Uudenmaan läänissä. Ahvenanmaalla pidettiin kaksi huutokauppaa vuonna 1931.²

-
1. TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1936, vuosittaiset yhteenvedot.
  2. ks. Liite 9.

Uudenmaan läänin huippuluku vuonna 1932 osoittaa, että laman vaikutukset alkoivat laimeta siellä vuodesta 1933 alkaen. Etelä-Suomessa joutui vasaran alle vuosina 1931-1932 enemmän tiloja kuin vuosina 1933-1934. Muissa lääneissä oli tilanne päinvastoin. Oittisen käsityksen mukaan tämä vahvisti käsitystä, että lama tuntui ensimmäisenä pahimmin Etelä-Suomessa.

Kuopion ja Oulun lääneissä pakkohuutokaupat lisääntyivät vielä vuonna 1934, kun ne jo muualla kääntyivät laskuun. Lama tuntui siis näillä alueilla pitempään kuin Etelä- ja Keski-Suomessa. Tämä selittää myös sen, että pulaliikehdintä jatkui Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla vielä silloin, kun Länsi-Suomessa ja Viipurin alueella se oli jo loppunut.

Viipurin läänissä kaupattiin eniten kääpiö- ja pientiloja, noin kolmasosa kaikista. Oulun läänissä taas joutui keski- ja suurtiloja eniten vasaran alle, myös kolmasosa kokonaismäärästä. Viipurin läänin pienten tilojen suuret pakkomyyntiluvut johtuvat siitä, että alue oli selvästi pienviljelysvaltaista.¹

-----
1. Oittinen, s. 131.

Taulukko n:o 15. Pakkokuutokaupatut tilat pinta-aloittain vuosina 1931-1933.¹

vuosi	-10	10-50	50-100	100-	pa tunte- mätön	yht.
1931	399	624	261	304	52	1 623
1932	552	933	421	504	116	2 526
1933	603	1 425	562	635	71	3 296
	1 554	2 982	1 244	1 443	239	7 445

Tähän taulukkoon on luokiteltu tilat kokonaispinta-alojen mukaan.

Taulukko n:o 16. Pakkokuutokaupatut tilat peltoaloittain vuosina 1934-1936.²

vuosi	-5	5-10	10-15	15-25	25-50	50-100	100-	pa tun- temätön	yht.
1934	921	574	385	316	194	45	8	208	2 65
1935	785	441	210	188	126	24	6	238	2 01
1936	448	262	109	104	56	9	4	90	1 08
	2 154	1 277	704	608	376	78	18	536	5 75

Pakkokuutokauppaan joutuneista tiloista oli suurin osa alle viiden hehtaarin tiloja. Kaikkiaan alle kymmenen hehtaarin tilat muodostivat valtaosan pakkomyyntiin joutuneista tiloista. Vertailun tekeminen vuosien 1931-1933 ja 1934-1936 tilojen pinta-alojen välillä on vaikeaa, koska tilat ryhmiteltiin pinta-alan mukaan vuoteen 1933. Vuodesta 1934 lähtien käytettiin ryhmittelyssä peltoalaa.

-
1. TA, maatalouskiinteistöjen pakkokuutokauppatilastot 1931-1933, vuosittaiset yhteenvedot, kyseessä siis kokonaispinta-alat.
  2. TA, maatalouskiinteistöjen pakkokuutokauppatilastot 1934-1936, vuosittaiset yhteenvedot. Kyseessä siis tilojen peltoalat, jotka oli tilastoitu tarkemmin kuin kokonaispinta-ala-

Kaikissa muissa paitsi Mikkelin ja Kuopion lääneissä kääpiötiloja pakkohuutokaupattiin eniten. Uudenmaan sekä Turun ja Porin lääneissä joutui vasaran alle enemmän suurtiloja kuin keskitiloja. Tämä osoitti Oittisen mukaan suurten tilojen haavoittuvuutta näillä alueilla.¹

Taulukko n:o 17. Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppojen syyt vuosina 1931-1935.²

vuosi	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	yht.	%
1931	112	6.9	285	17.6	898	55.3	61	3.7	267	16.5	1 623	100.0
1932	156	6.2	401	15.9	1 543	61.1	122	4.8	304	12.0	2 526	100.0
1933	219	6.6	360	10.9	1 982	60.1	317	9.6	418	12.7	3 296	100.0
1934	179	6.8	317	11.9	1 734	65.4	257	9.7	164	6.2	2 651	100.0
1935	115	5.7	183	9.1	1 346	66.7	235	11.6	139	6.9	2 018	100.0

syyt: 1=takaukset   4=useita syitä
 2=liiketoiminta   5=syy tuntematon
 3=muut syyt

Pakkohuutokauppojen syistä kiinnittyy huomio erittäin suureen muiden syiden ryhmään. Tähän ryhmään on luokiteltu muun muassa köyhyys, velkaantuminen, huonot elämäntavat (huolimattomuus, laiskuus, juopottelu, tuhlaus), tilan huono hoito jne.

Siihen, mitkä syyt johtivat pakkohuutokauppoihin palataan vielä tarkemmin Kuortaneen kihlakunnan pakkohuutokauppoja käsittelevässä luvussa.

-----
 1. Oittinen, s. 132.

2. TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935, vuosittaiset yhteenvedot.

Tässä yhteydessä ei käsitellä tarkemmin velkaantumista, velkojia, takaajia yms. maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppaan liittyviä kysymyksiä koko maan osalta. Tulen käsittelemään niitä Kuortaneen kihlakunnan kohdalta ja samalla vertailen näitä lukuja koko maan tietoihin.

Pakkohuutokauppoihin joutui siis vuosittain noin prosentti maataloista 1930-luvun alkupuolella. Kuitenkin tämä nähtiin vakavana ongelmana pula-aikana. Tilansa menettäneille pyrittiin valtion toimesta järjestämään mahdollisuus jäädä edelleen viljelemään tilaansa. Jo vuonna 1931 ryhdyttiin toimenpiteisiin maatalouden velkojen vakauttamiseksi. Myös pulaliike kiinnitti huomiota pakkohuutokauppojen määrään ja vaati valtion toimenpiteitä asian korjaamiseksi.

3.2. Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935

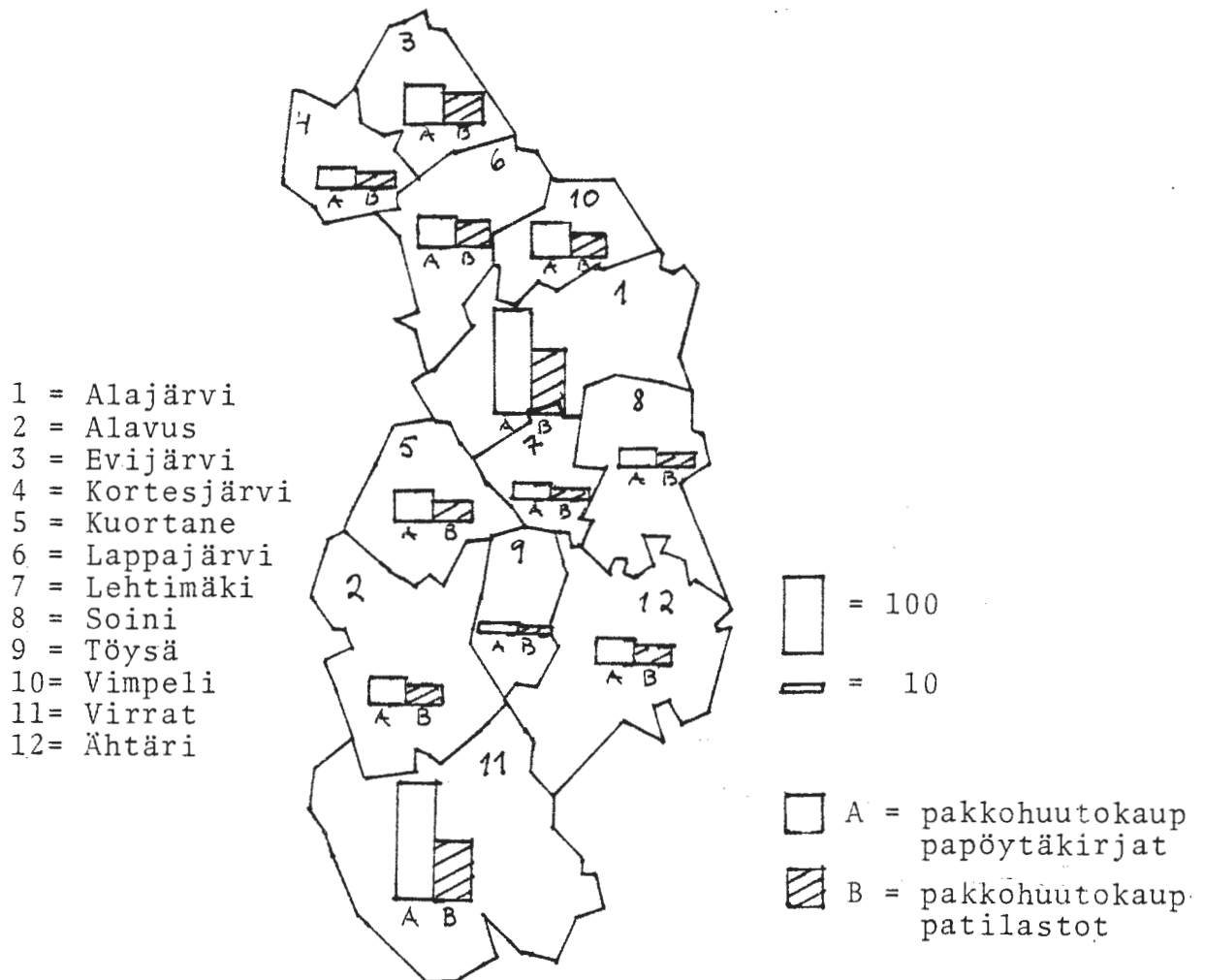
Pakkohuutokauppoja toimitettiin Kuortaneen kihlakunnassa pakkohuutokauppapöytäkirjojen mukaan yhteensä 464 vuosina 1928-1935. Näistä 15 tapauksessa oli kysymys irtaimen omaisuuden myynnistä. Luvussa 1.1. todettiin jo, että tässä työssä käytetään myös pidettyjen huutokauppojen lisäksi pakkohuutokauppapöytäkirjoihin merkittyjä muita tapauksia. Näitä olivat ulosmittaukset (4), peruutetut huutokaupat (67) ja ne tapaukset,

joista ei löydy tietoa huutokaupasta (5). Kaikkiaan pakko-
huutokauppapöytäkirjoissa oli tieto 540 tapauksesta.

Toisena käytettynä lähteenä ovat pakkohuutokauppatilastot. Ti-
lastoihin oli merkitty 430 pidettyä maatalouskiinteistöjen
pakkohuutokauppaa vuosilta 1931-1935.

Seuraavaan kuvioon on suhteutettu kummankin aineiston kaikki
kerätyt tapaukset. Liitteessä 10 a ovat kyseiset numerotiedot
vuosittain ja kunnittain.

Kuvio n:o 2. Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat Kuorta-
neen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.¹

1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.

Kuvion mukaan suurin aineisto oli Alajärvellä ja Virroilla, sekä pakkohuutokauppapöytäkirja-aineiston perusteella että pakkohuutokauppatilastojen perusteella.

Varsinaisia kiinteistöjen pakkohuutokauppoja pidettiin Kuortaneen kihlakunnassa seuraavan taulukon mukaisesti.

Taulukko n:o 18. Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.¹

kunta	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
Alajärvi	-	4	2	18	18	13	19	10	84	18.7
Alavus	1	3	-	6	10	5	3	6	34	7.6
Evijärvi	1	-	-	11	14	4	12	2	44	9.8
Kortesj.	-	-	-	8	1	2	5	5	21	4.7
Kuortane	-	-	-	7	5	15	2	4	33	7.3
Lappaj.	1	-	1	6	7	5	13	5	38	8.5
Lehtimäki	-	-	-	2	-	4	6	2	14	3.1
Soini	-	-	-	-	1	4	2	5	12	2.7
Töysä	-	-	-	3	1	2	-	1	7	1.5
Vimpeli	-	1	4	15	5	10	5	2	42	9.3
Virrat	2	2	2	18	18	23	14	12	91	20.3
Ahtäri	1	-	1	3	6	11	3	4	29	6.5
	6	10	10	97	86	98	84	58	449	100.0

Pakkohuutokauppapöytäkirjojen mukaan toimitettiin maatalouskiinteistöissä huutokauppoja eniten vuonna 1933, vaikkakin vuonna 1931 oli lähes yhtä paljon pakkomyyntejä. Kunnista Virroilla pantiin toimeen pakkohuutokauppoja kyseisen aikana eniten, 20.3 % kaikista huutokaupoista. Toiseksi eniten huutokauppoja oli tutkittuna ajankohtana Alajärvellä 18.7 % pidetyistä huutokaupoista.

-----
1. VMA, KKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935; ks. myös Liite 10 b.

Pakkohuutokauppapöytäkirjojen mukaan ajoittuivat huutokaupat vuosiin 1931-1934, jolloin toimitettiin 81,3 % kihlakunnan huutokaupoista tutkittuna ajankohtana.

Seuraavassa taulukossa ovat edellisen sivun taulukkoa vastaavat luvut pakkohuutokauppatilaston pohjalta.

Taulukko n:o 19. Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1931-1935.¹

kunta	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
Alajärvi	19	18	13	23	11	84	19.5
Alavus	5	8	4	3	6	26	6.0
Evijärvi	10	15	2	13	2	42	9.8
Kortesjärvi	8	-	2	8	5	23	5.3
Kuortane	7	6	14	2	4	33	7.7
Lappajärvi	6	6	5	15	5	33	8.6
Lehtimäki	2	1	5	8	2	18	4.2
Soini	-	1	4	7	5	17	4.0
Töysä	2	2	1	-	1	6	1.4
Vimpeli	12	5	10	4	2	33	7.7
Virrat	17	16	24	16	12	85	19.8
Ähtäri	3	5	11	3	4	26	6.0
	91	83	95	102	59	430	100.0

Myös pakkohuutokauppatilastojen mukaan pakkomyytiin Virroilla ja Alajärvellä eniten tiloja kyseisinä vuosina. Pakkahuutokaupat olivat suurimmillaan vuonna 1934. Edellisen ja tämän taulukon mukaan pakkohuutokaupat vähenivät vuonna 1932 jonkin verran ja nousivat uudelleen vuonna 1933. Vuonna 1935 oli jo selvästi vähemmän huutokauppoja kuin vuonna 1934 eli yli puolet vähemmän.

-----
1. TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935; ks. myös Liite 10 b.

Syynä näiden kahden päälähteen eroihin toimitettujen pakko-
huutokauppojen suhteen oli, kuten jo johdannossa todettiin,
se, että pakkohuutokauppatilastoihin otettiin vain pidetyt
huutokaupat. Pakkohuutokauppapöytäkirja-aineistossa oli muka-
na kaikki kertynyt aineisto. Tähän työhön on otettu mukaan
pöytäkirjoista kaikki mukana olleet tapaukset. Taulukkojen
18 ja 19 yhteissummassa on 19 huutokaupan ero. On vaikea sa-
noa, miksi pakkohuutokauppatilaston luku on pienempi kuin
pöytäkirjojen. Eräs syy on tietenkin se, että pakkohuutokaup-
patilastoon ei otettu muita kuin maatalouskiinteistöjen pak-
kohuutokaupat, kun taas pöytäkirjoista on huomioitu myös mui-
ta tapauksia. Ne otettiin sillä perusteella, että esimerkiksi
yhtiöllä oli maaomaisuutta, jolloin sen maa-ala merkittiin
pinta-alatietojen kohdalle.

Kuortaneen kihlakunnassa toimeenpannut pakkohuutokaupat olivat
26.9 % Vaasan läänin alueella vuosina 1930-1935 tapahtuneista
pakkomyynneistä. Vastaavasti koko maan lukuihin verrattuna oli
Kuortaneen kihlakunnan osuus 3.2 %. Vaasan läänin pakkohuuto-
kaupat olivat 11.8 % koko maassa pidetyistä pakkohuutokaupois-
ta. Nämä luvut ilmenevät Liitteestä 9, jossa on pakkohuuto-
kaupat lääneittäin vuosilta 1930-1935.

Pakkohuutokaupattujen tilojen osuus oli 5.4 % Kuortaneen kih-
lakunnan tiloista. Vastaavasti Vaasan läänin tiloihin verrat-
tuna oli Kuortaneen kihlakunnassa pakkomyyntiin joutuneiden
tilojen osuus 0.8 %. Koko maan tiloihin verrattuna oli kihla-
kunnan pakkohuutokauppojen osuus 0.2 %.¹

-----
1. ks. Liite 6.

Vaasan läänissä oli suhde läänin tilalukuun nähden 3.1 % ja koko maahan nähden pakkohuutokauppoja pidettiin 0.6 % tiloista. Koko maassa pidettyjen huutokauppojen osuus oli 4.9 % kaikista tiloista.¹

Määrällisesti ei voi katsoa Kuortaneen kihlakunnassa pakkomyyntiin joutuneiden tilojen osuuden olleen tutkittuna ajankohtana suuren verrattuna esimerkiksi Oulun seutuun. Mutta jo yksikin pidetty pakkohuutokauppa tiesi hätää jollekin. Jos vertaa ennen 1930-lukua vallinneeseen tilanteeseen, jolloin huutokauppoja ei ollut juuri lainkaan, oli niitä 1930-luvulla paljon.

Pula-ajan mieliala ilmeni useissa sanomalehtikirjoituksissa. Esimerkiksi Ilkassa oli 23.2.1930 pääkirjoitus, jossa pohdittiin vararikkojen lisääntymistä. Siinä todettiin, että "huonon ajan kintereillä seuraavat vararikot ja liikeromahdukset. Karjalassa on paukkunut vasara jo pitkän aikaa pikkutilojen piholla, mutta vauras Etelä-Pohjanmaa on säästynyt. Näyttää tulevan meidänkin vuoromme. Yhä lisääntyvät viestit uusista vararikoista, jotka sattuvat ensi kädessä liikemiespiireissä, mutta johon mukaan on joutunut, pääasiassa takausten vuoksi, myöskin maatalouden harjoittajia." Lisäksi kirjoituksessa todetaan, että "helppo takausten saanti johtaa helposti kevytmieliseen velantekoon."²

-----
 1. ks. Liite 6 ja 9.
 2. Ilkka 23.2.1930.

Myös pulakokoukset olivat ilmaus maanviljelijöiden ja talouselämän vaikeuksista huolestumisesta 1930-luvun alkupuolella. Pula-ajan liikehtimistä on selotettu luvussa 2.2.4.

Pakkohuutokauppaan joutuneet tilat eivät aina olleet pelkäämään maanviljelystä harjoittavien omistuksessa, vaikkakin tässä aineistossa, tarkoittaen pakkohuutokauppapöytäkirjoja, oli suurin osa tiloista talollisten omistamia. Pakkohuutokauppapöytäkirjojen kaikista kerätyistä tapauksesta 535 oli tiedossa ammatti. Näistä 486 oli maatalousammatin harjoittajia. Loput olivat muun muassa kauppiaita, opettajia, liikemiehiä, autoilijoita. Kuitenkin näissä kaikissa tapauksissa oli mainittu olevan maaomaisuutta.¹

Pakkohuutokauppapöytäkirjoissa oli maininta kahden yhtiön tilojen pakkohuutokaupoista. Vuonna 1932 Virroilla huutokaupattiin Härkösen Saha Oy:n omistama perintötila. Tila myytiin sahan velkojen maksusta. Ostajana oli Virtain Säästöpankki. Yhtiön velat olivat yli miljoona markkaa. Tilan ostosummaksi tuli 10 000 markkaa. Tässä tapauksessa sahan konkurssipesä oli pyytänyt kyseisen tilan myymistä pakkohuutokaupalla.²

Samana päivänä myytiin kyseisen sahan konkurssipesän omistama höyrylaiva. Laivan osti eräs maanviljelijä 7 000 markan hinnasta.³

-----
1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935.

2. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirja Virrat 14.3.1932.

3. sama pöytäkirja.

Kuortaneella huutokaupattiin vuonna 1931 Sarvela Oy:n konkurssipesän pyynnöstä sen omistama tila. Tilan osti eräs yksityinen henkilö perustettavan yhtiön nimiin. Kauppakirjan mukaan ostajana oli Kuortaneen Sähkö Oy. Sarvela Oy:n velat olivat lähes 1.5 miljoonaa markkaa ja tila myytiin runsaan 600 000 markan kauppahinnasta.¹

Esimerkiksi Töysässä, vaikkakaan siellä ei tutkittuna ajankohtana ollut paljon pakkohuutokauppoja, oli yleistilanne laman aikana heikko. Yksi laman johdosta konkurssiin joutunut oli vuonna 1933 Virtasen suutarinverstas. Se oli pieni-työläinen työllistäjä kunnassa. Yleensä siihen aikaan tehtiin suutarintyöt tiloilla itse. Jonkin aikaa konkurssin jälkeen ei tällä alalla ollut töitä kunnassa tarjolla. Valtiolta eikä kunnalta saatu avustuksia. Kuitenkin lama ohitettiin Töysässä aika nopeasti.²

Verrattaessa Kuortaneen kihlakuntaa Oulun seutuun, Oulun kihlakuntaan, havaitaan, että siellä toimitettiin pakkohuutokauppoja vuosina 1928-1932 enemmän kuin mitä Kuortaneen kihlakunnassa. Poikkeuksena oli vuosi 1931, jolloin Kuortaneen kihlakunnassa oli hieman enemmän huutokauppoja. Oulun kihlakunta oli suurempi, sillä siihen kuului 20 kuntaa, kun Kuortaneen kihlakuntaan kuului 12.³

1.VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirja Kuortane 28.6.1933.

2.Haastattelut 24.1.1983: Urho Haavisto, Töysä (s. 1919); Vihtori Housu, Töysä (s. 1900).

3. Lackman 1977, s. 49; luvut ovat: 1928 14, 1929 19, 1930 51, 1931 89 ja 1932 143; Lackman on laskenut pakkohuutokaupat vain näiltä vuosilta.

Oulun seudulla pula oli tuntuvampi 1930-luvulla kuin Kuortaneen kihlakunnassa. Vuoden 1928 kato kosketti Pohjois-Suomea pahoin. Eniten esimerkiksi katolainoja myönnettiin Oulun läänin kunnille.¹

Pakkohuutokauppatilastojen mukaan Oulun läänissä oli pakkomyyntejä toiseksi eniten Viipurin läänin jälkeen. Suurin osa tiloista, kuten muuallakin maassa olivat alle viiden hehtaarin tiloja. Suhteellisesti eniten Oulun läänissä myytiin suurtiloja muuhun maahan verrattuna. Syynä tähän oli Lackmanin mukaan se, että vuoden 1928 kato kosketti myö suurtiloja. Sijoitushalukkuus ja siten myös lainanotto oli suurtiloilla suurempaa. Velkaantuminen johti pula-aikana vaikeuksiin, josta ei selviydytty.²

3.2.1. Pakkohuutokaupattujen tilojen koko

3.2.1.1. Kokonaispinta-ala

Aluksi käsitellään tilojen pinta-alaa: kokonaispinta-ala, peltoala (viljelty maa), viljelyskelpoinen maa, metsä ja joutomaa. Pakkohuutokauppatilastoihin oli merkitty vain kokonaispinta-ala sekä peltoala. Muut tiedot pinta-aloista ovat pakkohuutokauppapöytäkirjoista. Vertailussa on käytetty vuoden

-----
 1. Lackman 1977, s. 26; Lackman 1980, s. 232.
 2. Lackman 1977, s. 47-48.

1929 yleisen maataloustiedustelun laskelmia yleisestä tila-koosta ja viljelmien pinta-aloista sekä viljelmien määrästä.

Kokonaispinta-ala käsittää kaikki edellä luetellut maa-alat. Kuitenkaan kaikissa tapauksissa ei ole mainittu näitä tilaluokkia. Pakkokuutokauppatilastoissa oli siis vain kokonaispinta-ala ja peltoala. Pakkokuutokauppapöytäkirjojen mukaan joissain tapauksissa oli tilasta myyty vain osa. Sen vuoksi on samalla tilalla saattanut olla useita huutokauppoja. Tässä työssä on kaikki huutokaupat käsitelty omina tapauksinaan, sillä pakkomyynnit oli pidetty eri vuosina. Näin ne oli helpompi tilastoida erikseen.

Taulukko n:o 20. Kokonaispinta-ala pakkokuutokaupoissa myydyillä tiloilla Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.¹

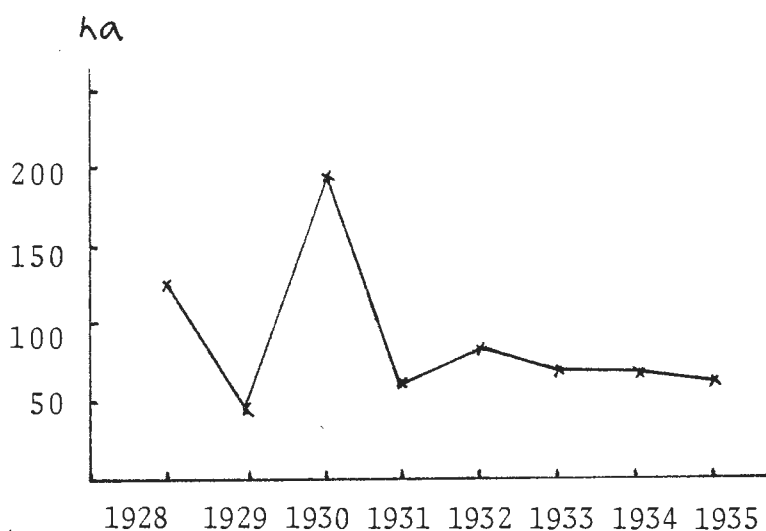
ha	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
- 5	1	1	1	13	15	19	14	12	76	16.8
5-10	-	-	-	9	3	7	4	3	26	5.7
10-15	-	-	1	3	6	3	1	2	16	3.5
15-25	1	1	-	11	5	10	19	6	53	11.7
25-50	-	1	1	18	13	18	15	12	78	17.2
50-100	1	3	2	16	14	13	21	9	79	17.5
100 -	3	-	5	21	27	25	28	15	125	27.6
	6	6	10	91	83	95	102	59	452	100.0

Taulukossa kiinnittyy huomio yli sadan hehtaarin kokonaispinta-alojen suureen määrään. Niitä oli 27.6 % tässä aineistossa. Määrä johtuu osaksi suurista metsäaloista, joihin puututaan myöhemmin. Kokonaispinta-aloista oli suurin osa, 62.4 %, yli 25 hehtaarin suuruisia.

-----
1. VMA, KKKA, pakkokuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkokuutokauppatilastot 1931-1935.

Kunnittain tarkasteltuna oli esimerkiksi Alajärvellä sekä pöytäkirjojen että tilastojen mukaan yli 50 ja yli sadan hehtaarin tilat noin puolet (45.5 %) pakkohuutokaupatuista tiloista. Muissakin Kuortaneen kihlakunnan kunnissa suurin osa myydyistä tiloista oli kokonaispinta-alaltaan yli sadan hehtaarin.¹

Kuvio n:o 3. Keskimääräiset kokonaispinta-alat vuosittain Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.²

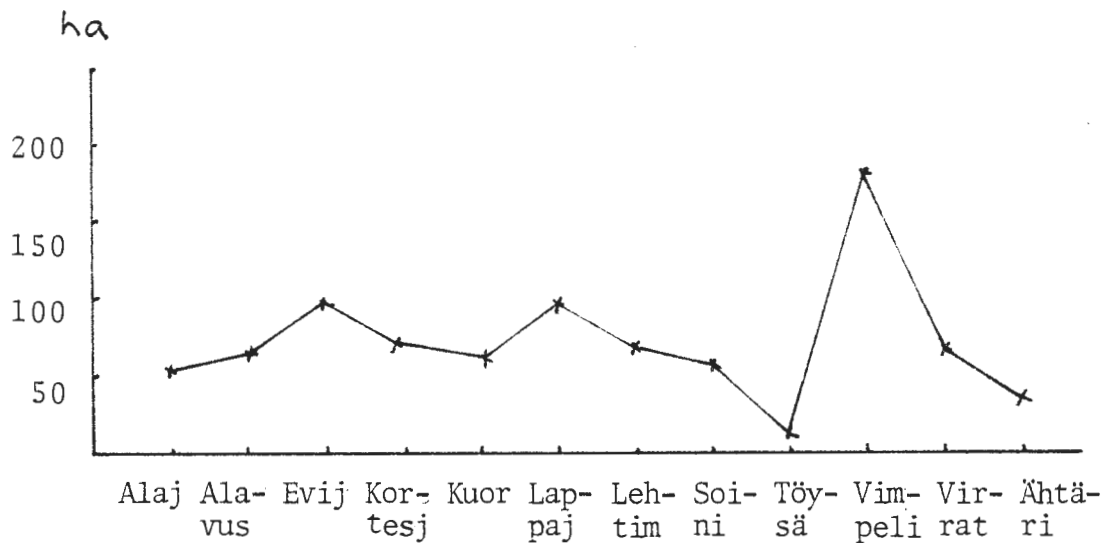
Keskimäärin olivat kokonaispinta-alat kihlakunnassa toimitetuissa huutokaupoissa 50-100 hehtaarin välillä, poikkeuksina olivat vuodet 1928 ja 1930. Kunnittainen pinta-alamäärä käy ilmi seuraavan sivun kuviosta.

-----
1. ks. Liite 11.

2. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935 sekä Liite 12.

Kuvio n:o 4. Keskimääräiset kokonaispinta-alat kunnittain Kuortaneen kihlakunnassa vuosilta 1928-1935.¹

Kunnittainen tarkasteltuna oli kokonaispinta-ala keskimäärin 50-100 hehtaarin välillä 1930-luvun alussa toimitetuissa pakkohuutokaupoissa. Suurimmat poikkeamat olivat Töysässä, jossa kokonaispinta-ala oli vajaa kymmenen hehtaaria keskimäärin, ja Vimpelissä, jossa taas keskimääräinen kokonaispinta-ala oli lähes 200 hehtaaria.

Liitteeseen 5 on koottu yleisen maataloustiedustelun pohjalta tiedot viljelmien maa-alasta Kuortaneen kihlakunnassa, Vaasan läänissä ja koko maassa. Verrattaessa vuosittaisia kokonaispinta-alojen määriä pakkohuutokaupatuilla tiloilla yleisen maataloustiedustelun Kuortaneen kihlakuntaa koskeviin tietoihin,

-----
1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935 sekä Liite 12.

saadaan seuraava asetelma:¹

1928	0.2	%
1929	0.1	"
1930	0.5	"
1931	1.5	"
1932	1.8	"
1933	1.7	"
1934	1.8	"
1935	1.0	"

Kuortaneen kihlakunnan viljelmien maa-alaan verrattuna olivat pakkohuutokaupattujen tilojen viljelmien maa-alat verrattaen pienet. Suhde vaihtelee 0.1 %:sta vajaaseen kahteen prosenttiin. Tilanne ei siis tässä mielessä ollut tällä alueella huolestuttava.

Kihlakunnan koko maa-alaan nähden luvut olivat seuraavat:²

1928	0.1	%
1929	0.04	"
1930	0.3	"
1931	0.9	"
1932	1.1	"
1933	1.1	"
1934	1.2	"
1935	0.6	"

Kokonaispinta-alat vaihtelivat koko maa-alaan nähden 0.04 %-1.2 %. Näiden lukujen perusteella, sekä edellisen että tämän asetelman mukaan, pakkohuutokaupattujen tilojen kokonaispinta-alat eivät olleet kuin murto-osa kihlakunnan maa-alasta.

-----

1. vrt. Liite 5 ja Liite 12.
2. samat liitteet.

3.2.1.2. Peltoala (viljelty maa)

Peltoala, joka pakkohuutokauppapöytäkirjoissa oli merkitty viljellyksi maaksi, oli mainittu kummassakin käytetyssä arkistolähteessä. Seuraavaan taulukkoon on koottu kuinka paljon eri kokoisia peltoaloja oli Kuortaneen kihlakunnassa pakkomyyntiin joutuneilla tiloilla.

Taulukko n:o 21. Peltoala pakkohuutokaupoissa myydyillä tiloilla Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.¹

ha	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
- 5	2	2	1	33	25	32	27	21	143	33.6
5-10	-	2	1	19	10	22	19	10	84	19.8
10-15	1	1	2	16	15	9	21	7	72	17.0
15-25	-	-	2	8	11	12	13	9	55	12.9
25-50	1	-	3	8	16	10	13	8	59	13.9
50-100	-	-	-	3	3	1	3	2	12	2.8
100 -	(1)	-	-	-	-	-	-	-	(1)	-
	4	5	9	87	80	87	96	57	425	100.0

Taulukon mukaan yleisin peltoala huutokaupoissa myydyillä tiloilla oli alle viiden peltohehtaarin tila, 33.6 % aineistosta. Taulukossa on suluissa merkitty yksi yli sadan peltohehtaarin tila. Kuitenkaan ei yleisen maataloustiedustelun mukaan Kuortaneen kihlakunnassa ollut ainoatakaan yli sadan hehtaarin tilaa. Sen vuoksi se on taulukossa merkitty sulkuihin eikä siten ole tilastoitu.²

-
1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.
  2. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirja Virrat 5.6.1928: konnaispinta-ala oli 433.40 hehtaaria, josta peltoa, viljelyskelpoista maata sekä metsää yhteensä 344.06 hehtaaria ja joutomaata 89.34 hehtaaria. Koska näitä maa-aloja ei oltu luokiteltu erikseen, ne merkittiin kaavakkeeseen peltoalaksi. Maarekisteristä olisi asia selvinnyt. Oletettavasti suurin osa pinta-alasta oli metsää.

Taulukko n:o 22. Pakkokuutokaupattujen tilojen peltoalan osuus suhteessa Kuortaneen kihlakunnan peltoalan jakautumiseen.¹

ha	kihlakunnan koko pelto- ala, määrä	pakkokuutok. tilojen pelto- ala, määrä	%
- 5	3 937	143	3.6
5-10	1 765	84	4.7
10-15	1 181	72	6.1
15-25	1 037	55	5.3
25-50	329	59	17.9
50-100	19	12	63.1
100 -	-	(1)	-
	8 268	425	5.1

Kihlakunnan peltoalasta muodostivat alle viiden hehtaarin tilat 47.6 % koko peltoalasta. Näistä alle viiden peltohehtaarin tiloista oli pakkokuutokaupattujen osuus 3.6 %. Pakkomyyntiin joutuneiden tilojen peltoalan osuus kasvoi suhteessa suurtilojen kohdalla. Tämä johtunee siitä, että isommat tilat olivat herkempiä joutumaan pakkokuutokauppaan. Se taas johtui suurista veloista, joita ei pystyttykään maksamaan takaisin. Velat taas olivat kasvaneet hyvien vuosien sijoitusinnokkuuden takia. Keskimäärin 5.1 % peltoalasta joutui pakkokuutokauppaan.

-----
1. vrt. taulukko n:o 21 ja Liite 6.

Taulukko n:o 23. Pakkokuutokaupassa myytyjen tilojen peltoalan määrä vuosittain Kuortaneen kihlakunnassa sekä suhde kihlakunnan peltoalaan vuosina 1928-1935, ha, %.¹

vuosi	pakkoh. myytyjen tilojen peltoala, ha	lukumäärä	peltoala/huutok., keskimäärin	suhde kihlakunnan peltoalaan, %
1928	386.10	5	77.22	0.6
1929	32.49	5	6.50	0.05
1930	199.38	9	22.15	0.3
1931	943.65	87	10.85	1.5
1932	1 254.04	80	15.68	1.9
1933	955.53	87	10.98	1.5
1934	1 278.89	96	13.32	2.0
1935	771.37	57	13.53	1.2
	5 821.45	426	13.67	9.0

Taulukon mukaan keskimäärin yhdeksän prosenttia kihlakunnan peltoalasta joutui pakkomyyntiin. Keskimääräinen peltoala tilaa kohden oli noin 14 hehtaaria.

Kuortaneen kihlakunnassa oli 8 268 tilalla peltoa 64 886 hehtaaria. Tilaa kohden oli peltoa 7.8 hehtaaria, joten pakkokuutokaupoissa oli peltoalan määrä suurempi.²

Vaasan läänissä oli peltoalan osuus 467 020 hehtaaria. Kuortaneen kihlakunnan peltoalan osuus oli tästä 13.9 %. Pakkokuutokaupattujen tilojen peltoalan osuus suhteessa Vaasan läänin peltoalaan oli 1.2 %³

-
1. VMA, KKKK, pakkokuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkokuutokauppatilastot 1931-1935; ks. Liite 5, mukana s. 88 selostettu tapaus (viite 2).
  2. ks. Liite 5 ja Liite 6.
  3. ks. Liite 5 ja taulukko n:o 23.

Kunnittain vaihtelivat peltoalat pakkohuutokaupatuilla tiloilla keskimäärin kolmesta (3) hehtaarista lähes 22 hehtaariin tilaa kohden. Suurimmat kokonaispeltoalat olivat vuosina 1928-1935 Alajärvellä ja Virroilla.¹

Kuortaneen kihlakunnan alueella pakkomyytyjen tilojen keskimääräinen koko oli tämän aineiston perusteella 14 peltohehtaaria, mikä oli lähes puolet enemmän kuin mitä oli keskimääräinen peltoala tilaa kohden kihlakunnassa. Noin kymmenesosa tilojen peltopinta-alasta joutui tutkittuna ajankohtana pakkomyyntiin.

3.2.1.3. Viljelyskelpoinen maa

Viljelyskelpoinen maa ei ole käytössä olevaa kuten peltoala. Tiedot viljelyskelpoisen maan määrästä Kuortaneen kihlakunnassa toimeenpannuista pakkohuutokaupoista ovat pakkohuutokauppapöytäkirjoista, sillä pakkohuutokauppatilastoista nämä tiedot puuttuvat.

Kaikkiaan oli viljelyskelpoinen maa merkitty 316 pakkohuutokauppapöytäkirjaan vuosina 1928-1935. Seuraavaan sivulla olevaan taulukkoon merkitty kuinka suuria olivat kyseiset maalat.

-----
1. ks. Liite 13.

Taulukko n:o 24. Viljelyskelpoisen maa-alan osuus pakkohuuto-
kaupoissa myydyillä tiloilla Kuortaneen kih-
lakunnassa vuosina 1928-1935.¹

ha	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
- 5	1	3	3	35	36	50	48	22	198	62.7
5-10	-	-	-	6	15	12	10	11	54	17.1
10-15	-	-	1	9	5	4	6	2	27	8.5
15-25	-	1	-	4	3	7	-	2	17	5.4
25-50	1	-	-	5	1	5	2	-	14	4.4
50-100	-	-	2	2	1	2	-	-	6	1.9
100 -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2	4	6	61	60	80	66	37	316	100.0

Viljelyskelpoinen maa-ala oli tässä aineistossa suurimmaksi osaksi alle viiden hehtaarin suuruinen. Olipa joukossa muutama yli 50 hehtaarin ala.

Taulukko n:o 25. Viljelyskelpoisen maan määrä vuosittain sekä keskimäärin Kuortaneen kihlakunnassa pakko-
huutokaupatuilla tiloilla vuosina 1928-1935,
ha.²

vuosi	ha	huutok. lukum.	keskim. ha
1928	33.04	2	16.52
1929	20.24	4	5.06
1930	146.64	6	24.44
1931	635.89	61	10.42
1932	319.17	60	5.32
1933	651.23	80	8.14
1934	312.84	66	4.74
1935	177.86	37	4.81
	2 296.91	316	7.27

Keskimäärin ei viljelyskelpoisen maan osuus ollut suuri, keskimäärin huutokaupattua tilaa kohden noin seitsemän hehtaaria. Tämän maa-alan osuus ei ollut tärkeä verrattuna peltoalaan.

-----
1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935.

2. sama.

Kunnittain tarkasteltuna oli viljelyskelpoisen maan määrä suurin Virroilla myydyillä tiloilla. Keskimäärin maa-ala huutokaupattua tilaa kohden oli suurin Korttesjärvellä, noin 21 hehtaaria. Vimpelissä viljelyskelpoisen maa-alan osuus oli myytyä tilaa kohden noin 13.5 hehtaaria. Nämä Korttesjärven ja Vimpelin keskimääräiset viljelyskelpoisen maa-alan osuudet olivat kihlakunnan koko aineiston keskiarvoa suuremmat.¹

3.2.1.4. Metsä

Kuortaneen kihlakunnassa oli metsän osuus 43.5 % kihlakunnan koko maa-alasta ja suhteessa viljelmien tiluslajeihin osuus oli 66.9 % yleisen maataloustiedustelun mukaan.²

Vuosien 1928-1935 aikana pakkohuutokaupoissa myydyillä tiloilla oli metsää 464 tilalla. Metsien merkitys oli suuri lisäansioiden tuojana 1930-luvulla. Aikaisemmin on luvussa 2.2.2. käsitelty metsätaloutta tarkemmin.

Taulukko n:o 26. Pakkohuutokaupattujen tilojen jakautuminen metsäpinta-alan mukaan Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.³

ha	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
- 5	1	1	1	16	19	31	15	12	96	20.7
5-10	1	-	-	8	8	12	7	3	39	8.4
10-15	-	1	1	2	6	8	7	3	28	6.0
15-25	-	1	1	4	5	8	11	6	36	7.8
25-50	-	2	1	14	18	21	14	10	80	17.2
50-100	2	1	1	25	21	16	20	9	95	20.5
100 -	1	-	5	20	17	21	19	7	90	19.4
	5	6	10	89	94	117	93	50	464	100.0

1. ks. Liite 14.

2. ks. Liite 5.

3. VMA KKA Pakkohuutokausen 1928-1935 tilojen jakautuminen metsäpinta-alan mukaan.

Eniten oli tämän aineiston mukaan pakkohuutokaupoissa myydyillä tiloilla alle viiden hehtaarin metsäaloja, 20.7 %, ja yli 50 ja yli sadan hehtaarin metsäaloja noin 20 % kumpaakin. Toisin sanoen yli 50 hehtaarin metsäalat muodostivat lähes 40 % aineistossa olleista metsäaloista. Tätä voidaan pitää aika suurena metsäalan määränä.

Taulukko n:o 27. Metsien pinta-alat pakkomyyntiin joutuneilla tiloilla Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935, ha.¹

vuosi	ha	lukum.	keskim., ha	suhde kihlakunnan metsäalaan, %
1928	245.16	5	49.03	0.08
1929	202.40	6	33.73	0.07
1930	1 254.60	10	125.46	0.5
1931	6 092.36	89	68.45	2.2
1932	5 247.62	94	55.83	1.9
1933	5 871.78	117	50.19	2.1
1934	5 576.96	93	59.97	2.0
1935	2 750.51	50	55.01	1.0
	27 241.39	464	58.71	9.9

Vuoden 1930 keskimääräinen metsäala oli suuri verrattuna muihin vastaaviin aloihin. Tämä selittyy sillä, että tapauksia oli vain kymmenen kyseisenä vuonna ja niillä oli suuret metsäalat.

Pakkohuutokaupoissa myytyjen metsien ala oli kysessä olevina vuosina yhteensä 27 241.39 hehtaaria. Kihlakunnan koko metsäala oli 275 555 hehtaaria yleisen maataloustiedustelun mukaan

-----
1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935 sekä Liite 5.

Pakkohuutokaupattujen tilojen metsäalan osuus oli kihlakunnan metsäalasta 9.9 %. Vaasan läänin metsäalaan verrattuna suhde oli 1.6 %. Kihlakunnan metsäalasta noin 1/10 joutui pakkohuutokaupalla myytäväksi. Keskimäärin huutokauppaa kohden oli metsäala noin 59 hehtaaria.¹

Kunnittaisten metsäalaa koskevien laskelmien mukaan suurimmat metsäalat olivat Vimpelissä myydyillä tiloilla. Keskimäärin oli metsien osuus myytyä tilaa kohden noin 135 hehtaaria. Koko kihlakunnassa se oli noin 59 hehtaaria. Myytyjen tilojen metsien osuus oli Vimpelissä 56.6 % kunnan metsäalasta. Alajärvellä vastaavasti oli metsän osuus pakkomyyntiin joutuneilla tiloilla noin 1/3 kunnan metsäalasta. Muissa kunnissa kuin Vimpelissä oli keskimääräinen metsäala tilaa kohden suunnilleen sama kuin koko kihlakunnan keskimääräinen ala pakkohuutokaupoissa myydyillä tiloilla.²

3.2.1.5. Joutomaa

Joutomaa on maata, joka ei ole varsinaisessa viljelyksessä eikä muussakaan käytössä. Sen osuus vaihtelee eri tiloilla paljon. Yleisen maataloustiedustelun mukaan Kuortaneen kihlakunnassa oli joutomaan osuus yhtä suuri kuin peltoalan, noin 10 % kihlakunnan maa-alasta ja viljelmien maa-alasta 15.6 %.³

-----
 1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935.
 2. ks. Liite 15.
 3. ks. Liite 5.

Kuortaneen kihlakunnassa pakkohuutokaupoissa myydyillä tiloilla oli joutomaata 326 tapauksessa. Kaikkiaan myytiin joutomaata pidetyissä huutokaupoissa 3 261.65 hehtaaria.¹

Taulukko n:o 28. - Joutomaan jakautuminen eri tilaluokkiin pakkomyyntiin joutuneilla tiloilla Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.²

ha	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
-5	2	4	3	63	57	57	50	31	267	81.9
5-10	1	-	-	1	3	4	3	1	13	4.0
10-15	-	-	1	3	2	1	2	1	10	3.1
15-25	-	-	-	-	1	1	2	-	4	1.2
25-50	-	-	1	-	3	4	3	2	13	4.0
50-100	1	-	1	4	2	2	1	1	12	3.7
100 -	-	-	1	-	3	2	1	-	7	2.1
	4	4	7	71	71	71	62	36	326	100.0

Joutomaat olivat suurimmaksi osaksi pieniä alle viiden hehtaarin suuruisia aloja tämän aineiston mukaan. Mutta aineistossa oli muutama yli sadan hehtaarin alakin.

Taulukko n:o 29. Joutomaan määrä pakkohuutokaupatuilla tiloilla sekä niiden keskiarvo ja suhde kihlakunnan koko joutomaan määrään, ha.³

vuosi	ha	lukum.	keskim., ha	suhde kihlakunnan joutomaahan, %
1928	99.17	4	24.79	0.2
1929	4.67	4	1.17	0.0
1930	386.23	7	55.18	0.6
1931	423.76	71	5.97	0.7
1932	1 228.29	71	17.30	1.9
1933	780.86	71	11.00	1.2
1934	527.24	62	8.50	0.8
1935	171.43	36	4.76	0.3
	3 621.65	326	11.11	0.5

-----
1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935.

2. sama.

3. sama sekä Liite 5 ja Liite 16.

Joutomaan määrä ei ollut pakkohuutokaupoissa myydyillä tiloilla tämän aineiston mukaan suuri. Suhde kihlakunnan koko joutomaan määrään oli 0.5 %. Suurin osa joutomaasta oli alle viiden hehtaarin. Keskimäärin tilaa kohden oli joutomaata 11 hehtaaria. Vuoden 1930 keskiarvo on yllättävän suuri, yli 55 hehtaaria. Selityksenä lienee se, että tapauksia oli kyseisenä vuonna vähän.

Kunnittain tarkasteltuna oli joutomaiden osuus suurin tutkitavana ajankohtana Vimpelissä. Siellä oli keskimäärin joutomaata pakkohuutokaupattua tilaa kohden kolme kertaa suurempi kuin koko kihlakunnan vastaava ala. Suhteessa Vimpelin koko joutomaan määrään oli pakkomyydyillä tiloilla sen osuus noin 42 %. Muissa kihlakunnan kunnissa keskimääräinen maa-ala tilaa kohden oli puolesta hehtaarista lähes viiteentoista hehtaariin.¹

3.3. Velan määrä ja laatu

Liiallinen velkaantuminen johti pakkohuutokauppoihin. Korkeasuhdanteen aikana lainan saanti oli ollut helpompaa, jolloin maatalouteen investoitiin enemmän kuin tavallisesti. Yleensä lainaa otettiin tilan ja maan ostoon sekä myös rakentamista, uudisviljelyksiä ja perusparannuksia varten. Joskus jouduttiin ottamaan lainaa entisten velkojen maksuihin sekä takauksia varten.²

-----
1. ks. Liite 16.

2. Willandt, O.W., Maatalouden velkaantumisesta Suomessa. Taloudellisen neuvottelukunnan julkaisuja n:o 11. Helsinki 1931, s. 37.

Maanviljelijät sijoittivat hyvinä vuosina myös liikeyrityksiin, jotka korkeasuhdanteen muuttuessa laskevaksi tuottivat tappiota ja lisäsivät siten maanviljelijöiden velkaantumista.¹

Talousspulan aikana maanviljelijöiden kasvava velkaantuminen nähtiin vakavana ongelmana. Sitä tutki muun muassa tri . . . O.W. Willandt. Hänen tekemässään selvityksessä oli mukana 196 kuntaa koko maan 539 kunnasta. Tiloja oli otoksessa mukana 1 789. Vuosien 1929 ja 1930 vaihteessa oli selvityksen mukaan kokonaisvelan määrä 5 920 miljoonaa markkaa. Suurin osa luotoista oli yksityisten myöntämää, 27 %. Korkoprosentti vaihteli viidestä lähes 11 prosenttiin. Lyhytaikaisen luoton osuus oli yli 80 % ja pitkäaikaisen luoton 20 %.²

Yksityisten, osuuskassojen sekä liikepankkien osuus kokonaisluotosta maataloudessa oli noin 2/3. Loppu jakaantui valtion, vakuutusyhtiöiden sekä hypoteekkiyhdistyksen kesken.³

Velkojen takauksista suuri osa oli henkilökohtaisia. Näistä tuli hyvin monelle kohtalokas lamavuosina. Vaikka itse olisikin selviytynyt veloistaan, saattoi tila joutua pakkomyyntiin naapurille annetun takkun vuoksi. Yksityiset luotonantajat suosivat henkilötakauksia, mutta myös liikepankit ja osuuskassat.⁴

-
1. Konttinen, J.H., Maatalousspula ja toimenpiteet sen torjumiseksi. Maatalousministeriön julkaisuja n:o 15. Helsinki 1934, s. 76.
  2. Willandt, s. 33.
  3. Oittinen, s. 51-52.
  4. sama.

Hannes Gebhard on tutkimuksessaan Suomen maanviljelijöiden velkaantumisesta todennut takauksista, että kun isomman tilan omistaja teki vararikon, joutuivat myös takaajina olleet suuriin vaikeuksiin. Nämä puolestaan vetivät mukanaan omien velkojensa takaajat ja niin edelleen. Seurauksena oli useitten talojen joutuminen vaikeuksiin. Näitä usean talon muodostamia takauksia kutsutaan takuurenkaiksi.¹

Myös Pohjanmaalla oltiin huolestuneita maanviljelijöiden lisääntyvästä velkaantumisesta. Ilkassa oli 16.9.1931 artikkeli, jossa todettiin jo otsikossa, että "Liian korkea korko ja yli varain eläminen useimpiin vararikkoihin syynä." Lisäksi artikkelissa todetaan, että "vyörynnän mukana on suuri joukko ahkeria ja säästäviä yrittäjiä joutunut taloudellisiin vaikeuksiin, kun ovat antaneet nimensä papereihin, jotka ovat joutuneet heidän maksettavikseen."²

Kuortaneen kihlakunnassa pakkohuutokaupoissa myydyillä tiloilla oli myös velkoja, joita haettiin huutokaupan avulla. Pakkohuutokauppapöytäkirjoista puuttui aineistoon otetusta 540 tapauksesta 17 tietoa velan määrästä. Suurin syy tähän oli se, ettei velkasummaa ollut mainittu hakijoiden yhteydessä. Lisäksi pöytäkirjoista puuttui tarvittavat asiapaperit, joista olisi ilmennyt esimerkiksi velan määrä. Kysymyksessä saattoi olla myös ulosmittaus, jonka yhteydessä ei todettu muuta kuin, että ulosmittaus peruuntui velkojen tultua maksetuksi.

-
1. Gebhard, Hannes, Suomen maanviljelijöiden velkaantuminen tätä nykyä. Osuuskassojen Keskuliiton julkaisuja. Sarja I. Osuuskassakirjasto n:o 3. Helsinki 1930, s. 17-18; ks. myös luku 3.7.
  2. Ilkka 16.9.1931.

Pakkohuutokauppapöytäkirja-aineiston perusteella (523 tapausta) oli velkoja eniten 50 000-100 000 markan välillä. Tässä luokassa oli 136 tapausta, joka teki 26.0 % aineistosta. Toiseksi eniten velkoja oli 100 000-500 000 markan ryhmässä, 124 tapausta, mikä oli 23.7 % aineistosta. Kolmessa tapauksessa olivat velat nousseet yli miljoonan markan.¹

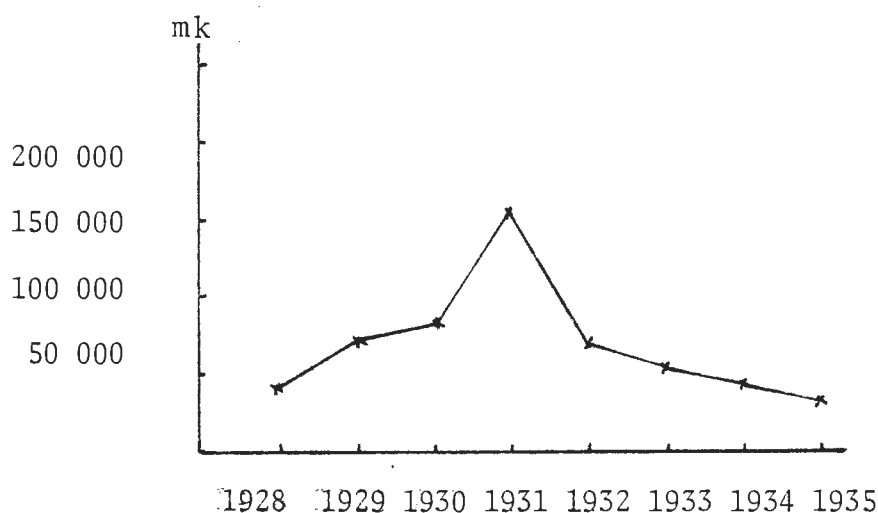
Näin 50 % pakkohuutokauppapöytäkirjojen perusteella luokitellusta aineistosta oli yli 50 000 markan velat. Tämä määrä oli paljon suhteessa siihen, että pieniä tiloja oli alueella varsin paljon; alle viiden hehtaarin tilojen osuus oli noin 50 %.

Kunnittain tarkasteltuna suurimmat velkamäärät olivat Virroilla, Lappajärvellä sekä Alajärvellä. Tilaa kohden velat vaihtelivat noin 20 000-200 000 markan välillä. Keskimääräinen tilakohtainen velkamäärä oli vuosien 1928 ja 1935 välillä noin 74 000 markkaa.²

Seuraavalla sivulla olevissa kuvioissa on esitetty keskimääräisen velan määrä tilaa kohden vuosittain sekä kunnittain Kuortaneen kihlakunnassa.

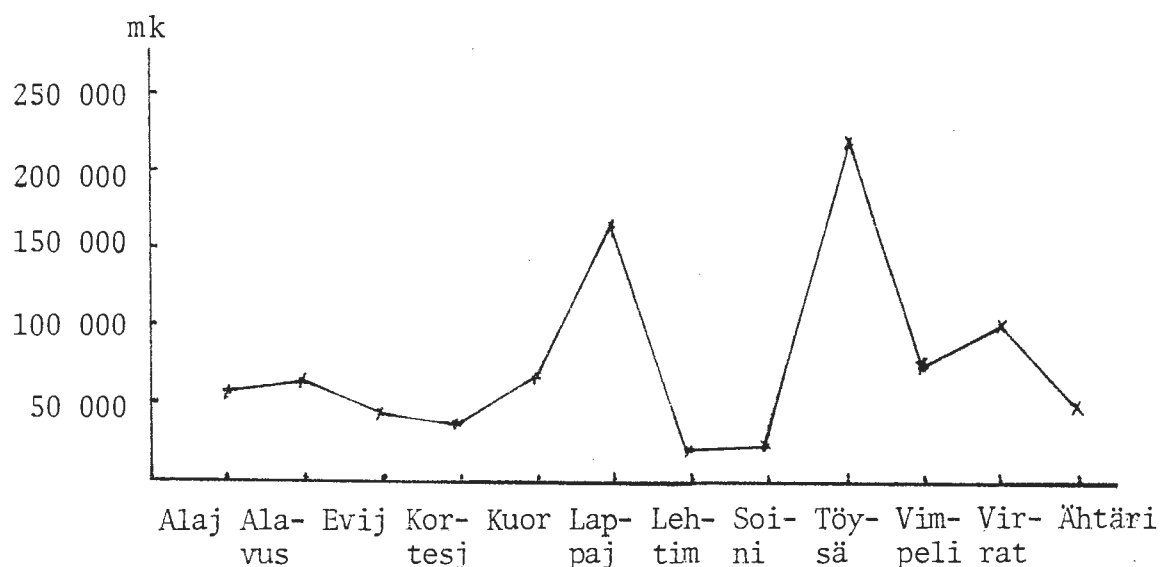
-----
1. ks. Liite 17.
2. ks. Liite 18.

Kuvio n:o 5. Velkamäärä keskimäärin tilaa kohden vuosittain Kuortaneen kihlakunnassa 1928-1935, mk.¹

Vuosittaiset velkamäärät tilaa kohden olivat noin 50 000 markkaa, paitsi vuonna 1931, jolloin keskimääräinen velka nousi yli 150 000 markan tilaa kohden.²

Kuvio n:o 6. Velan määrä keskimäärin tilaa kohden Kuortaneen kihlakunnan kunnissa vuosina 1928-1935, mk.³

1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935; -Liite 18.

2. nykyrahassa 50 000 vuoden 1935 markkaa = 65 500 mk, 150 000 markkaa = 196 500 mk.

3. ks. viite 1.

Suurin keskimääräinen velka tilaa kohden oli Töysässä, yli 200 000 markkaa. Lappajärvellä oli yli 150 000 markkaa keskimäärin tilaa kohden velkaa. Muuten velat vaihtelivat kunnittain 50 000 markan ja 100 000 markan välillä.¹

Kuortaneen kihlakunnan kokonaisvelkamääriä verrattaessa Vaasan läänissä toimeenpantujen pakkohuutokauppojen haettuihin saataviin, saadaan seuraava asetelma:²

1931	58.8	%
1932	24.6	"
1933	11.9	"
1934	20.5	"
1935	17.5	"

Velkamäärä suhteessa Vaasan läänissä toimeenpantuihin pakkohuutokauppojen haettuihin saataviin nähden vaihteli vuosittain 1/10 yli puoleen.

Ilkassa 13.8.1932 olleessa pääkirjoituksessa puututtiin pakkohuutokauppojen ja ulosottojen aiheellisuuteen. Siinä todetaan, että "pakkohuutokauppoja pannaan toimeen paljon sellaisissa velkomistapauksissa, joissa ei saamamiehenkään kannalta asiaa ajatellen ole mitään järkeä, ei useimmissa tapauksissa mitään hyötyä, silloin kun ulosmittaus on toimitettu verrattain vähäisistä saatavista sellaisillakin tiloilla, joilla on huomattavia kiinnityksiä." Lisäksi pääkirjoituksessa todetaan, että "on esitetty, että saataisiin voimaan asetetus, jonka kautta tällainen omaisuuden pirstominen tehtäisiin mahdot-

-----
1. ks. Liite 18.

2. vrt. Liite 18 ja 19.

tomaksi, eikä pakkohuutokauppa saavuttaisi lainvoimaa, ellei se tuottaisi vähintään kaikkia kiinnitysvelkoja ja ulosotto-kustannuksia vastaavaa summaa ... "1

Vaikkakin tiloilla oli edellä esitettyjen tietojen mukaan paljon velkaa, todettiin Ilkassa 26.2.1932, että maatalousluottoja oli haettu vähän pakkoulosmittauksissa. Lehdessä kerrotaan, että "nekin lainat, jotka ovat ulosottoihin joutuneet, ovat olleet henkilöillä, jotka eivät ole huolehtineet lainainensa hoidosta." Ilkassa määriteltiin tyypillinen luoton saaja seuraavasti: "yleensä ovat pakko-ottoihin joutuneet luottojen saajat olleet jollain tavoin leväperäisiä saamiensa luottojen ja yleensä taloutensa hoidossa ... eräät luotonsaajat, joilta on pakko-ottoteitse jouduttu luotot hakemaan takaisin, ovat liikeasiain taikka takausten vuoksi joutuneet siinä määrin veloilla ylikuormitetuiksi, etteivät ole pystyneet hoitamaan asioitaan, vaan on niiden hoito jäänyt luotonantajan huoleksi seurauksena luotonsaajan varomattomuudesta tai taitamattomuudesta ... Vuonna 1930 tilinpäätöksessä jäi rästeiksi lainain korkoja ja lyhennyksiä noin 7 %, vuonna 1931 16 % ... uloshakuihin ei lainoja ole paljon joutunut vuoden 1931 lopulla, vain 4 % lainain korkoja ja lyhennyksiä oli rästeissä."2

-----
1. Ilkka 13.8.1932.

2. Ilkka 26.2.1932.

Luotoista oli suurin osa lyhytaikaista, noin 80 %. Tämä oli luotonsaajan kannalta huolestuttavaa. Kuortaneen kihlakunnassa velan määrä tilaa kohden oli noin 74 000 markkaa. Osa veloista oli kiinnitettyä ja osa kiinnittämätöntä. Seuraavaan taulukkoon on koottu määrät tutkitun aineiston perusteella kiinnitetyn ja kiinnittämättömän luoton osuudesta Kuortaneen kihlakunnassa.

Taulukko n:o 30. Kiinnitetyn ja kiinnittämättömän luoton osuus Kuortaneen kihlakunnassa toimitetuissa pakkohuutokaupoissa vuosina 1928-1935.¹

vuosi	kiinnitetty	%	kiinnittämätön	%	yht.	%
1928	1	0.2	-	-	1	0.2
1929	5	0.9	-	-	5	0.9
1930	3	0.6	-	-	3	0.6
1931	30	5.7	74	14.0	104	19.7
1932	38	7.2	58	11.0	96	18.2
1933	52	9.9	60	11.4	112	21.3
1934	69	13.1	73	13.8	142	26.9
1935	31	5.9	33	6.3	64	12.2
	229	43.5	298	56.5	527	100.0

Luotoista oli tämän aineiston perusteella suurin osa kiinnittämätöntä, 56.5 %. Eräissä tapauksissa luotto oli osaksi kiinnitettyä ja osaksi kiinnittämätöntä. Velallinen ei ole halunnut ehkä kiinnittää koko lainamäärää. Siksi taulukossa on päällekkäisyyksiä loppusumman tullessa suuremmaksi kuin mitä oli pidettyjen huutokauppojen määrä.

-----

1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.

Vaasan läänissä toimitettujen huutokauppojen haetuista saatavista oli kiinnitettyjen osuus:¹

1931	55.9	%
1932	54.1	"
1933	57.0	"
1934	55.6	"
1935	41.3	"

Haetuista saatavista oli Vaasan läänissä kiinnitettyjen osuus hieman yli puolet kuin mitä oli kiinnittämättömän luoton osuus.

Koko maan osalta oli haetuista saatavista kiinnitettyjen määrä:²

1931	71.9	%
1932	69.5	"
1933	67.1	"
1934	61.9	"
1935	55.7	"

Tämän asetelman perusteella oli haetuista saatavista kiinnitettyjen osuus vuosina 1931 ja 1932 noin 2/3 luotoista ja yleensä vuosina 1931-1935 yli puolet luotoista oli kiinnitettyjä.

-----
 1. TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935, vuosittaiset yhteenvedot; luvut ovat Liitteessä 19.
 2. sama.

3.4. Velkominen ja velkojat

Pakkohuutokauppapöytäkirjoissa oli tarkemmat tiedot siitä, kenen toimesta pakkohuutokauppa pantiin alulle. Yleensä kyseessä oli se yksityinen tai yhteisö, jolla oli eniten saatavia tilalta. Pöytäkirjojen perusteella on seuraavaan taulukkoon koottu yleisimmät ryhmät.

Taulukko n:o 31. Velkomisen alullepanijat Kuortaneen kihlakunnassa toimitetuissa pakkohuutokaupoissa vuosina 1928-1935.¹

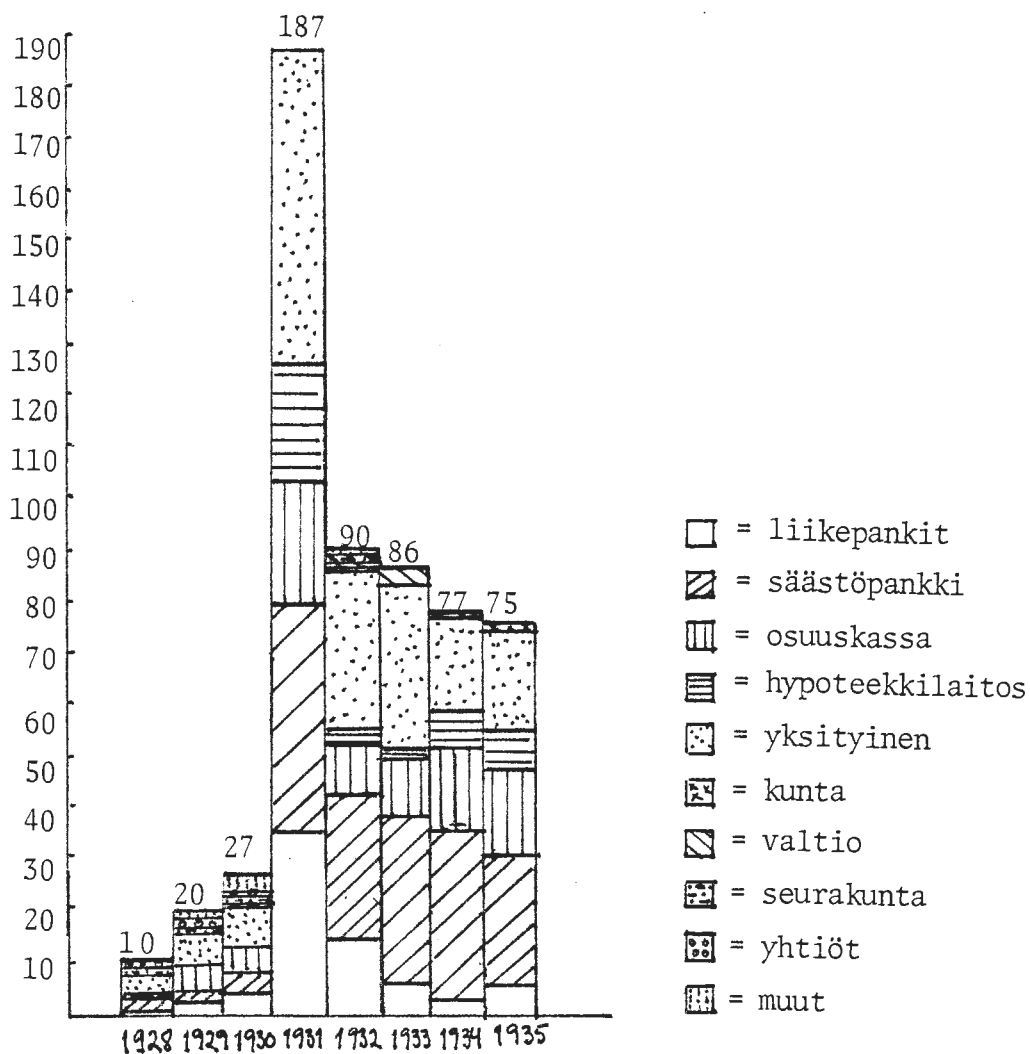
	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
liikep	-	1	2	13	14	5	4	3	42	10.4
sp	1	-	1	22	21	48	31	10	134	33.4
osuusk	-	3	1	6	7	12	18	7	54	13.4
hypot.1	-	-	-	3	2	1	3	2	11	2.8
yksit.	3	4	3	34	20	18	16	8	106	26.4
kunta	-	-	-	3	1	2	2	1	9	2.2
valtio	-	-	-	2	-	1	4	-	7	1.7
srk	-	-	-	-	1	-	-	-	1	0.2
yhtiöt	1	1	1	3	3	3	3	1	16	4.0
muut	1	-	2	4	4	7	2	2	22	5.5
	6	9	10	90	73	97	83	34	402	100.0

Yleisimmin velkomisen pani alulle tämän aineiston perusteella säästöpankki, 1/3 tapauksista. Yksityiset olivat seuraavina, 1/4 tapauksista. Nämä muodostivat yhdessä lähes 60 % aineistossa esiintyvistä velkojista. Muina suurimpina hakijoina olivat osuuskassat sekä liikepankit. Aineistossa oli 138 tapaus-ta, joissa ei ollut mainintaa velkomisen alullepanijasta.

-----
1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935.

Seuraavaan kuvioon on koottu tiedot pakkohuutokaupattujen tilojen velkojen hakijoista Kuortaneen kihlakunnassa. Aineisto on kerätty kummankin arkistolähteen pohjalta.

Kuvio n:o 7. Velkojat Kuortaneen kihlakunnassa toimitetuissa pakkohuutokaupoissa vuosina 1928-1935.¹

1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935, luvut Liitteessä 20.

Velkojista oli suurin ryhmä yksityiset, 31.6 % aineistosta. Toiseksi suurimpana velkojaryhmänä oli säästöpankki, 29.4 %. Seuraavaksi velkojista tulivat osuuskassa sekä liikepankit. Yksityisten osuuslainanantajina ja myös velkojina korostuu tässä aineistossa, osuus oli 1/3 kaikista velkojista.

Vaasan läänissä ja koko maassa velkojista yleisin luokiteltiin ryhmään "useampia". Sen osuus oli Vaasan läänissä 40.8 % ja koko maassa 41.2 %. Kuitenkin tarkemmin eriteltyjen velkojien joukossa oli yksityisten osuus suurin, Vaasan läänissä 27.5 % ja koko maassa 29.9 %.¹

Velkojia oli keskimäärin huutokaupattua tilaa kohden seuraavan taulukon mukaisesti.

Taulukko n:o 32. Velkojat pakkohuutokaupattua tilaa kohden Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.

vuosi	velkojat lukumäärä	pakkohuutokaupat	velkojat/ huutokauppa
1928	10	6	1.7
1929	20	10	2.0
1930	27	10	2.7
1931	187	91	2.1
1932	90	83	1.1
1933	86	95	0.9
1934	77	102	0.8
1935	75	59	1.3
	572	456	1.3

Keskimäärin oli velkojia huutokaupattua tilaa kohde Kuortaneen kihlakunnassa vähän enemmän kuin yksi. Vuosittain määrä vaih-

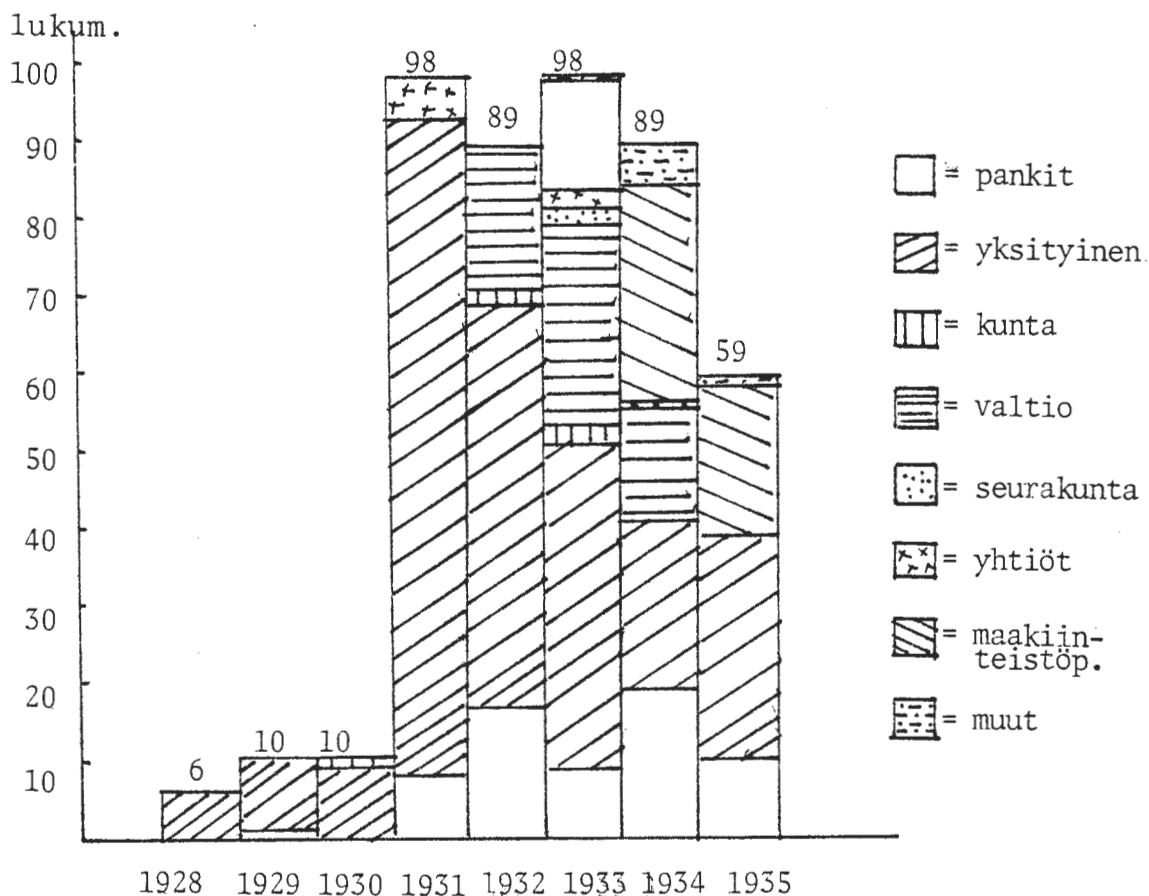
-
1. TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935; luvut ovat Liitteessä 21.
  2. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935, pakkohuutokauppojen yhteismäärä on tähän laskettu kummastakin lähteestä.

teli ollen vuonna 1930 lähes kolme velkojaa huutokaupattua tilaa kohde. Aineistosta puuttui vuosilta 1931-1935 tieto 75 tapauksessa velkojista.

3.5. Ostajat

Pakkohuutokaupoissa myytyjen tilojen ostajista Kuortaneen kihlakunnan alueella oli tietoja vain pakkohuutokauppapöytäkirjoissa. Kuitenkaan kaikista pöytäkirjoista ei löytynyt mainintaa ostajasta.

Kuvio n:o 8. Pakkahuutokaupattujen tilojen ostajat Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.¹

1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935; luvut ovat Liitteessä 22.

Yksityiset muodostivat pakkohuutokaupoissa myytyjen tilojen ostajista yli puolet, 56.4 %. Toiseksi suurimpana ostajaryhmänä olivat pankit, 13.9 % ja seuraana oli Maakiinteistöpankki, jonka osuus oli 13.3 %. Neljänneksi suurimpana ostajana oli tämän aineiston perusteella valtio, 11.3 %.

Vuonna 1932 yleistyi valtion osuus tilojen ostajana. Toukokuun 10. päivänä 1932 annettiin laki pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle. Laki oli voimassa vuoden 1934 loppuun saakka. Tämän lain mukaan lunastetut kiinteistöt käytettiin asutustarkoituksiin tilattomille jaettaviksi. Kuitenkin ostettu tila tai osa siitä luovutettiin maatalousministeriön harkinnan mukaan entisille omistajille tai hänen omaisilleen, jos he olivat sopivia, eivätkä asutuslainsäädännön mukaan olleet oikeutettuja sitä saamaan.¹ Esimerkiksi Lehtimäellä valtio, toisin sanoen Asutushallitus, lunasti 13.2.1934 pakkohuutokaupassa myydyn tilan. Syynä tilan pakkomyyntiin oli aviottoman lapsen elatusavun maksamatta jättäminen. Tilan velat olivat 13 000 markkaa, joka tuli myös ostosummaksi.²

Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin oikeudesta ostaa tai lunastaa pakkohuutokaupalla myytäviä kiinteistöjä annettiin laki 10.1.1934.³ Kuortaneen kihlakunnassa Maakiinteistöpankki toimi ostajana vuonna 1933. Tämä perustui 17.2.1933 annettuun lakiin valtion osanotosta Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin toi-

-----
1. Jutila-Konttinen, s. 64; enemmän luvussa 4.

2. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirja Lehtimäki 13.2.1934.

3. Jutila-Konttinen, s. 65; enemmän luvussa 4.

minnan laajentamiseen. Aikaisemmin annetut valtuudet eivät riittäneet pulan torjumiseen.¹

Esimerkiksi Virroilla kesäkuun lopussa 1933 pidetyssä huuto-kaupassa tilan ostajina olivat maanviljelijät Virroilta, mutta Maakiinteistöpankki lunasti tilan huutokauppahinnasta, joka oli 50 000 markkaa. Tilan velat olivat lähes 60 000 markkaa. Syyinä pakkomyyntiin olivat velat.²

3.6. Tarjousten määrä

Tarjous- eli huutosumma oli mainittu lähes jokaisesta huuto-kaupasta. Tiedot on koottu kummankin arkistolähteen perusteella.

Taulukko n:o 33. Tehtyjen tarjousten määrä Kuortaneen kihlakunnassa toimeenpannuissa pakkohuutokaupoissa vuosina 1928-1935, mk.³

mk	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
1000-5000	1	1	-	7	3	3	3	3	21	4.8
5000-10000	1	-	1	8	12	9	4	7	42	9.6
10000-15000	-	-	1	9	6	8	7	3	34	7.8
15000-25000	-	2	1	12	20	20	10	4	69	15.8
25000-50000	2	5	1	20	19	21	22	15	105	23.9
50000-100000	1	1	2	20	14	17	28	14	97	22.1
100000-500000	1	1	4	11	9	17	15	10	68	15.5
500000-1000000	-	-	-	1	-	-	-	1	2	0.5
1000000 -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	6	10	10	88	83	95	89	57	438	100.0

1. Jutila-Konttinen, s. 62; Asetuskokoelma n:o 52/1933.

2. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirja Virrat 30.6.1933.

3. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.

Yleisin huutokaupoissa tarjottu summa oli tämän aineiston mukaan 25 000 ja 50 000 markan välillä, joka teki 23.9 % aineistosta. Lähes yhtä paljon tarjouksia tehtiin 50 000 ja 100 000 markan välillä eli 22.1 %.

Suhteessa velkamääriin näyttävät tehdyt tarjoukset pitävän yhtä. Keskimääräinen velka oli vuosittain tarkasteltuna tilaa kohden noin 50 000 markkaa, mutta kunnittainen keskiarvo oli 74 000 markkaa tilaa kohden, jolloin tarjoukset olivat tällä perusteella jonkin verran pienemmät.¹

Kuvio n:o 9. Tehdyt tarjoukset (huutosummat) keskimäärin Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935, mk, tilaa kohden.²

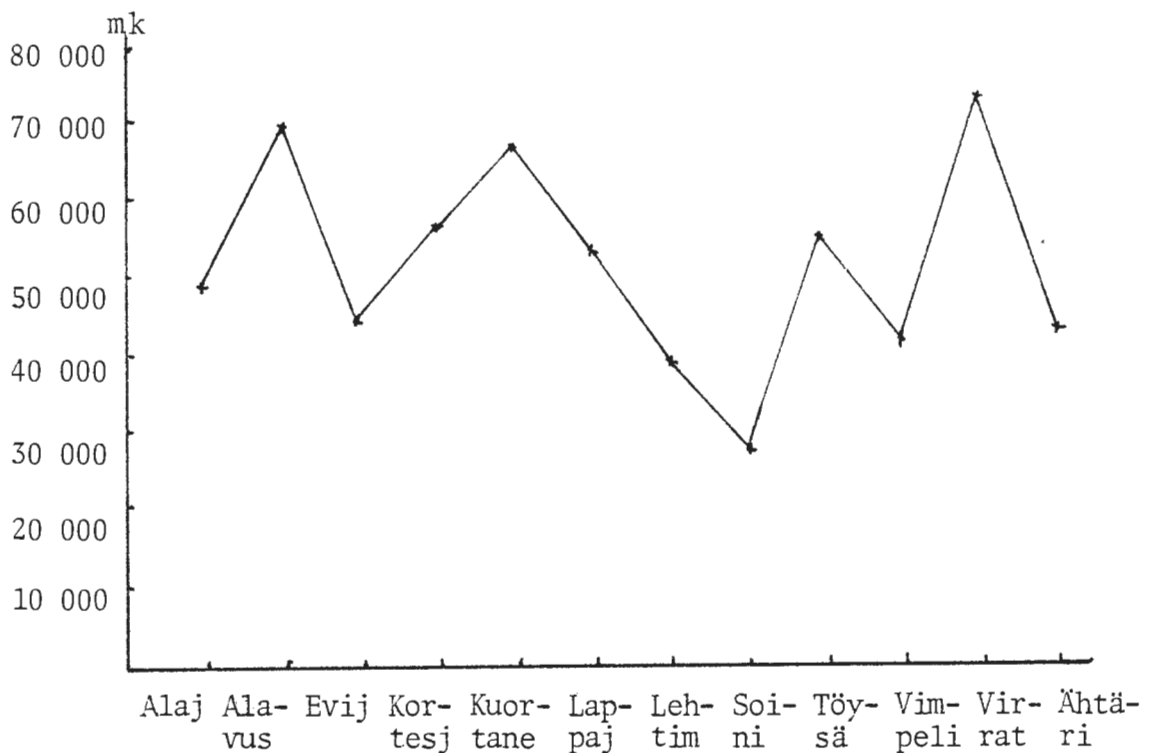

1. vrt. luku 3.3.

2. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935; luvut ovat Liitteessä 23.

Vuosittainen huutosumma vaihteli noin 40 000 ja lähes 80 000 markan välillä. Suurimmillaan oli keskimääräinen tarjous vuonna 1931, jonka jälkeen se laski. Vuodesta 1932 lähtien tapahtui huutosummissa nousua.

Kuvio n:o 10. Tehdyt tarjoukset (huutosummat) keskimäärin Kuortaneen kihlakunnan kunnissa vuosina 1928-1935, mk, tilaa kohden.¹

Kunnittain vaihteli huutosumman määrä noin 30 000 ja 70 000 markan välillä. Pienin huutosumma oli Soinissa ja suurin oli Virroilla. Keskimäärin oli tehdyn tarjouksen määrä tämän aineiston perusteella vuosina 1928-1935 noin 54 000 markkaa.²

1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935, luvut ovat Liitteessä 23.

2. ks. Liite 23.

3.7. Takaajat

Velkojen takaajista oli tutkittujen arkistolähteiden perusteella saatavissa vähän tietoja. Takaajista oli merkintä 130 pakkohuutokaupassa Kuortaneen kihlakunnan alueelta pakkohuutokauppapöytäkirjojen perusteella. Tämä oli noin 1/4 aineistossa olevista myydyistä tiloista. Kaikissa näissä oli takaajina yksityinen henkilö.

Pakkohuutokaupoissa myytyjen tilojen ostajien kohdalla tuli esiin, että yksityiset olivat ostajina suurin ryhmä. Tämä johtui luultavasti siitä, että se, jolla oli paljon saatavia tilalta huusi tilan itselleen velkojensa vakuudeksi. Käytössä olevat tiedot on koottu velkakirjoista niiltä osin kuin ne olivat liitteinä. Pakkohuutokauppatilastoissa ei Kuortaneen kihlakunnan osalta ollut lainkaan mainintaa takaajista.¹

Nämä yksityiset henkilöt, jotka olivat velkojen takaajina, olivat luultavasti sukulaisia, naapureita tai muita samalla kylällä asuvia maanviljelijöitä. Tämän aineiston perusteella oli vain yhdessä mainittu pakkohuutokaupan syyksi takaus, joten tarkemmin ei voi sanoa kuinka monessa tapauksessa takaus johti pakkomyyntiin. Pakkohuutokauppojen syistä enemmän luvussa 3.8.

-----
1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935; TA maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.

On esitetty myös olettamus, että mahdollisesti kylällä olisi 4-5 taloa muodostanut ns. takuurenkaan. Tämä tarkoitti sitä, että takaajina toimivat olivat vastuussa veloista ja he saattoivat jopa joutua maksamaan velan velallisen itsensä ollessa kykenemätön siihen. Tästä oli seurauksena se, että joku takuurenkaasta ei ole kyennytkään maksamaan takaamiaan velkoja. Tämä johti pakkohuutokauppaan. Tämä oli eräänlainen dominioteoria, jolloin yhden joutuessa vaikeuksiin, vei se mukanaan muutkin mukana olleet. Tämän aineiston pohjalta ei tähän olettamukseen ole saatu vahvistusta.¹

Esimerkiksi katolainojen kohdalla olivat kunnat ja osuuskassat pakotetut kiinnittämään lainansaajan maksukykyyn huomiota. Nämä vaativat henkilötakausta. Heikoimmin toimeentulevilla maanviljelijöillä vaikeuksia saada lainoilleen takaajia. Osuuskassat olivat tarkempia takaajien suhteen kuin mitä kunnat olivat. Lainoja pyrittiin antamaan niille viljelijöille, joiden tiedettiin pystyvän ne takaisin.²

3.8. Syyt pakkohuutokauppoihin

Aikaisemmin on luvussa 3.1. puututtu jonkin verran pakkohuutokauppojen syihin. Tuolloin koko maan tuloksien perusteella suurimpana ryhmänä oli muut syyt, johon oli luokiteltu köyhyys, velkaantuminen, huonot elämäntavat (huolimattomuus,

-----

1. ks. sivu 99.

2. Oittinen, s. 118.

laiskuus, juopottelu, tuhlaus), tilan huono hoito jne.

Kuortaneen kihlakunnasta pakkohuutokauppojen syyt on koottu pääasiassa pakkohuutokauppatilaston perusteella. Pakkohuutokauppapöytäkirjoissa ei ollut syytä mainittu kuin harvoissa tapauksissa. Vain 12 pöytäkirjassa oli reunahuomautuksena maininta syy tilan joutumisesta pakkomyyntiin. Kahdeksassa tapauksessa oli velkaantuminen mainittu syyksi. Yhdessä oli syynä takaus ja kolmessa huutokaupassa oli syyt luokiteltu ryhmään muut syyt.¹Näistä kahdessa tapauksessa oli syynä lapsen elatusmaksun maksamatta jättäminen ja yhdessä olivat "mies Venäjällä, lisämaan osto, ei irtainta, isännän juomavelat" syitä, jotka johtivat tilan pakkomyyntiin.²

Taulukko n:o 34. Pakkohuutokauppojen syyt Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1931-1935.³

syyt	1931	%	1932	%	1933	%	1934	%	1935	%	yht.	%
1	24	6.0	4	1.0	3	0.7	10	2.5	1	0.3	42	10.6
2	11	2.8	68	17.1	80	20.1	68	17.1	53	13.4	280	70.5
3	21	5.3	-	-	-	-	-	-	-	-	21	5.3
4	36	9.1	10	2.5	-	-	7	1.8	1	0.3	54	13.6
	92	23.2	82	20.6	83	20.8	85	21.4	55	14.0	397	100.0

syyt: 1 = sitoumukset toisen puolesta eli takaukset
 2 = liiketoiminta
 3 = velkaantuminen
 4 = muut syyt

-
1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935;
  2. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat mm. Lehtimäki 13.2.1934, Evijärvi 8.8.1934.
  3. TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.

Taulukon perusteella liiketoiminnasta johtuvat syyt olivat yleisimpiä pakkohuutokauppaan johtaneita syitä. Tuntuisi kuitenkin luonnollisemmalta ajatella, että nämä liiketoimet tarkoittavat liiallista velkaantumista. Maatalouteen investoitiin 1920-luvun hyvinä vuosina varsin herkästi. Tätä velkaantumista todistaa sekin, että pakkohuutokauppapöytäkirjojen liitteinä olleet velkojainluettelot olivat täynnä yksityisiä, pankkeja sekä liikelaitoksia, jotka vaativat huutokaupassa saataviaan. Oli kuitenkin yleistä, että maanviljelijät sijoittivat varojaan esimerkiksi sahoihin, jotka eivät sitten pula-aikana menestyneetkään.

Vaasan läänissä pakkohuutokauppojen yleisimpänä syynä olivat ryhmä muut syyt, johon oli luokiteltu köyhyys, velkaantuminen jne. Lähinnä seuraavaksi yleisin syy olivat liiketoimet.¹

Osuuskassojen Keskuslainarahaston kyselyssä etsittiin myös syitä pakkomyynteihin. Vuodelta 1930 on tietoja 1 088 huutokaupasta, joiden syyt olivat:²

"tilanomistaja oli ollut mukana liikeyrityksissä tai keinotteluissa	316
oli joutunut maksamaan takuita	177
tilasta oli maksettu liian suuri hinta tai liian suuri osa hinnasta lainalla	130
tilalla oli pantu liian rohkeasti toimeen uudistuksia velkarahoilla	122
tilanomistaja oli ollut laiska, saamaton tai kykenemätön maanviljelijäksi	85
tilanomistaja oli ollut juoppo, tuhlaavainen ja ylellinen elämässään tai pirtukauppias	70
tilalla oli uhrattu liian paljon komeisiin rakennuksiin	63
muista syistä	56
syy tuntematon	96
	<u>1 115</u>

1. ks. Liite 24.

2. Gebhard 1931, s. 15.

3. Eräisiin huutokauppoihin oli mainittu useita syitä.

Vaikka tämä kysely tehtiin muutamalle osuuskassapiirille, voit tästä luettelosta havaita, että syyt olivat paljolti samat kuin mitä pakkohuutokauppatilastoissa ja pakkohuutokauppapöytäkirjoissakin oli mainittu. Joskin Gebhardin kokoamissa tuloksissa on tarkempia syitä kuin mitä tilastoissa. Ne perustunevat kunkin osuuskassanhoitajan henkilökohtaisiin näkemyksiin.

3.9. Peruuntuneet huutokaupat

Osa huutokaupoista raukesi ennen pakkomyyntiin joutumista tai huutokaupassa ei tehty hyväksyttävää tarjousta. Syynä saattoi olla myös se, että velat tuli ennen huutokauppaa maksettuiksi.

Taulukko n:o 35. Peruuntuneet huutokaupat Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1931-1935.¹

kunta	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
Alajärvi	-	5	10	4	1	20	29.8
Alavus	-	1	1	-	-	2	3.0
Evijärvi	-	1	1	2	1	5	7.5
Kortesjärvi	-	-	3	3	-	6	8.9
Kuortane	1	1	2	-	-	4	5.9
Lappajärvi	-	-	2	-	-	2	3.0
Lehtimäki	-	2	-	1	-	3	4.5
Soini	-	-	2	3	-	5	7.5
Töysä	-	1	-	-	-	1	1.5
Vimpeli	-	-	2	-	-	2	3.0
Virrat	-	2	11	1	-	14	20.9
Ahtäri	-	1	2	-	-	3	4.5
	1	14	36	14	2	67	100.0

1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1931-1935, vuosina 1928-1930 ei ollut rauenneita huutokauppoja.

Rauenneiden huutokauppojen osuus oli 12.4 % pöytäkirja-aineis-
tosta. Eniten huutokauppoja peruuntui vuonna 1933 taulukon
mukaan. Noin kolmasosa peruutuksista tapahtui vuosina 1931-
1935 Alajärvellä.

Pakkohuutokauppatilastoissa oli merkintä 18 rauenneesta huu-
tokaupasta. Tilastoihin kun pyrittiin merkitsemään vain pide-
tyt huutokaupat.¹

Luvussa 3.1. käsiteltiin koko maan osalta paljonko huutokaup-
poja peruuntui. Vaasan läänistä oli pakkohuutokauppatilastoi-
hin merkitty vuosilta 1931-1934 tiedot peruuntuneista huuto-
kaupoista:²

1931	6
1932	10
1933	18
1934	30

Määrät olivat suhteessa läänissä pidettyihin huutokauppoihin
seuraavat:³

1931	2.2 %
1932	3.5 "
1933	4.1 "
1934	8.9 "

Huutokaupoista peruuntui siis Vaasan läänissä keskimäärin
vuosina 1931-1934 pakkohuutokaupoista 4.8 %.

-----

1. TA, pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.
2. sama.
3. ks. Liite 9.

3.10. Uudelleenmyynnit ja ostajat

Muutama tila jouduttiin huutokauppaamaan uudelleen. Syynä oli useimmiten se, että aikaisemmassa myynnissä tilan ostanut ei kyennytkään maksamaan huutokauppasummaa. Tällöin tila myytiin uudelleen.

Pakkohuutokauppapöytäkirjojen mukaan kaikkiaan vuosina 1930-1934 Kuortaneen kihlakunnassa myytiin uudelleen kahdeksan tilaa. Näistä oli:¹

1930	1
1931	4
1933	1
1934	2

Kahdessa näistä huutokauppa pidettiin uudelleen, koska ostaja jätti maksamatta huutokauppasumman. Yhdessä ei aikaisemmassa myynnissä ollut tehty hyväksyttävää tarjousta ja yhdessä tapauksessa oli aikaisemmin jo myyty kuolinpesän muiden osakkaiden omistajien osuudet, mutta ne eivät riittäneet velkojen maksuun. Lopuissa neljässä ei ollut mainintaa uudelleenmyynnin syystä.

Kunnittain jakaantuivat myynnit seuraavasti:²

Alajärvi	1	(1930)
Evijärvi	3	(1931 2, 1933 1)
Soini	2	(1934)
Vimpeli	1	(1931)
Virrat	1	(1931)

-----
1. VMA, KKKK, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1930-1931, 1933-1934, muina vuosina ei ole ollut uudelleenmyyntejä.
2. sama.

Uudelleenmyyntejä oli vain 1.5 % aineistossa. Pakkokuuto-
kauppatilastoissa oli mainittu kaksi tapausta. Nämä olivat
vuonna 1931 ja kumpikin Evijärvellä. Näiden syynä olivat lai-
minlyönti aikaisemmin toimeenpannun huutokaupan maksuissa.
Kummankaan tilan uudesta ostajasta ei ollut tilastoissa mai-
nintaa.¹

Pakkokuutokauppapöytäkirjojen mukaan toimeenpannuissa uudel-
leenmyynneissä oli seitsemässä ostajina yksityinen ja yhdessä
kunnan kiinteistötoimikunta.²

3.11. Irtaimen omaisuuden myynti

Irtainta omaisuutta jouduttiin myymään toisinaan velkojen mak-
sua varten. Kuortaneen kihlakunnassa oli irtainta omaisuutta
myyty 15 tapauksessa vuosien 1933-1935 välillä. Tiedot ovat
pakkokuutokauppapöytäkirjoista. Niiden osuus oli aineistosta
2.8 %.

Irtaimen omaisuuden huutokauppa toimitettiin seuraavan asetel-
man mukaisesti:³

Kuortane	7	(1933 3, 1934 3, 1935 1)
Lappajärvi	1	(1934)
Lehtimäki	3	(1934 2, 1935 1)
Soini	2	(1934)
Vimpeli	1	(1934)
Ahtäri	1	(1933)

-
1. TA, maatalouskiinteistöjen pakkokuutokauppatilasto Evijärvi
28.9.1931, Evijärvi 29.9.1931.
  2. VMA, KKKA, pakkokuutokauppapöytäkirjat 1930-1931, 1933-1934
  3. VMA, KKKA, pakkokuutokauppapöytäkirjat 1933-1935.

Irtain omaisuus luokiteltiin ja hinnoiteltiin tarkasti. Yleensä mukaan otettiin kaikki työkalut ja jopa huonekalut. Näin ainakin Lehtimäellä 5.12.1934 toimitetussa irtaimen omaisuuden pakkohuutokaupassa.¹

4. TOIMENPITEET TALOUSPULAN TORJUMISEKSI

4.1. Yleistilanne

Merkit talouspulasta toipumiseksi alkoivat ilmetä jo vuoden 1932 lopulla. Varsinaisesti vuosien 1933 ja 1934 aikana alkoi noususuhdanne.

Henkeä kohden laskettu kansantuote kasvoi sotien välisenä aikana 3.7 % vuodessa. Se merkitsi kansantuotteen kaksinkertaistumista vuodesta 1920 vuoteen 1938 mennessä. Samaan aikaan koko kansantuotteen vuotuinen kasvuprosentti oli suurempi eli 4.5 %. Suomen taloudellinen asema parani huomattavasti suhteessa muihin Euroopan maihin.²

Eräänä syynä siihen, että pulasta selviydyttiin suhteellisen nopeasti, oli markan devalvoiminen. Tämän ansiosta markan arvopysyminen kiinteänä 1930-luvun lopulle saakka.

Protektionistisen politiikan avulla pyrittiin vuodesta 1919 lähtien tukemaan sekä maataloutta että kotimarkkinateollisuutta

-----
1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirja Lehtimäki 5.12.1934.
2. Ahvenainen, s. 310.

ta. Maataloudessa lisättiin pulavuosina tullisuojaa. Karjataloustuotteiden vientiä tuettiin maksamalla vuodesta 1929 lähtien vientipalkkioita, ensin munista ja sianlihasta ja sitten voista ja juustosta. Näiden toimien tarkoituksena oli myös korottaa kyseisten tuotteiden kotimaisia hintoja.¹

Maaseudun tuloja vähensivät sekä maataloustuotteiden hintojen että erityisesti kantohintojen lasku. Sahatukkien ja paperipuun kantohinta aleni vuosina 1928-29 maksetusta noin 50-60 % vuoteen 1932 mennessä. Maanviljelijät olivat tehneet investointeja luottaen metsistä saataviin tuloihin. Kantohintojen lasku kuitenkin aiheutti viljelijöille vaikeuksia: veloista ja takauksista ei selviydytty.²

Valtion puuttuminen talouselämään helpotti pulan vaikutuksia. Valtio seurasi talouspulan kehittymistä. Se asetti asiantuntijakomiteoita tekemään ehdotuksia kulloinkin tarvittavista toimenpiteistä.³

Esimerkiksi jo vuonna 1930 maatalousministeriö antoi maataloushallituksen ylijohdajan J.E. Sunilan ja tri Eemil Hynnisen tehtäväksi laatia esityksen maatalouspulan torjumiseksi. Marraskuussa 1930 he jättivät mietintönsä maatalousministeriölle, joka käsitteli tehtyjä ehdotuksia ja jätti esityksen eduskunnalle.⁴

-----
1. Virrankoski, s. 198.

2. Ahvenainen, s. 315; ks. myös luku 2.2.1.

3. Jutila-Konttinen, s. 18.

4. Konttinen, s. 11.

Mietintö sisälsi hyvin yksityiskohtaisia ehdotuksia talouspulan torjumiseksi. Muun muassa ammatilliset ja talouspoliittiset toimenpiteet olivat esillä.¹

Maaseudun työttömyyden poistamiseksi järjestettiin maan- ja metsäparannustöitä. Köyhiä kuntia tuettiin avustuksin ja halpakorkoisin lainoin. Valtio avusti pienten tilojen peltojen ja laitumien raivaustoimintaa sekä viljelyspalstatoimintaa.²

Maatalouden veloista oli noin 4/5 lyhytaikaista luottoa. Maanviljelijöiden velkaantumiseen kiinnittivät myös pulaliikkeet huomiota. Ne saativat velkojen vakauttamista. Sillä tarkoitettiin lyhytaikaisen luoton muuttamista pitkäaikaiseksi lähinnä valtion liikkeelle laskemien obligaatioiden avulla. Lokakuun 10. päivänä 1931 annettiin laki valtion osanotosta Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin toiminnan laajentamiseen maatalouden velkojen vakauttamista varten. Lain nojalla Maakiinteistöpankin osakepääoma korotettiin neljästä miljoonasta 20 miljoonaa markkaa.³

Lain vaikutus oli vähäinen. Maanviljelijät kieltäytyivät ottamasta vastaan Maakiinteistöpankin liikkeellelaskemia obligatioita maksuna. Myöskään pankit eivät lunastaneet niitä kuin hyvin alhaiseen kurssiin.⁴

-----
1. Komiteanmietintö 11/1930. Helsinki 1930.

2. Jutila-Konttinen, s. 21; ks. myös luku 2.2.3.

3. Oittinen, s. 33-34; Jutila-Konttinen, s. 59 ja 61; Valtio-päiväasiakirjat III n:o 59/1931.

4. Oittinen, s. 34.

Uudet lait eräiden maatalouden velkojen vakauttamiseksi ja valtion osanotosta Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin toiminnan laajentamiseen annettiin 17.2.1933, koska aiemmin annetut valtuudet eivät riittäneet pulan torjumiseen.¹

Kun maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat edelleen lisääntyivät, ryhdyttiin maatalousministeriössä harkitsemaan näiden tilojen ostamista valtiolle asutustarkoituksiin. Näin voisivat tilojen omistajat jäädä tiloilleen. Tämän vuoksi annettiin 10.5.1932 laki pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle. Laki oli voimassa vuoden 1934 loppuun. Lunastetut kiinteistöt käytettiin asutustarkoituksiin tilattomille jaettaviksi.²

Asutushallituksen toimesta oli pakkohuutokaupoista lunastettu tammikuuhun 1935 mennessä valtiolle kaikkiaan 2 545 tilaa yhteensä 87.3 miljoonan markan hinnasta, josta tuli keskimäärin 848 markkaa hehtaaria ja 34 301 markkaa kutakin tilaa kohti. Ostettujen tilojen kokonaispinta-ala oli 102 953 hehtaaria ja siitä viljeltyä maata 18 169 hehtaaria.³

Osakeyhtiö Maakiinteistöpankki sai oikeuden ostaa tai lunastaa pakkohuutokaupoissa myytäviä kiinteistöjä 10.1.1934 annetulla lailla. Se lunasti vuoden 1935 loppuun mennessä 1 647 eri ostossa kaikkiaan 2 360 tilaa yhteensä 123.6 miljoonan markan hinnasta, josta tuli keskimäärin 861 markkaa hehtaaria

-----
1. Jutila-Konttinen, s. 62; Asetuskokoelma n:o 52/1933.

2. Jutila-Konttinen, s. 64; ks. myös luku 3.5.; Asetuskokoelma n:o 136/1932.

3. Jutila-Konttinen, s. 64-65.

kohden. Tilojen pinta-ala oli yhteensä 143 548 hehtaaria, josta viljeltyä alaa oli 26 098 hehtaaria.¹

Maakiinteistöpankin toiminnalla oli todellista merkitystä vasta sitten kun lama alkoi olla jo ohi. Vaikeimpina pulavuosina se ei kyennyt sanottavasti helpottamaan viljelijöiden luotto-tilannetta.²

Elokuussa 1931 hyväksyttiin moratoriolaki. Moratorio tarkoittaa velkojen maksun sekä ulosottotoimenpiteiden keskeyttämistä. Toimenpide oli tilapäisluontoinen ja pulamiehet olivat olettaneet tätä ajaessaan, että lama olisi lyhytaikainen. Lailla muutettiin pakkohuutokauppojen pitämiselle säädetty aika neljästä kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Lain merkitys oli kuitenkin vähäinen lähinnä siihen sisältyvien useitten rajoitusten vuoksi.³

Marraskuussa 1933 eduskunta käsitteli hallituksen esitystä laiksi velanmaksun järjestelystä kiinteistön ulosmittauksen yhteydessä. Lakiehdotus hyväksyttiin tammikuussa 1934. Sen mukaan velka-asioissa oli ensin tehtävä sovittelu. Jos sovintoon ei päästy, voitiin ulosottotoimenpiteitä lykätä 12 kuukaudella. Laki oli voimassa vuoden 1934 loppuun.⁴

-
1. Jutila-Konttinen, s. 65; Asetuskoköelma n:o 19/1934.
  2. Oittinen, s. 35; ks. luku 3.5.
  3. Oittinen, s. 36.
  4. sama, s. 36-37.

Uusi moratoriolaki annettiin toukokuussa 1932. Laki oli voimassa vuoden 1933 marraskuuhun saakka, mutta laki sisälsi rajoituksia niin, että sen käytännön merkitys jäi vähäiseksi.¹

Toukokuussa 1932 hyväksyttiin akordilaki. Se oli voimassa vuoden 1934 loppuun. Akordi tarkoitti velallisen ja velkojan välistä sovittelua niin, että viljelijä kykeni jäämään tilalleen. Tämä oli eräs pulaliikkeen yhteisistä vaatimuksista. Akordia saatettiin hakea tämän lain nojalla ennen kuin velallinen oli jo konkurssissa. Hakemus oli jätettävä oikeudelle ja jollei sovintoa saatu kolmen kuukauden kuluessa, myytiin velallisen omaisuus pakkohuutokaupalla.²

Taulukko n:o 36. Asutushallituksen ja Maakiinteistöpankin lunastamat tilat vuosina 1932-1936.³

vuosi	asutus- hallitus	maakiinteistö- pankki	yht.
1932	490	-	490
1933	907	376	1 283
1934	550	642	1 192
1935	-	545	545
1936	-	176	176
	1 947	1 739	3 686

Asutushallituksen mahdollisuudet tilojen lunastamiseen olivat rajalliset, koska se lunasti tilat rahalla. Vuoden 1933 keväällä Maakiinteistöpankki oikeutettiin obligaatioilla lunas-

-----

1. Oittinen, s. 36.

2. sama, s. 37.

3. Johanson, s. 254.

tamaan huutokaupattavia tiloja vuoden 1936 loppuun saakka. Näistä tiloista 80 % palautettiin takaisin entisille omistajille. Asutushallitus lunasti eniten tiloja vuonna 1933 ja Maakiinteistöpankki vuonna 1934. Kumpanakin vuonna lunastettiin noin 1/3 kokonaismäärästä. Kaikkiaan oli noin 1/3 edes teoriassa mahdollisuus saada tilansa takaisin.

Tilojen takaisin lunastamisen lisäksi pidettiin tärkeänä, että asutushallituksella olisi edustajansa pakkohuutokaupoissa valvomassa, ettei tiloja myytäisi alle niiden oikean arvon. Käytännössä laman aikana ei maatalouskiinteistöjä pakkomyyty läheskään niiden oikeasta arvosta. Maakiinteistöpankki ja asutushallitus maksoivat lunastamistaan viljelmistä noin 70-80 % niiden arvosta, mutta yleisellä huutokaupalla tiloja saatettiin myydä jopa alle puolen niiden todellisen arvon.¹

4.2. Kuortaneen kihlakunta

Vaasa-lehdessä oli 12.1.1935 Kuortaneen kihlakunnan kruunuvoudin Eino Vihervaaran arvio pakkohuutokaupattujen tilojen hintatasosta. "Hintataso on ollut kohtalainen, jopa hyväkin. Onpa sattunut useita tapauksia, joissa tilasta on tarjottu liian korkea hinta nii, että Maakiinteistöpankki ei ole voinut tilaa ottaa ollenkaan vastaan. Osaltaan ovat takausmiehetkin olleet aiheuttamassa tällaista suhteetonta hinnannousua, mutta

-----
1. Oittinen, s. 39.

monissa tapauksissa ovat tavalliset huutajat tarjonneet näitä korkeita hintoja. Kiinteistöjen hintataso on siis tässä kihlakunnassa muodostunut varsin korkeaksi, joten pula-ajan vaikutuksia ei ole enää tässäkään kohdassa havaittavissa." Kruunuvouti mainitsi vielä, että sinä aikana, kun hän on ollut Kuortaneen kihlakunnan kruunuvoutina, parhaita kuntia ovat olleet koko ajan Töysä, joka oli taloudellisesti vahva, sekä Alavus. Näissä kunnissa selviydettiin pula-ajasta vähemmällä. Pahiten kärsivät Alajärvi, Vimpeli ja Evijärvi.¹

Kuortaneen kihlakunnassa pyrittiin lama-aikana järjestämään työttömille työtilaisuuksia. Tavallisimpia olivat metsätyöt. Esimerkiksi Soinissa voitiin työttömyyskortistosta poistaa vuoden 1933 puolivälissä kaikki työttömät. Se oli ensimmäinen kerta pula-aikana. Vuoden 1933 kesällä oli kunnassa käynnissä kaksi huomattavaa tienrakennusta sekä metsänkuivatustöitä valtion metsissä.²

Valtion varoilla suoritettiin hätäaputöitä. Muun muassa Alavudella työttömille järjestettiin hätäaputöinä Alavus-Virrat maantien rakentaminen.³

Luvussa 2.2.3. selostettiin tarkemmin valtion toimenpiteistä työttömyyden torjumiseksi. Varatöihin pystyttiin sijoittamaan osa työttömistä, ei kuitenkaan kaikkia. Monet joutuivat turvautumaan kunnan jakamiin raha- ja ruoka-avustuksiin. Kunnat

-----
1. Vaasa 12.1.1935.

2. Vaasa 9.11..933.

3. Ilkka 12.11.1932.

olivat huolestuneita talouspulan aiheuttamasta työttömyydestä sekä sen mukanaan tuomasta köyhyydestä. Kunnat pyrkivät järjestämään varatöitä mahdollisuuksiensa mukaan. Esimerkiksi Alavudella jätettiin kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle anomus varatöiden järjestämisestä.¹

Taluspula lisäsi kuntien rasitusta. Köyhäinhoitomenot kasvoivat useassa kunnassa. Alajärvellä olivat köyhäinhoitomenot kasvaneet nimenomaan pulan ankarimpina vuosina 1931 ja 1932. Työttömyys oli suurin syy, joka lisäsi avunpyyntöjen määrää.²

Valtio pyrki myös asutustoiminnalla helpottamaan tilattomien asemaa. Vuonna 1922 hyväksyttiin Lex Kallio, jonka mukaan jokainen tilaton, vähävarainen, maatalousammattiin perehtynyt ja jonkin verran maatalousirtaimistoa omistava henkilö oli oikeutettu maansaantiin. Viljelystilan ylärajaksi asetettiin 20 hehtaaria maatalousmaata sekä saman verran metsää.³

Vuonna 1925 annettiin Lex Pulkkinen, jolla määrättiin palautettavaksi asutustarkoituksiin ne tilat, jotka yhtiöt olivat hankkineet kiertämällä vuoden 1915 asetusta. Se oli kieltänyt puutavarayhtiöiden maanhankinnan.⁴

Lex Kalliota uusittiin myöhemmin ja vuonna 1936 säädettiin uusi asutuslaki, joka oli voimassa 1950-luvulle asti. Sen merkitys jäi käytännössä vähäiseksi, sillä myöhemmät sota-ajan

-----
 1. Ilkka 23.11.1931; ks. myös luku 2.2.3.
 2. Ilkka 24.2.1932.
 3. Jutikkala, s. 208.
 4. Ahvenainen-Vartiainen, s. 182.

asutuslait, pika-asutuslaki ja maanhankintalaki syrjäyttivät tämän lain toimeenpanon.¹

Laki erikoisasutustoiminnasta annettiin 10.1.1934. Samana päivänä annettiin laki Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin oikeudesta ostaa tai lunastaa pakkohuutokaupalla myytäviä kiinteistöjä. Lailla erikoisasutustoiminnan harjoittamisesta valtuutettiin maatalousministeriö ostamaan valtiolle maatalouskiinteistöjä. Näillä asutustiloilla oli tarkoitus toimeenpanna varatöinä maankuivatus-, raivaus-, tie-, rakennus- yms. töitä. Lailla pyrittiin vähentämään vallitsevaa työttömyyttä. Tila annettiin työttömälle viljeltäväksi. Ennen kuin tila lopullisesti luovutettiin, otettiin hakija viljelijäksi maatalousministeriön määräämäksi koeajaksi.²

Valtio pyrki aktiivisesti lieventämään talouslaman seurauksia. Sen osanotto toimenpiteiden järjestämiseen keskittyi lakien ja asetusten säätämiseen. Talouspulasta selviytyttiinkin Suomessa aikaisemmin kuin muualla. Jo vuoden 1933 lopulla ja vuoden 1934 alussa alkoivat näkyä nousukauden merkit.

-
1. Hietanen, Silvo, Siirtoväen pika-asutuslaki 1940. Asutuspoliittinen tausta ja sisältö sekä toimeenpano. Historiallisia tutkimuksia 117. Helsinki 1982, s. 27.
  2. Asetuskokoelma n:o 12/1934.

5. TALOUSPULAN VUODET KOKO MAASSA SEKÄ KUORTANEEN KIHLAKUNNASSA

Taluspula alkoi Suomessa vuotta aikaisemmin kuin muualla maatalouspulana. Suhdannetilanne oli jo vuonna 1927 ylikuumenemassa. Tämä näkyi ennen kaikkea sahateollisuudessa ja rakennustuotannossa. Noususuhdanteen innoittama taloudellinen toiminta lisäsi tuontipainetta, jota lisäsi vielä vuoden 1928 huono sato. Vienti oli myös vaikeuksissa liikatarjonnan ja hintatason laskun takia.

Suomessa oli ollut jo 1920-luvun alussa lamakausi, josta toivuttiin vuoteen 1925 mennessä. Nousukautta kesti 1920-luvun lopulle saakka. Yleismaailmallinen pula alkoi vuoden 1929 lopulla, jolloin se levisi Suomeenkin.

Valtaosa väestöstä sai Suomessa toimeentulonsa maataloudesta, vuonna 1930 lähes 60 %. Maatalouteen saatiin lisätuloja metsätaloudesta. Yksityisten omistuksessa olikin 51 % metsäalasta. Yksityisistä metsänomistajista pääosa oli maanviljelijöitä. Taluspula vaikutti tilojen arvon vähenemiseen. Tämä tuntui etenkin keski- ja suurviljelijöiden kohdalla maan länsiosassa.

Vuoden 1928 kriisin seurauksena kiristettiin rahapolitiikkaa. Laman vaikeimmat vuodet olivat 1929-33. Maataloudessa lama tuntui hakkuiden supistumisena sekä hintojen laskuna.

Maatalouden tulot laskivat vuodesta 1928 vuoteen 1931, jonka jälkeen ne nousivat. Maataloutta pyrittiin tukemaan muun muassa tullisuojan avulla talouspulan aikana.

Maataloustuotteiden hintojen ja kantohintojen lasku vähensivät maatalouden tuloja. Metsistä oli totuttu saamaan lisätuloja. Tähän luottaen maanviljelijät olivat tehneet investointeja. Kantohintojen lasku aiheutti viljelijöille vaikeuksia. Velat ja takaukset olivat ylivoimaisia.

Maatalouden velkaantuminen johtui korkeasuhdanteen aikaisesta liiallisesta investoinnista. Vuoden 1928 kadon seurauksena jouduttiin ottamaan lisäksi katolainoja. Velkaa tehtiin myös uudisraivausta varten, mikä lisäsikin peltoalaa tuntuvasti. Näistä veloista ei kyetty selviytymään talouspulan aikana.

Varsin usein olikin seurauksena tilan joutuminen pakkomyyntiin. Eniten huutokauppoja toimitettiin vuonna 1933. Vaikka lama alkoikin hellittää, jatkuivat huutokaupat. Tämä johtui osaksi siitä, että ulosmittausprosessi oli pitkä, joten varsinainen huutokauppa saatettiin pitää vasta noin vuoden kuluttua ulosmittauksesta.

Kuortaneen kihlakunnassa joutivat kokonaispinta-alaltaan suurimmat tilat herkemmin pakkohuutokauppoihin. Yli sadan hehtaarin tilojen osuus oli noin 1/3 aineistosta. Peltoalaltaan taas alle viiden hehtaarin tilat eli pientilat joutuivat tällä

alueella pakkomyyntiin. Metsien osuus vaihteli pakkomyydyillä tiloilla. Metsäalasta oli alle viiden hehtaarin osuus lähes yhtä suuri kuin mitä oli yli 25, yli 50 ja yli sadan hehtaarin metsäalojen, kaikkien osuus oli noin 20 % pakkohuutokaupattujen tilojen metsäalasta.

Kuortaneen kihlakunnan kohdalta voidaan todeta, että pakkomyyntiin joutuneet tilat olivat peltoalaltaan pieniä, mutta metsien osuus tiloilla oli tasaisempi. Suurimmaksi osaksi näillä tiloilla metsät olivat enimmäkseen yli 25 hehtaarin suuruisia.

Alueellisesti jakaantuivat pakkohuutokaupat kihlakunnan alueella selvimmin eteläosaan sekä pohjoisosaan. Sekä Alajärvelä että Virroilla oli pidettyjen huutokauppojen osuus noin 1/5 kaikista kihlakunnassa pidetyistä huutokaupoista. Muiden kuntien osuus oli pienempi.

Kyseiset kunnat, Alajärvi ja Virrat, olivat alueeltaan muita kunti suuremmat. Tämä voisi olla selityksenä sille, että pula oli niissä maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppojen osalta tuntuvampi. Alueen pienemmissä kunnissa pula-aika ohitettiin melko vähäisin seurauksin. Osaksi tämä johtui melko tehokkaista valtion ja kunnan toiemnpiteistä pulan aikana.

Kuortaneen kihlakunnassa oli pulavuosina pidettyjen huutokauppojen yleisimpänä syynä liiketoimet. Ennen lamakautta vallinneina korkeasuhdanteen vuosina oli yleistä, että maanviljelijät sijoittivat esimerkiksi sahoihin varojaan, etenkin suurtilalliset. Tämän aineiston perusteella ei voida todistaa olisiko näin myös Kuortaneen kihlakunnassa, mutta on oletettavaa, että ne, joilla oli metsää myytäväksi, sijoittivat voitot edelleen. Talouslaman puhjetessa joutuivat sahat useasti lopettamaan jopa toimintansa, joten osakkaina olleet joutuivat vastaamaan tappiosta. Niinpä joutuivat monet tilalliset myymään velkojen takuiksi joko vapaaehtoisesti tai pakotettuna jopa tilansa.

Pakkohuutokauppojen syiden tutkiminen käytetyn aineiston perusteella osoittautui hankalaksi, joten vastauksen antaminen siihen, miksi tiloja huutokaupattiin Kuortaneen kihlakunnassa 1930-luvun alkuvuosina, ei ole yksiselitteinen. Pakkohuutokauppapöytäkirjojen ja pakkohuutokauppatilaston perusteella voidaan todeta, että tilat jotka joutuivat pakkomyyntiin, olivat varsin velkaantuneita. Velkoja haettiin huutokauppojen yhteydessä runsaasti.

Laman vaikutukset näkyivät eri tavalla eri puolella Suomea. Kuortaneen kihlakunnassa pakkohuutokauppoja toimitettiin noin neljännes Vaasan läänin huutokaupoista ja koko maahan nähden suhde oli noin kolme prosenttia. Vastaavasti Kuortaneen kihlakunnan kaikkiin tiloihin nähden toimitettiin pakkohuutokauppoja noin 5.5%. Tämän perusteella ei tilannetta voi sanoa huolestuttavaksi, mutta jos verrataan tilannetta pulavuosia

edeltäneeseen aikaan, nämä luvut osoittivat tilanteen vakavaksi. Eniten pulasta kärsivät Kuortaneen kihlakunnassa Alajärvi, Vimpeli ja Evijärvi.

Työttömyys tuntui eniten pulavuosina, ainakin lehtitietojen perusteella. Valtio velvoitti kuntia järjestämään työttömille hätäapu- ja varatöitä. Talouspulan aikana jouduttiin kehittämään työttömyyden torjumiseen järjestelmä, sillä aikaisemmin ei työttömyyttä ollut ilmennyt niin suurena kuin mitä talouspulan vuosina.

Kuortaneen kihlakunnassa työttömyyttä ilmeni jokaisessa kunnassa. Kunnat järjestivät työttömille metsänperkausta ja ojan-kaivuuta, mutta kaikille ei töitä pystytty järjestämään. Niinpä useat työttömät joutuivat turvautumaan huoltoapuun tai lähemään jopa kerjuulle.

Taluspula näkyi myös poliittisena liikehtimisena. Pulaliike vaati valtiolta toimenpiteitä maanviljelijöiden taloudellisen tilanteen turvaamiseen. Pulaliikkeen vaatimuksena oli myös se, että pakkohuutokauppojen estämiseksi säädettäisiin moratorio- ja akordilait. Nämä toteutettiin myöhemmin. Näiden lakien merkitys jäi kuitenkin vähäiseksi.

Pulakokouksia pidettiin myös Lappajärvellä ja Alajärvellä. Niiden vaatimuksena oli luotto-olojen pikainen järjestely sekä

korkokannan alentaminen. Lisäksi vaadittiin valtiolta suurempaa huomiota vallitsevaan työttömyyteen. Nivalan konikapinan ja Mäntsälän kapina tuntuivat myös kihlakunnassa. Miehiä osallistui alueelta Nivalan konikapinan seurauksena Läpualla välikohtaukseen, jossa oli tarkoitus kaapata useita hallituksen jäseniä sekä eduskunnan puhemies. Kuortaneen kihlakunnassa ei pulaliikehdintä ollut kuitenkaan niin voimakasta kuin muualla maassa.

Valtio pyrki osaksi pulaliikkeiden vaatimuksesta, mutta myös tilanteen vaatimuksesta, kehittämään toimenpiteitä talouspuhlasta selviytymiseksi. Maataloudessa lisättiin tullisuojaa. Karjataloustuotteiden vientiä tuettiin maksamalla vuodesta 1929 lähtien vientipalkkioita, ensin munista ja sitten voista ja juustosta.

Valtio asetti asiantuntijakomiteoita tekemään ehdotuksia talouspuhlun torjumiseksi. Esimerkiksi vuonna 1930 asetettiin komitea pohtimaan maatalouspuhlun torjumista.

Maaseudun työttömyyttä pyrittiin torjumaan järjestämällä maan- ja metsänparannustöitä. Köyhiä kuntia tuettiin avustuksin ja halpakorkoisin lainoin. Valtio avusti pienten tilojen peltojen ja laitumien raivaustoimintaa sekä viljelyspalstatoimintaa.

Maatalouden velkojen vakauttamiseksi annettiin laki 10.10.1931 valtion osnotosta Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin toiminnan laajentamiseen. Lain nojalla Maakiinteistöpankin osakepääoma korotettiin neljästä miljoonasta 20 miljoonaan markkaan. Lain vaikutus jäi vähäiseksi.

Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppojen lisääntyessä ryhdyttiin maatalousministeriössä pohtimaan näiden tilojen ostamista valtiolle asutustarkoituksiin. Laki annettiin 10.5.1932. Se oli voimassa vuoden 1934 loppuun saakka. Lunastetut kiinteistöt käytettiin asutustarkoituksiin tilattomille jaettaviksi.

Osakeyhtiö Maakiinteistöpankki sai oikeuden ostaa tai lunastaa pakkohuutokaupalla myytäviä kiinteistöjä 10.1.1934 annetulla lailla, koska pakkohuutokauppojen määrä oli kohonnut vuoden 1933 aikana.

Kaikkiaan Suomessa valtion toimenpiteet nopeuttivat lamasta selviytymistä. Meillä lama päättyi aikaisemmin kuin useissa muissa maissa. Laman syvin vaihe oli Suomessa vuosina 1929-33. Korkeasuhdanne alkoi vuoden 1933 lopulla ja sitä kesti vuoteen 1938.

Kuortaneen kihlakunnassa lama alkoi tuntua pakkohuutokauppojen lisääntymisenä vuonna 1931. Syvimmillään lama oli vuosina 1933-34. Helpotusta alkoi tapahtua jälleen vuonna 1934. Pulan voidaan katsoa ohitetun kihlakunnassa kuten koko maassakin vuonna 1935.

Lama ei kihlakunnan alueella osoittanut niin hälyttäviä merkkejä kuin mitä esimerkiksi Oulun seudulla. Kuitenkin ennen 1930-lukua ei pakkohuutokauppoja ilmennyt juuri lainkaan, joten siihen nähden tilanne oli huolestuttava.

Taluspula ilmeni Kuortaneen kihlakunnassa paitsi lisääntyvinä pakkohuutokauppoina, myös työttömyytenä. Lehtitietojen perusteella työttömyys oli hyvinkin voimakasta laman syvimpinä vuosina. Itse ilmiönä taluspulan aika ei Kuortaneen kihlakunnassa ollut niin hälyttävä kuin pohjoisemmassa Suomessa.

LÄHTEET

ALKUPERÄISLÄHTEET

Tilastokeskuksen Arkisto (TA), Helsinki

Maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.

Pakkohuutokauppatilastojen vuosittaiset yhteenvedot 1931-1935.

Vaasan Maakunta-arkisto (VMA), Vaasa

Kuortaneen kihlakunnan kruuvunvoudin arkisto (KKKA)

Pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935.

VIRALLISJULKAISUT

Asetuskokoelmat 1932, 1933, 1934.

Suomen Suuriruhtinaanmaan Asetus-Kokoelma 1895. Helsinki 1896

Suomen Tilastollinen Vuosikirja (STV) 1936.

Suomen Virallinen Tilasto (SVT):

III 22. Maatalous. Maanviljelys ja karjanhoito vuonna 1925. Helsinki 1926.

III 26:1, osa 1. Maatalous. Yleinen maataloustiedustelu v. 1929-30. Helsinki 1932.

III 27. Maatalous. Maanviljelys ja karjanhoito vuosina 1929 ja 1930. Helsinki 1932.

VI 1-3. Väestötilastoa 76:3. Suomen väestö, III nide. Helsinki 1934

Valtiopäiväasiakirjat 1931.

KOMITEANMIETINNÖT

Komiteanmietintö 11/1930. Helsinki 1930.

Komiteanmietintö 2/1932. Helsinki 1932.

KIRJALLISUUS

Ahvenainen, Jorma, taloudellinen kasvu ja elintaso. Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi. Helsinki 1982.

Ahvenainen, Jorma-Vartiainen, Henri J., Itsenäisen Suomen talouspolitiikka. Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi. Helsinki 1982.

Beckman, Svante-Johansen, Hans Chr.-Sejersted, Francis-Vartiainen, Henri J., Ekonomisk politik och teori i Norden under mellankrigstiden. Kriser och krispolitik i Norden under mellankrigstiden. Nordiska historikermötet i Uppsala 1974. Uppsala 1974.

Ellilä, Tauno, Ulosotto-oikeuden yleiset opit. 2.p. Porvoo 1970.

Gebhard, Hannes, Maanviljelijöiden velkaantuminen tätä nykyä. Osuuskassojen Keskusliiton julkaisuja. Sarja I. Osuuskassakirjasto n:o 3. Helsinki 1930.

Gebhard, Hannes, Suomen maanviljelijöiden pääomapula. Osuuskassojen Keskusliiton julkaisuja. Sarja I. Osuuskassakirjasto n:o 4. Helsinki 1931.

Haanpää, Pentti, Isännät ja isäntien varjot. Romaani talonpojan sortumisesta. Keuruu 1980.

Helander, A. Benj., Suomen metsätalouden historia. Keuruu 1949.

- Hietanen, Silvo, Siirtoväen pika-asutuslaki 1940. Asutuspoliittinen tausta ja sisältö sekä toimeenpano. Historiallisia tutkimuksia 117. Helsinki 1982.
- Hirvensalo, J.G., Vuoden 1928 kato ja toimenpiteet sen seurauksen lieventämiseksi. Maatalousministeriön julkaisuja. Helsinki 1931.
- Holopainen, Viljo, Metsätalous sekä puu- ja paperiteollisuus 1919-1939. Itsenäisen Suomen taloushistoriaa 1919-1950. Porvoo 1967.
- Johanson, V.F., Suomen maanviljelijäin velkaantuminen ja toimenpiteet sen lieventämiseksi vv. 1931-34. Suomen Maataloustieteellisen seuran julkaisuja 44. Acta Agraria Fennica. Vammala 1941.
- Jutikkala, Eino, Omavaraiseen maatalouteen. Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi. Helsinki 1982.
- Jutila, K.T.-Konttinen, J.H., Maatalouspula Suomessa vv. 1928-35. Porvoo 1936.
- Juva, Einar W., P.E. Svinhufvud II 1917-1944. Porvoo 1961.
- Kahra, Eljas, Työttömyyskauden 1933-34 työttömyyden torjumista koskeva ohjelma. Helsinki 1933.
- Kahra, Eljas, Työttömyys vuosina 1928-36. Työttömyysneuvoston julkaisuja. Helsinki 1938.
- Kangas, Lasse, Kustaa Tiitu - Tasavallan talonpoika. Jyväskylä 1983.
- Konttinen, J.H., Maatalouspula ja toimenpiteet sen torjumiseksi. Maatalousministeriön julkaisuja n:o 15. Helsinki 1934.

- Korpela, E.J., Maatalous 1919-1939. Itsenäisen Suomen taloushistoriaa 1919-1950. Porvoo 1967.
- Koskela, Esko, Kunta ja kuntalaiset. Järviseudun historia II. Vaasa 1983.
- Pitkänen, Kari, Väestönkehitys. Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi. Helsinki 1982.
- Suvanto, Antti, Raha- ja luottomarkkinat. Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi. Helsinki 1982.
- Tirkkonen, Tauno, Oikeudenkäyntilaitos ja sen uudistaminen. Oma maa I. Porvoo 1958.
- Waris, Klaus, Kuluttajain tulot, kulutus ja säästäminen suhdannekehityksen valossa Suomessa vuosina 1926-1938, Kansantaloudellisia tutkimuksia XIV. Helsinki 1945.
- Viitaniemi, Matti, Elinkeinot. Järviseudun historia II. Vaasa 1983.
- Willandt, O.W., Maatalouden velkaantumisesta Suomessa. Taloudellisen neuvottelukunnan julkaisuja n:o 11. Helsinki 1931.
- Virrankoski, Pentti, Suomen taloushistoria. Keuruu 1975.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

- Kuusterä, Paula, Maatalouden 1930-luvun lamanaikaisesta protestitoiminnasta Suomessa. Tutkielma pulaliikehdinnan taloudellissosiaalisesta taustasta ja alueellisesta laajuudesta. Poliittisen historian lisensiaaintyö. Helsingin yliopisto 1979.

- Lackman, Matti, Muhoksen pulaliike, sen yhteiskunnallinen tausta, synty ja toiminta. Suomen historian sivulaudaturtyö. Jyväskylän yliopisto 1977.
- Lackman, Matti, Suomen Kommunistisen Puolueen vaikutus pientalonpoikaisliikkeisiin 1918-1930. Suomen historian lisenasiaatintyö. Jyväskylän yliopisto 1980.
- Nieminen, Pirkko-Liisa, Talouspula ja työttömyys. Suomen historian sivulaudaturtyö. Jyväskylän yliopisto 1970.
- Oittinen, Paula, Pulaliikehdintä Suomessa 1930-luvulla. Poliittisen historian pro gradu. Helsingin yliopisto 1975.

SANOMALEHDET

- Helsingin Sanomat (HS) 1982
 Ilkka 1930, 1931, 1932
 Vaasa 1930, 1932, 1933, 1935

HAASTATTELUT

- Haavisto, Urho, maanviljelijä, Töysä 24.1.1983 (s. 1919)
 Housu, Vihtori, maanviljelijä, Töysä 24.1.1983 (s. 1900)

LIITE 1

Havaintoaineiston muuttujaluettelo

	kentän pit.	SAR
1 Nro	3	1-3
2 Kunta	2	4-5 01-12
1. Alajärvi		
2. Alavus		
3. Evijärvi		
4. Korttesjärvi		
5. Kuortane		
6. Lappajärvi		
7. Lehtimäki		
8. Soini		
9. Töysä		
10. Vimpeli		
11. Virrat		
12. Ähtäri		
3 Kokonaispa	5	6-10
4 vilj. maa	5	11-15
5 vilj. kelp.	5	16-20
6 metsä	5	21-25
7 joutomaa	5	26-30
8 Velka (1000 mk)	4	31-34
9 Kenen toim.	2	35-36
Velkojat:		01-10 (ks. velkojat)
10 1. liikep.	1	37
11 2. sp	1	38
12 3. osuusk.	1	39
13 4. hypoteekkil.	1	40
14 5. yksityinen	1	41
15 6. kunta	1	42
16 7. valtio	1	43
17 8. srk	1	44
18 9. yhtiöt	1	45
19 10. muut	1	46
Ostajat:		
20 1. pankit	1	47
21 2. yksityinen	1	48
22 3. kunta	1	49
23 4. valtio	1	50
24 5. srk	1	51
25 6. yhtiöt	1	52
26 7. maakiinteistö	1	53
27 8. muut	1	54
28 Tarjous (1000 mk)	4	55-58
Takaajat		
29 yksityinen	1	59
30 muut	1	60
Lainan laatu		
31 kiinnitetty	1	61
32 kiinnittämätön	1	62
Syyt		
33 sitoum. toisen psta	1	63
34 liiketoimet	1	64
35 velkaantum.	1	65
36 muut	1	66
37 Peruutettu huutok	1	67
38 Uudelleenmyynti	1	68
39 Ostaja	1	69
40 Vuosi	2	70-71
41 Lähde	1	80

ha (2 des.)

0=ei
1=kyllä

0=ei
1=kyllä

0=ei
1=kyllä

0=ei
1=kyllä

0=ei
1=kyllä

0=ei
1=kyllä
1-8 (ks. os
tajat)
1=pöytäkirj
2=tilasto

IMI _____

TA-NUMERO _____

PVM _____

SIVU _____

5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80
380.07	0.0421		0.0421		0.013	0.100	1.1010	00.001	00.000	0013.10		10.0	34		1
esumerkkirivi: VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirja 13.2.1934 Lehtinäki.															

Kuortaneen kihlakunta

Tilastokartta 1.1.1975

LIITE 4. Eläkeluovutuksia läänittöihin vuonna 1930.¹

Luokka	Uudenm.	o/oo	Tu. ja Jo	o/oo	A-mu	o/oo	Häme	o/oo	Viljari	o/oo	Mikkeli	o/oo	Luopio	o/oo	Vespa	o/oo	Tulu	o/oo	Eokomaa	o/oo
1. maatalous eläkeluovutuksen	151 445	315,4	207 251	506,9	13 517	686,0	200 240	540,7	342 722	503,2	145 744	734,3	264 531	720,9	345 822	717,9	263 466	682,0	2 014 788	596,0
2. teollisuus ja käsityö	130 297	271,3	13 401	170,4	755	38,3	81 702	220,6	97 143	165,3	22 550	113,6	43 738	110,2	53 075	110,2	56 854	147,2	509 505	168,5
3. liikenne	30 683	63,9	20 645	42,2	2 070	105,0	12 559	33,9	27 264	17,6	6 091	30,7	7 350	20,1	11 673	24,2	8 952	23,2	127 995	37,9
4. kauppa	52 482	109,3	19 392	39,6	449	22,8	14 316	38,7	21 506	36,7	4 422	22,3	9 078	24,7	13 792	28,6	9 850	25,5	145 361	43,0
5. julkinen toiminta ja vapaut. ammit	41 996	87,5	17 332	35,4	800	40,6	14 256	38,5	25 149	42,8	5 079	25,6	9 306	25,4	13 554	28,1	11 255	29,1	138 727	41,0
6. muut luokittelematta jääneet ammit	16 555	38,6	6 644	13,6	209	10,6	5 135	13,9	12 067	20,5	1 399	7,0	2 273	6,2	3 417	7,1	1 493	3,9	51 192	15,1
7. työttömyys, päivä- ja kassatonta ihmisen edellisen viikkoa ammit	20 578	42,9	25 296	51,7	631	32,0	23 737	64,1	42 713	72,7	7 077	35,7	18 837	51,3	19 368	40,2	21 964	56,8	180 201	53,3
8. Ihmisen ammitta olevia henkilöitä	34 145	71,1	29 497	60,2	1 274	64,7	18 366	49,6	18 300	31,2	6 106	30,8	11 813	32,2	21 022	43,7	12 480	32,3	152 979	45,2
	480 141	1000,0	489 458	1000,0	19 765	1000,0	370 311	1000,0	587 644	1000,0	198 468	1000,0	366 934	1000,0	481 773	1000,0	396 314	1000,0	3 380 748	1000,0

1. SVT VI 76:1-3, Suomen virettä 31.12.1930, III nide, Helsinki 1934, n. 8-9.

LIITE 5. Viljelmäin maa-alan jakautuminen tiluslajien mukaan v. 1929: lääni, kihlakunta ja kunnat, ha.¹

	puu- ja kasvitarha	peltoa	niittyä	laidun- maata	kaskivil- jelyksiä	metsämaata	jouto- ym. maata	yht.	kunnan koko maa-ala
Alajärvi	3	8 406	64	602	2	22 535	9 056	40 668	76 970
Alavus	7	7 959	380	196	-	35 834	10 085	54 461	84 590
Evijärvi	3	5 391	416	384	-	20 542	3 241	29 977	34 130
Kortesjärvi	1	5 442	106	185	1	11 488	3 190	20 413	28 630
Kuortane	6	6 987	198	177	2	24 394	5 575	37 339	47 950
Lappajärvi	4	7 066	42	258	-	22 162	5 389	34 921	45 780
Lehtimäki	1	1 645	28	378	-	13 546	4 067	19 665	30 590
Soini	2	2 519	98	507	2	17 005	4 459	24 592	56 700
Töysä	4	3 865	63	271	-	19 281	2 140	25 624	29 250
Vimpeli	3	4 151	87	104	-	10 367	3 075	17 787	22 940
Virrat	11	7 482	333	1 438	-	45 574	6 286	61 124	111 840
Ähtäri	4	3 973	77	694	-	32 827	7 523	45 098	64 210
Kuortaneen kihlakunta	49	64 886	1 892	5 194	7	275 555	64 086	411 669	633 580
Vaasan lääni	459	467 020	44 319	41 168	142	1 708 368	251 851	2 513 327	3 836 450
koko maa	7 592	2 245 219	495 952	440 136	2 012	10 513 613	1 652 161	15 356 685	34 412 303

1. SVT III 26:1. Yleinen maataloustiedustelu v. 1929-30, taulu n:o 3, s. 22.

LIITE 6 Viljelmät ryhmiteltynä peltoalan suuruuden mukaan v. 1929: lääni, kihlakunta, kunnat.¹

	0.25- 0.50	0.50- 1	1- 2	2- 3	3- 5	5- 10	10- 15	15- 25	25- 50	50- 100	yli 100	yhteensä
Alajärvi	27	56	89	74	102	196	146	142	56	4	-	892
Alavus	28	61	138	110	187	266	139	118	35	3	-	1 085
Evijärvi	5	20	28	32	48	113	109	107	31	-	-	493
Kortesjärvi	3	14	51	23	48	106	89	105	44	-	-	483
Kuortane	11	44	91	81	82	142	134	134	36	1	-	756
Lappajärvi	14	29	50	36	55	113	168	149	34	1	-	649
Lehtimäki	34	24	39	38	70	103	28	9	2	-	-	347
Soini	25	45	69	67	89	124	46	21	3	-	-	489
Töysä	30	42	52	47	65	114	64	56	25	1	-	496
Vimpeli	8	14	41	27	46	92	89	74	23	1	-	415
Virrat	84	127	188	168	236	223	106	86	31	8	-	1 257
Ähtäri	78	101	142	121	183	173	63	36	9	-	-	906
Kuortaneen kihlakunta	347	577	978	824	1 211	1 765	1 181	1 037	329	19	-	8 268
Vaasan lääni	1 683	3 359	6 019	5 179	7 855	12 983	7 902	6 499	2 786	303	21	54 589
koko maa	13 881	24 106	40 114	32 279	46 513	62 584	28 947	22 810	12 240	2 865	832	287 171

1. SVT III 26:1. Yleinen maataloustiedustelu v. 1929-30, taulu n:o 1, s. 13.

LIITE 7 Työttömyys vuosina 1929-1936.¹

vuosi	Kaupungit työttömiä			keskim./ kunta	Maaseutu työttömiä			keskim./ kunta	Koko maa työttömiä		keskim./ kunta
	kuntia	yht.	% kaikista		kuntia	yht.	% kaikista		kuntia	yht.	
1929	8	7 841	33.7	980	63	15 399	66.3	244	71	23 240	237
1930	28	15 715	28.3	561	189	39 892	71.7	211	217	55 607	256
1931	31	18 621	21.2	601	373	69 046	78.8	185	404	87 667	217
1932	31	23 433	28.1	756	336	60 087	71.9	179	367	83 520	228
1933	33	22 990	54.3	697	201	19 311	45.7	96	234	42 301	181
1934	20	12 764	64.7	638	69	6 970	35.3	101	89	19 734	222
1935	21	8 983	49.7	428	62	9 087	50.3	147	83	18 070	218
1936	9	2 431	78.5	270	9	666	21.5	74	18	3 097	172

-----
1. Kahra 1938, taulukkoliite I, s. 76-77.

LIITE 8. Kaupunki- ja maaseututyöttömyys läänittäin 1929-1936, keskimäärin, %.¹

Lääni	1929-30			1930-31			1931-32			1932-33			1933-34			1934-35			1935-36		
	kaup.	maas.	yht.	kaup.	maas.	yht.	kaup.	maas.	yht.	kaup.	maas.	yht.	kaup.	maas.	yht.	kaup.	maas.	yht.	kaup.	maas.	yht.
Uudenmaan	5 508	1 852	7 360	6 399	2 033	8 432	4 865	3 947	8 812	5 748	3 821	9 569	7 617	2 556	10 173	3 603	1 150	4 753	1 775	1 080	2 855
Turun ja Porin	1 484	2 373	3 857	1 600	3 143	4 743	2 352	4 978	7 330	2 202	4 775	6 977	2 184	2 896	5 080	1 011	1 054	2 065	918	642	1 600
Hämeen	1 502	1 455	2 957	1 630	2 929	4 559	2 369	4 966	7 335	2 124	3 332	5 456	1 988	1 595	3 583	1 137	652	1 789	826	432	1 258
Viljurin	2 078	4 059	6 137	1 736	8 538	10 274	3 904	14 799	18 703	5 701	10 965	16 666	4 800	3 378	8 258	3 270	1 241	4 511	1 995	1 348	3 343
Mikkelin	84	299	383	651	989	1 640	825	1 784	2 609	794	703	1 497	531	140	671	342	-	342	266	-	266
Kuopion	315	1 372	1 687	873	3 657	4 530	1 286	10 028	11 314	1 375	5 786	7 161	962	950	1 912	647	351	998	542	459	1 001
Vaasan	563	1 510	1 973	1 126	2 928	4 054	1 677	6 896	8 573	1 622	5 194	6 816	1 249	1 604	2 853	788	739	1 527	477	372	849
Oulun	310	5 277	5 587	1 827	6 990	8 817	2 064	14 610	16 674	2 354	12 188	14 542	2 326	4 867	7 193	1 574	1 679	3 253	1 469	2 855	4 324
yhteensä	11 744	18 197	29 941	15 842	51 207	67 049	19 342	62 008	81 350	21 920	46 764	68 684	21 737	17 986	39 723	12 372	6 866	19 238	8 268	7 228	15 496
	%																				
Uudenmaan	74.8	25.2	100.0	75.9	24.1	100.0	55.2	44.8	100.0	60.1	39.9	100.0	74.9	25.1	100.0	75.8	24.2	100.0	62.2	37.8	100.0
Turun ja Porin	38.5	61.5	100.0	33.7	66.3	100.0	32.1	67.9	100.0	31.6	68.4	100.0	43.0	57.0	100.0	49.0	51.0	100.0	57.4	42.6	100.0
Hämeen	50.8	49.2	100.0	35.8	64.2	100.0	32.3	67.7	100.0	38.9	61.1	100.0	55.5	44.5	100.0	63.6	36.4	100.0	65.7	34.3	100.0
Viljurin	33.9	66.1	100.0	16.9	83.1	100.0	20.9	79.1	100.0	34.2	65.8	100.0	59.1	40.9	100.0	72.5	27.5	100.0	59.7	40.3	100.0
Mikkelin	21.9	78.1	100.0	39.7	60.3	100.0	31.6	68.4	100.0	53.0	47.0	100.0	79.1	20.9	100.0	100.0	-	100.0	-	-	-
Kuopion	18.7	81.3	100.0	19.3	80.7	100.0	11.4	88.6	100.0	19.2	80.8	100.0	50.3	49.7	100.0	64.8	35.2	100.0	54.1	45.9	100.0
Vaasan	23.5	76.5	100.0	27.8	72.2	100.0	19.6	80.4	100.0	23.8	76.2	100.0	43.8	56.2	100.0	51.6	48.4	100.0	56.2	43.8	100.0
Oulun	5.5	94.5	100.0	20.7	79.3	100.0	12.4	87.6	100.0	16.2	83.8	100.0	32.3	67.7	100.0	48.4	51.6	100.0	34.0	66.0	100.0
yhteensä	39.2	60.8	100.0	33.7	66.3	100.0	23.8	76.2	100.0	31.9	68.1	100.0	54.7	45.3	100.0	64.3	35.7	100.0	53.4	46.6	100.0

1. Kahra, Eljas, Työttömyys vuosina 1928-36. Työttömyysneuvoston julkaisuja, Helsinki 1938, taulukko V, s. 62.

LIITE 9 Pakkokuutokaupat lääneittäin vuosina 1930-1935.¹

lääni	1930	%	1931	%	1932	%	1933	%	1934	%	1935	%	yht.	%
Uudenmaan	16	1.5	89	5.5	100	4.0	96	2.9	67	2.5	33	1.6	401	3.0
Turun ja Porin	156	14.3	234	14.4	294	11.6	301	9.1	185	7.0	69	3.4	1 239	9.4
Hämeen	80	7.4	130	8.0	223	8.8	227	6.9	103	3.9	45	2.2	808	6.1
Viipurin	267	24.5	413	25.5	674	26.7	990	30.0	595	22.4	587	29.1	3 526	26.7
Mikkelin	59	5.4	88	5.4	244	9.7	253	7.7	128	4.8	67	3.3	839	6.4
Kuopion	173	15.9	169	10.4	354	14.0	424	12.9	475	17.9	352	17.4	1 947	14.7
Vaasan	133	12.2	277	17.1	284	11.2	442	13.4	335	12.7	199	10.0	1 670	12.7
Oulun	204	18.8	221	13.6	353	14.0	563	17.1	763	28.8	666	33.0	2 770	21.0
Ahvenanmaa	-	-	2	0.1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0.0
	1 088	100.0	1 623	100.0	2 526	100.0	3 296	100.0	2 651	100.0	2 018	100.0	13 202	100.0

-----
 1. Vuosi 1930 Gebhard 1931, s. 14; vuodet 1931-1935 TA, maatalouskiinteistöjen pakkokuutokauppatilasto 1931-193.

LIITE 10a Pakkahuutokaupat Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.¹

kunta	1928	1929	1930	1931		1932		1933		1934		1935		yhteensä	
				a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
Alajärvi	-	4	2	18	19	23	18	23	13	23	23	11	11	104	84
Alavus	1	3	-	6	5	11	8	6	4	3	3	6	6	36	26
Evijärvi	1	-	-	11	10	15	15	5	2	14	13	3	2	49	42
Kortesjärvi	-	-	-	8	8	1	-	5	2	8	8	5	5	27	23
Kuortane	-	-	-	8	7	7	6	20	14	5	2	5	4	45	33
Lappajärvi	1	-	1	6	6	8	6	7	5	14	15	5	5	42	37
Lehtimäki	-	-	-	2	2	3	1	5	5	9	8	3	2	22	18
Soini	-	-	-	-	-	1	1	6	4	7	7	5	5	19	17
Töysä	-	-	-	3	2	4	2	2	1	-	-	1	1	10	6
Vimpeli	-	1	4	15	12	6	5	12	10	6	4	3	2	47	33
Virrat	2	2	2	18	17	20	16	34	24	15	16	13	12	106	85
Ähtäri	1	-	1	3	3	7	5	14	11	3	3	4	4	33	26
yht.	6	10	10	98	91	106	83	139	95	107	102	64	59	540	430

a = pakkohuutokauppapöytäkirjat

b = pakkohuutokauppatilastot

-----
 1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935 pakkohuutokauppapöytäkirja-aineisto kokonaisuudessaan mukana

LIITE 10b Pakkahuutokaupat Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.¹

kunta	1928	1929	1930	1931		1932		1933		1934		1935		yhteensä	
				a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
Alajärvi	-	4	2	18	19	18	18	13	13	19	23	10	11	84	84
Alavus	1	3	-	6	5	10	8	5	4	3	3	6	6	34	26
Evijärvi	1	-	-	11	10	14	15	4	2	12	13	2	2	44	42
Kortesjärvi	-	-	-	8	8	1	-	2	2	5	8	5	5	21	23
Kuortane	-	-	-	7	7	5	6	15	14	2	2	4	4	33	33
Lappajärvi	1	-	1	6	6	7	6	5	5	13	15	5	5	38	37
Lehtimäki	-	-	-	2	2	-	1	4	5	6	8	2	2	14	18
Soini	-	-	-	-	-	1	1	4	4	2	7	5	5	12	17
Töysä	-	-	-	3	2	1	2	2	1	-	-	1	1	7	6
Vimpeli	-	1	4	15	12	5	5	10	10	5	4	2	2	42	33
Virrat	2	2	2	18	17	18	16	23	24	14	16	12	12	91	85
Ähtäri	1	-	1	3	3	6	5	11	11	3	3	4	4	29	26
yht.	6	10	10	97	91	86	93	98	95	84	102	58	59	449	430

a = pakkahuutokauppapöytäkirjat

b = pakkahuutokauppatilastot

1. VMA, KKKA, pakkahuutokauppapöytäkirjat 1928-1935; TA, maatalouskiinteistöjen pakkahuutokauppatilastot 1931-1 mukana pakkahuutokauppapöytäkirjoista vain pidetyt huutokaupat.

LIITE 11 Kokonaispinta-ala Kuortaneen kihlakunnassa pakkohuutokaupoissa myydyillä tiloilla vuosina 1928-1935

kunta	- 5	%	5-10	%	10-15	%	15-25	%	25-50	%	50-100	%	100 -	%	yht.	%
Alajärvi	13	17.1	4	15.4	8	50.0	9	16.9	14	18.0	27	34.1	13	10.5	88	19.5
Alavus	12	15.8	2	7.8	-	-	3	5.7	5	6.4	1	1.3	7	5.7	30	6.6
Evijärvi	2	2.6	3	11.5	-	-	5	9.4	7	9.0	10	12.7	16	12.9	43	9.5
Kortesjärvi	3	3.9	3	11.5	-	-	2	3.8	3	3.8	4	5.1	8	6.5	23	5.1
Kuortane	5	6.7	5	19.2	1	6.3	-	-	8	10.3	9	11.4	5	4.0	33	7.3
Lappajärvi	3	3.9	2	7.8	1	6.3	6	11.3	3	3.8	5	6.3	19	15.3	39	8.6
Lehtimäki	3	3.9	1	3.8	-	-	3	5.7	4	5.1	1	1.3	6	4.8	18	4.0
Soini	3	3.9	-	-	-	-	3	5.7	5	6.4	3	3.8	3	2.4	17	3.8
Töysä	4	5.3	1	3.8	-	-	-	-	1	1.3	-	-	-	-	6	1.3
Vimpeli	1	1.3	-	-	1	6.2	1	1.9	7	9.0	8	10.1	20	16.1	38	8.4
Virrat	18	23.8	5	19.2	4	25.0	18	33.9	15	19.2	5	6.3	24	19.4	89	19.7
Ähtäri	9	11.8	-	-	1	6.2	3	5.7	6	7.7	6	7.6	3	2.4	28	6.2
yht.	76	100.0	26	100.0	16	100.0	53	100.0	78	100.0	79	100.0	124	100.0	452	100.0

-----
 1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1

LIITE 12 Kokonaispinta-ala Kuortaneen kihlakunnassa pakkohuutokaupoissa myydyillä tiloilla vuosina 1928-1935, ha¹

kunta	1928			1929			1930			1931			1932			1933			1934			1935			yhteensä		
	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka
1	-	-	-	130.13	2	65.06	98.90	2	49.45	863.47	19	45.45	1530.39	18	85.02	618.56	13	47.58	1282.04	23	55.74	553.14	11	50.29	5076.63	88	57.69
2	0.13	1	0.13	47.24	3	15.75	-	-	-	668.06	5	133.61	795.34	8	99.42	266.98	4	66.75	53.13	3	17.71	146.62	6	24.44	1977.50	30	65.92
3	117.48	1	117.48	-	-	-	-	-	-	500.03	10	50.00	2213.03	15	147.54	148.06	2	74.03	997.72	13	76.75	119.48	2	59.74	4095.80	43	95.25
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	124.89	8	15.61	-	-	-	52.48	2	26.24	818.34	8	102.29	651.84	5	130.37	1647.45	23	71.63
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	644.12	7	92.01	280.56	6	46.76	991.20	14	70.80	90.38	2	45.19	88.60	4	22.15	2094.86	33	63.48
6	20.86	1	20.86	-	-	-	175.06	1	175.06	343.92	6	57.32	451.80	6	75.30	263.11	5	52.62	1466.82	15	97.79	1022.93	5	204.59	3744.50	39	96.01
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	67.24	2	33.62	41.46	1	41.46	294.78	5	58.96	566.19	8	70.77	210.16	2	105.08	1179.83	18	65.55
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	65.00	1	65.00	312.61	4	78.15	309.33	7	44.19	278.99	5	55.60	965.93	17	56.82
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11.83	2	5.91	29.20	2	14.62	1.19	1	1.19	-	-	-	0.15	1	0.15	42.37	6	7.06
10	-	-	-	82.43	1	82.43	1280.97	4	320.23	925.84	12	77.15	802.36	5	160.47	2453.98	10	245.40	1188.13	4	297.03	167.75	2	83.88	6901.42	38	181.62
11	535.85	2	267.93	-	-	-	427.17	2	213.59	1631.57	17	95.97	774.12	16	48.38	1307.41	24	54.48	612.71	16	38.29	746.94	12	62.25	6035.77	89	67.82
12	89.15	1	89.15	-	-	-	4.69	1	4.69	236.66	3	78.89	252.07	5	50.41	259.23	11	23.57	141.97	3	47.32	113.51	4	28.38	1097.28	28	39.19
yht.	763.47	6	127.25	259.80	6	43.30	1986.75	10	198.68	6017.63	91	66.13	7235.33	83	87.17	6969.59	95	73.36	7526.76	102	73.39	4100.11	59	69.49	34859.44	456	76.45

1. VMA, EKKA, pakkohuutokaupparöykkiöt 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935; 1=Alajärvi, 2=Alavus, 3=Evijärvi, 4=Kortesjärvi, 5=Kuortane, 6=Lappajärvi, 7=Lehtimäki, 8=Soini, 9=Töysä, 10=Vimpeli, 11=Virrat, 12=Ähtäri; ha=hehtaari, lk=lukumäärä, ka=keskiarvo.

LIITE 13. Keltaa kuortaneen kihlakunnassa pakkohuutokaupoissa myytyillä tiloilla 1928-1935, ha.¹

kunta	1928			1929			1930			1931			1932			1933			1934			1935			yhteensä		
	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka
1	-	-	-	20.50	2	10.25	21.98	2	10.99	238.61	18	13.26	284.38	18	15.80	118.18	11	10.74	268.44	21	12.78	138.22	11	12.57	1090.31	83	13.14
2	-	-	-	5.91	2	2.96	-	-	-	74.20	5	14.84	98.17	8	12.27	37.62	4	9.41	11.20	3	3.73	32.04	6	5.34	259.14	28	9.26
3	26.59	1	26.59	-	-	-	-	-	-	78.91	10	7.89	410.53	15	27.37	39.95	2	19.98	224.76	13	17.29	22.30	2	11.15	803.04	43	18.68
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29.90	8	3.74	-	-	-	14.51	2	7.26	166.83	8	20.85	133.26	5	26.65	344.50	23	14.98
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	137.00	7	19.57	42.81	5	8.56	167.87	14	11.99	21.02	2	10.51	13.56	3	4.52	382.26	31	12.33
6	10.31	1	10.31	-	-	-	23.36	1	23.36	35.26	6	5.88	120.08	6	20.01	27.63	5	5.53	229.97	15	15.33	191.50	5	38.30	638.11	39	16.36
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6.20	2	3.10	8.11	1	8.11	31.16	5	6.23	80.37	7	11.48	27.89	2	13.95	153.73	17	9.04
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10.00	1	10.00	23.70	3	7.90	51.82	6	8.64	35.19	5	7.04	120.71	15	8.05
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.47	2	2.24	13.20	2	6.60	0.65	1	0.65	-	-	-	0.15	1	0.15	18.47	6	3.08
10	-	-	-	6.08	1	6.08	129.30	4	32.33	92.50	10	9.25	105.90	5	21.18	263.37	10	26.34	144.67	4	36.17	35.08	2	17.54	776.90	36	21.58
11	344.48	2	72.24	-	-	-	24.74	2	12.37	222.60	16	13.91	115.23	15	7.68	169.85	22	7.72	64.99	15	4.33	125.41	11	11.40	1067.30	83	12.86
12	4.72	1	4.72	-	-	-	-	-	-	24.00	3	8.00	45.63	4	11.41	61.04	8	7.63	14.82	2	7.41	16.77	4	4.19	166.98	32	7.59
yht.	386.10	5	77.22	32.49	5	6.50	199.38	9	22.15	943.65	87	10.85	1254.04	80	15.68	955.53	87	10.98	1278.89	96	13.32	771.37	57	13.53	5821.45	426	13.67

1. VMA, Ekka, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935; 1=Alajärvi, 2=Alvona, 3=Evijärvi, 4=Kortesjärvi, 5=Luortane, 6=Lappjärvi, 7=Lehtimäki, 8=Soini, 9=Töysä, 10=Vimpeli, 11=Virrat, 12=Ähtäri; ha=hehtaari, lk=lukumäärä, ka=keskiarvo.

LIITE 14. Viljelyskelpoinen maan tuotantoon kiinteikunnassa pakkohuutokaupoissa myytyillä tiloilla 1928-1935, ha.¹

kunta	1928			1929			1930			1931			1932			1933			1934			1935			yhteensä		
	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka
1	-	-	-	19.43	2	9.72	11.29	2	5.65	133.83	15	8.92	75.56	14	5.39	80.82	15	5.39	43.60	16	2.73	67.91	9	7.55	432.38	73	5.92
2	-	-	-	0.30	1	0.30	-	-	-	15.79	4	3.95	68.29	6	11.38	3.66	1	3.66	1.10	2	0.55	15.69	5	3.14	104.83	19	5.52
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26.80	7	3.83	39.49	9	4.39	8.26	2	4.13	52.76	9	5.86	11.44	3	3.81	138.75	30	4.63
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	103.60	3	34.53	-	-	-	36.38	2	18.19	6.95	2	3.48	-	-	-	146.93	7	20.99
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36.97	6	6.16	17.78	4	4.45	76.80	14	5.49	2.38	2	1.19	11.12	1	11.12	145.05	27	5.37
6	2.40	1	2.40	-	-	-	-	-	-	104.06	4	26.02	27.24	6	4.54	18.40	3	6.13	65.09	10	6.51	5.62	3	1.87	222.81	27	8.25
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12.80	2	6.40	1.33	1	1.33	8.30	5	1.67	63.61	5	12.72	-	-	-	86.04	13	6.62
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.08	1	1.08	66.17	5	13.23	29.21	6	4.87	16.48	3	5.49	112.94	15	7.53
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.77	1	0.77	5.66	1	5.66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6.43	2	3.22
10	-	-	-	0.51	1	0.51	134.85	3	44.95	38.96	6	6.49	10.77	3	3.59	79.12	4	19.78	9.65	2	4.83	10.55	2	5.28	284.41	21	13.54
11	-	-	-	-	-	-	0.50	1	0.50	146.77	11	13.34	57.07	11	5.19	242.95	22	11.04	32.98	10	3.50	35.47	8	4.43	515.74	63	8.19
12	30.64	1	30.64	-	-	-	-	-	-	15.54	2	7.77	14.96	4	3.74	30.37	7	4.34	5.51	2	2.76	3.58	3	1.19	100.60	19	5.29
yht.	33.04	2	16.52	20.24	4	5.06	146.64	6	24.44	635.69	61	10.42	319.17	60	5.32	651.23	80	8.14	312.84	66	4.74	177.86	37	4.81	2296.91	316	7.27

1. VAA, KEKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935; 1=Alajärvi, 2=Alavus, 3=Evijärvi, 4=Kortesjärvi, 5=Kuortane, 6=Lappajärvi, 7=Lehtimäki, 8=Soini, 9=Töyry, 10=Viipeli, 11=Virrat, 12=Ähtäri; ha=hehtaari, lk=lukumäärä, ka=keskiarvo.

LIITE 15. Metsäalat kuortaneen kihlakunnassa pakkohuutokaupassa myydyillä tiloilla 1928-1935, ha.¹

kunta	1928			1929			1930			1931			1932			1933			1934			1935			yhteensä			
	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	
1	-	-	-	89.67	2	44.84	55.48	2	27.74	854.56	18	47.48	751.07	20	37.55	738.45	21	35.16	1027.35	18	57.08	336.35	10	33.64	3852.93	91	42.34	
2	0.13	1	0.13	36.91	3	12.30	-	-	-	585.61	5	117.12	740.47	10	74.05	0.04	1	0.04	39.93	2	19.97	108.25	5	21.65	1511.34	27	55.98	
3	81.40	1	81.40	-	-	-	-	-	-	690.39	10	69.04	1424.57	14	101.76	184.02	5	36.80	821.74	14	58.70	103.07	3	34.36	3305.19	47	70.32	
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	243.29	7	34.76	36.25	1	36.25	307.07	5	61.41	443.72	7	63.39	478.07	4	119.52	1508.40	24	62.85	
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	474.94	8	59.37	195.54	6	32.59	624.09	16	39.01	66.07	2	33.04	57.10	4	14.28	1417.74	36	39.38	
6	8.15	1	8.15	-	-	-	126.14	1	126.14	457.86	5	91.57	362.50	7	51.79	356.09	6	59.35	1021.63	14	72.97	741.29	5	148.26	3073.66	39	78.81	
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	108.59	1	108.59	134.05	2	67.03	254.84	4	63.71	422.76	8	52.85	19.19	1	19.19	939.43	16	58.71	
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52.95	1	52.95	167.44	5	33.49	226.41	7	32.34	208.43	4	52.11	655.23	17	38.54	
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6.82	3	2.27	48.06	2	24.03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54.88	5	10.98
10	-	-	-	75.82	1	75.82	941.19	4	235.30	1218.25	13	93.71	517.45	6	86.24	2095.97	12	174.66	901.92	5	180.38	121.92	2	60.96	5872.52	43	136.57	
11	101.88	1	101.88	-	-	-	127.10	2	63.55	1253.54	16	78.35	746.42	19	39.29	975.98	30	32.53	484.29	13	37.25	510.50	9	56.72	4199.71	90	46.66	
12	53.60	1	53.60	-	-	-	4.69	1	4.69	198.51	3	66.17	238.29	6	39.72	167.79	12	13.98	121.14	3	40.38	66.34	3	22.11	850.36	29	29.32	
yht.	245.16	5	119.03	202.40	6	33.73	1254.60	10	125.46	6092.36	89	68.45	5247.62	94	55.83	5871.78	117	50.19	3576.96	93	59.97	2750.51	50	5.01	27241.39	464	58.71	

1. VhÄ, EKKA, pakkohuutokauppayhtiökirjat 1928-1935; 1=Alajärvi, 2=Alavus, 3=Evijärvi, 4=Kortesjärvi, 5=Kuortane, 6=Lappajärvi, 7=Lehtimäki, 8=Solni, 9=Töyvä, 10=Viipeli, 11=Virrat, 12=Ähtäri; ha=hehtaari, lk=lukumäärä, ka=kuskarvo.

LIITE 16. Joutomaa omien pakkohuutokaupatuilla tiloilla kuortaneen kihlakunnassa 1928-1935, ha.¹

kunta	1928			1929			1930			1931			1932			1933			1934			1935			yhteensä		
	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka	ha	lk	ka
1	-	-	-	0.53	2	0.27	10.11	1	10.15	33.20	15	2.21	535.48	15	35.70	82.58	9	9.18	11.95	12	1.00	8.44	8	1.06	682.33	62	11.01
2	-	-	-	4.12	1	4.12	-	-	-	0.98	3	0.33	17.19	7	2.46	-	-	-	1.56	1	1.56	0.25	4	0.62	24.10	16	1.51
3	9.49	1	9.49	-	-	-	-	-	-	8.80	8	1.10	452.91	13	34.84	16.87	5	3.37	39.96	11	3.63	1.05	3	0.35	529.08	41	12.90
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	114.91	6	19.15	6.43	1	6.43	33.60	2	16.80	44.26	5	8.90	48.83	3	16.28	248.03	17	14.59
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.42	5	0.88	1.15	4	0.29	3.18	7	0.45	0.91	1	0.91	0.18	1	0.18	9.84	18	0.55
6	-	-	-	-	-	-	25.66	1	25.66	0.90	6	0.15	0.49	6	0.82	19.17	6	3.20	128.85	10	12.89	82.81	5	16.56	257.88	34	7.58
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.43	1	3.43	29.57	2	14.79	0.38	4	0.10	1.03	5	0.21	-	-	-	34.41	12	2.87
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.08	1	1.08	0.88	3	0.29	3.89	6	0.65	1.99	4	0.50	7.84	14	0.56
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.09	3	0.36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.09	3	0.36
10	-	-	-	0.02	1	0.02	75.59	4	18.90	156.92	12	13.08	169.06	5	33.81	594.95	11	54.09	290.97	5	58.19	0.20	2	0.10	1287.71	40	32.19
11	89.49	2	44.75	-	-	-	274.83	1	274.83	100.04	13	7.69	10.65	11	0.97	27.06	16	1.69	3.36	4	0.84	0.86	5	0.17	506.26	52	9.74
12	0.19	1	0.19	-	-	-	-	-	-	0.19	2	0.10	3.19	3	1.06	2.19	8	0.27	0.50	2	0.25	26.82	1	26.82	33.08	17	1.95
yht.	99.17	4	24.79	4.67	4	1.17	386.23	7	55.18	423.76	71	5.97	1228.29	71	17.30	780.86	71	11.00	527.24	62	8.50	171.43	36	4.76	3621.65	326	11.11

1. VMA, kkaa, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935; 1=Äläjärvi, 2=Alavus, 3=Evijärvi, 4=Kortesjärvi, 5=Kuortane, 6=Lappajärvi, 7=Lehtimäki, 8=Soini, 9=Töysä, 10=Vimpeli, 11=Virrat, 12=Ahtäri; ha=hehtaari, lk=lukumäärä, ka=keskiarvo.

LIITE 17 Velan määrän jakautuminen Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935, mk.¹

mk	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
1000-5000	-	2	-	3	5	9	3	3	25	4.8
5000-10000	-	1	2	6	6	11	3	2	31	5.9
10000-15000	1	1	-	10	7	5	7	1	32	6.1
15000-25000	1	1	1	8	7	22	8	7	55	10.5
25000-50000	2	1	1	18	22	34	22	11	111	21.2
50000-100000	1	3	2	27	25	27	34	17	136	26.0
100000-500000	1	1	4	21	27	24	27	19	124	23.8
500000-10000000	-	-	-	2	1	1	-	2	6	1.1
10000000-15000000	-	-	-	1	1	1	-	-	3	0.6
yht.	6	10	10	96	101	134	104	62	523	100.0

-----
1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1935.

LIIITE 18. Vehnämäärä kuortaneen kihlakunnassa pakkohuutolaupissa myydyillä tiloilla 1928-1935, mk.¹

kuorta	1928			1929			1930			1931			1932			1933			1934			1935			yhteensä		
	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka
1	-	-	-	556000	4	139000	124000	2	62000	1427000	19	75105	669000	18	37166	502000	13	38615	1640000	23	71304	323000	1	29364	5241000	90	58233
2	100000	1	100000	78000	3	26000	-	-	-	788000	5	157600	506000	8	63250	246000	4	61500	78000	3	26000	205000	6	34167	2001000	30	66700
3	38000	1	38000	-	-	-	-	-	-	261000	10	26100	876000	15	58400	168000	2	84000	572000	13	44000	49000	2	24500	1964000	43	45674
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	110000	8	13750	-	-	-	20000	2	10000	372000	8	46500	192000	5	38400	694000	23	30174
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	647000	7	92478	274000	6	45666	927000	14	66214	135000	2	67500	63000	3	21000	2046000	32	63938
6	11000	1	11000	-	-	-	64000	1	64000	5164000	6	860666	298000	6	49666	127000	5	25400	679000	15	45267	196000	5	39200	6539000	39	167667
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18000	2	9000	22000	1	22000	78000	5	15600	235000	8	29375	62000	2	31000	415000	18	23056
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21000	1	21000	31000	4	7750	269000	7	38429	56000	5	11200	377000	17	22176
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	291000	2	145500	95000	2	47500	780000	1	780000	-	-	-	11	26000	1292000	6	215333	
10	-	-	-	6000	1	6000	475000	4	118750	564000	12	47000	1031000	5	206200	386000	10	38600	317000	4	79250	37000	2	18500	2816000	38	74105
11	59000	2	29500	77000	2	38500	131000	2	65500	5001000	17	294176	1529000	16	95562	1137000	24	47375	513000	16	32062	776000	12	64667	9223000	91	101352
12	58000	1	58000	-	-	-	9000	1	9000	165000	3	55000	240000	5	48000	677000	11	61545	58000	3	19333	142000	4	35500	1349000	28	48179
yht.	266000	6	44333	717000	10	71000	803000	10	80300	14436000	91	158637	5564000	83	67000	5079000	95	53463	1868000	102	47725	2227000	58	38396	33957000	455	74631

1. VNA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-30; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935;
 1=Alajärvi, 2=Alavus, 3=Evijärvi, 4=Kortesjärvi, 5=Kuortane, 6=Jäppäjärv, 7=Lehtimäki, 8=Soini, 9=Pöysä,
 10=Viipeli, 11=Virrat, 12=Ahtäri; mk=markkaa, lk=lukumäärä, ka=keskiarvo.

LIITE 19 Haetut saatavat ja kiinnitettyjen osuus niistä Vaasan läänissä ja koko maassa vuosina 1931-1935, mk.¹

vuosi	haetut saatavat, mk		niistä kiinnitettyjä		kiinnitettyjen osuus	
	Vaasan lääni	koko maa	Vaasan lääni	koko maa	Vaasan lääni,%	koko maa,%
1931	24 534 146	233 964 629	13 717 003	168 285 564	55.9	71.9
1932	22 611 976	279 370 196	12 234 948	194 067 348	54.1	69.5
1933	42 530 187	310 828 093	24 236 651	208 482 574	57.0	67.1
1934	23 785 457	179 908 671	13 214 193	111 358 687	55.6	61.9
1935	12 705 737	109 250 884	5 245 879	60 855 351	41.3	55.7

-----
 1. TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.

LIITE 20 Velkojat Kuortaneen kihlakunnassa toimeenpannuissa pakkohuutokaupoissa 1928-1935.¹

velkoja	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
liikepankit	1	3	4	35	15	6	3	5	72	12.6
säästöpankki	2	2	4	44	27	32	32	25	168	29.4
osuuskassa	-	5	5	24	10	11	16	17	88	15.4
hypoteekkilaitos	1	-	-	23	3	1	7	7	42	7.3
yksityinen	4	6	8	61	31	33	18	20	181	31.6
kunta	-	-	1	-	1	-	-	1	3	0.5
valtio	-	-	-	-	1	3	1	-	5	0.9
seurakunta	1	1	1	-	1	-	-	-	4	0.7
yhtiöt	1	2	1	-	-	-	-	-	4	0.7
muut	-	1	3	-	1	-	-	-	5	0.9
yht.	10	20	27	187	90	86	77	75	572	100.0

-----
 1. VMA, KKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.

LIITE 21 Velkojat Vaasan läänissä ja koko maassa toimitetuissa pakkohuutokaupoissa vuosina 1931-1935.¹

velkojat	1931		1932		1933		1934		1935		yhteensä		koko maa	%
	Vaasan lääni	koko maa	Vaasan lääni	koko maa	Vaasan lääni	koko maa	Vaasan lääni	koko maa	Vaasan lääni	koko maa	Vaasan lääni	%		
yksityinen	118	709	84	860	97	844	69	659	55	548	423	27.5	3 620	29.9
liikepankit	26	108	31	187	34	187	15	148	12	80	118	7.7	710	5.9
säästöpankki	20	138	38	228	56	258	47	192	25	113	186	12.1	929	7.7
osuuskassa	2	51	15	116	20	189	19	230	24	281	80	5.2	867	7.1
hypoteekkilaitos	9	43	8	81	10	180	16	153	14	135	57	3.7	592	4.9
useampia	94	484	105	950	207	1 563	163	1 227	58	765	627	40.8	4 989	41.2
ilmoittamattomia	8	90	3	104	18	75	6	42	11	96	46	3.0	407	3.3
yht.	277	1 623	284	2 526	442	3 296	335	2 651	199	2 018	1 537	100.0	12 114	100.0

-----
1. TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935.

LIITE 22 Pakkahuutokaupoissa myytyjen tilojen ostajat Kuortaneen kihlakunnassa vuosina 1928-1935.¹

ostajat	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
pankit	-	1	-	8	17	9	19	10	64	13.9
yksityinen	6	9	9	85	57	42	22	29	259	56.4
kunta	-	-	1	-	2	3	-	-	6	1.3
valtio	-	-	-	-	13	25	14	-	52	11.3
seurakunta	-	-	-	-	-	2	-	-	2	0.4
yhtiöt	-	-	-	5	-	2	1	-	8	1.7
maakiinteistöp.	-	-	-	-	-	14	28	19	61	13.3
muuta	-	-	-	-	-	1	5	1	7	1.5
yht.	6	10	10	98	89	98	89	59	459	100.0

-----
1. VMA, KKKA, pakkahuutokauppapöytäkirjat 1928-1935.

LIITE 93. Tehdyt tarjoukset kuortteen kihlakunnassa toimitteluissa pakkohuutokaupoissa 1928-1935, mk.¹

kunta	1928			1929			1930			1931			1932			1933			1934			yhteensä					
	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka	mk	lk	ka			
1	-	-	-	173000	4	43250	78000	2	39000	756000	17	44471	743000	18	41278	455000	13	35000	1214000	19	63895	602000	10	60200	4021000	83	48446
2	63000	1	63000	63000	3	21000	-	-	-	720000	5	144000	525000	8	65625	295000	4	73750	149000	3	49667	257000	6	42833	2072000	50	69067
3	4000	1	4000	-	-	-	-	-	-	320000	10	32000	822000	15	54800	22000	2	11000	570000	12	47500	98000	2	49000	1836000	42	43714
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	137000	8	17125	-	-	-	24000	2	12000	403000	5	80600	498000	4	124500	1062000	19	55895
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	550000	6	91667	195000	6	32500	1063000	14	75929	181000	2	90500	126000	4	31500	2115000	32	66094
6	45000	1	45000	-	-	-	100000	1	100000	160000	6	26667	172000	6	28667	160000	5	32000	844000	15	56267	595000	5	119000	2076000	59	53231
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	58000	2	29000	24000	1	24000	143000	5	28600	259000	7	37000	167000	2	83500	651000	17	38294
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47000	1	47000	61000	4	15250	215000	5	43000	82000	5	16400	405000	15	27000
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	111000	2	55500	80000	2	40000	110000	1	110000	-	-	-	24000	1	24000	325000	6	54167
10	-	-	-	15000	1	15000	381000	4	95250	344000	12	28667	64000	5	12800	294000	10	29400	319000	4	79750	127000	2	63500	1544000	38	40632
11	234000	2	117000	131000	2	65500	204000	2	102000	1855000	17	109117	709000	16	44312	1770000	24	73750	651000	14	54500	872000	12	72667	6426000	89	72202
12	30000	1	30000	-	-	-	7000	1	7000	100000	3	33333	292000	5	58400	519000	11	47182	104000	3	34667	149000	4	37250	1201000	28	42893
yht.	376000	6	62667	382000	10	38200	770000	10	77000	5111000	88	58079	3673000	83	44253	4916000	95	51747	4909000	89	55157	3597000	57	63105	23734000	438	54187

1. VNA, EKKA, pakkohuutokauppapöytäkirjat 1928-1930; TA, maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilastot 1931-1935; 1=Alajärvi, 2=Alavus, 3=Evijärvi, 4=Kortesjärvi, 5=Kuortane, 6=Lappajärvi, 7=Lehtimäki, 8=Soini, 9=Töyvä, 10=Viipeli, 11=Virrat, 12=Ähtäri; mk=markkaa, lk=lukumäärä, ka=keskiarvo.

LIITE 24. Pakkahuutokauppojen syyt Vaasan läänissä toimeenpannuissa huutokaupoissa 1931-1935.¹

syyt	1931	1932	1933	1934	1935	yht.	%
takaukset	31	16	39	28	13	127	8.3
liiketoimet	60	108	118	90	57	433	28.2
muut syyt	129	145	235	171	112	792	51.5
useita syitä	14	13	44	43	8	122	7.9
syy tuntematon	43	2	6	3	9	63	4.1
yht.	277	284	442	335	199	1 537	100.0

-----
 1. TA, maatalouskiinteistöjen pakkahuutokauppatilastot
 1931-1935.